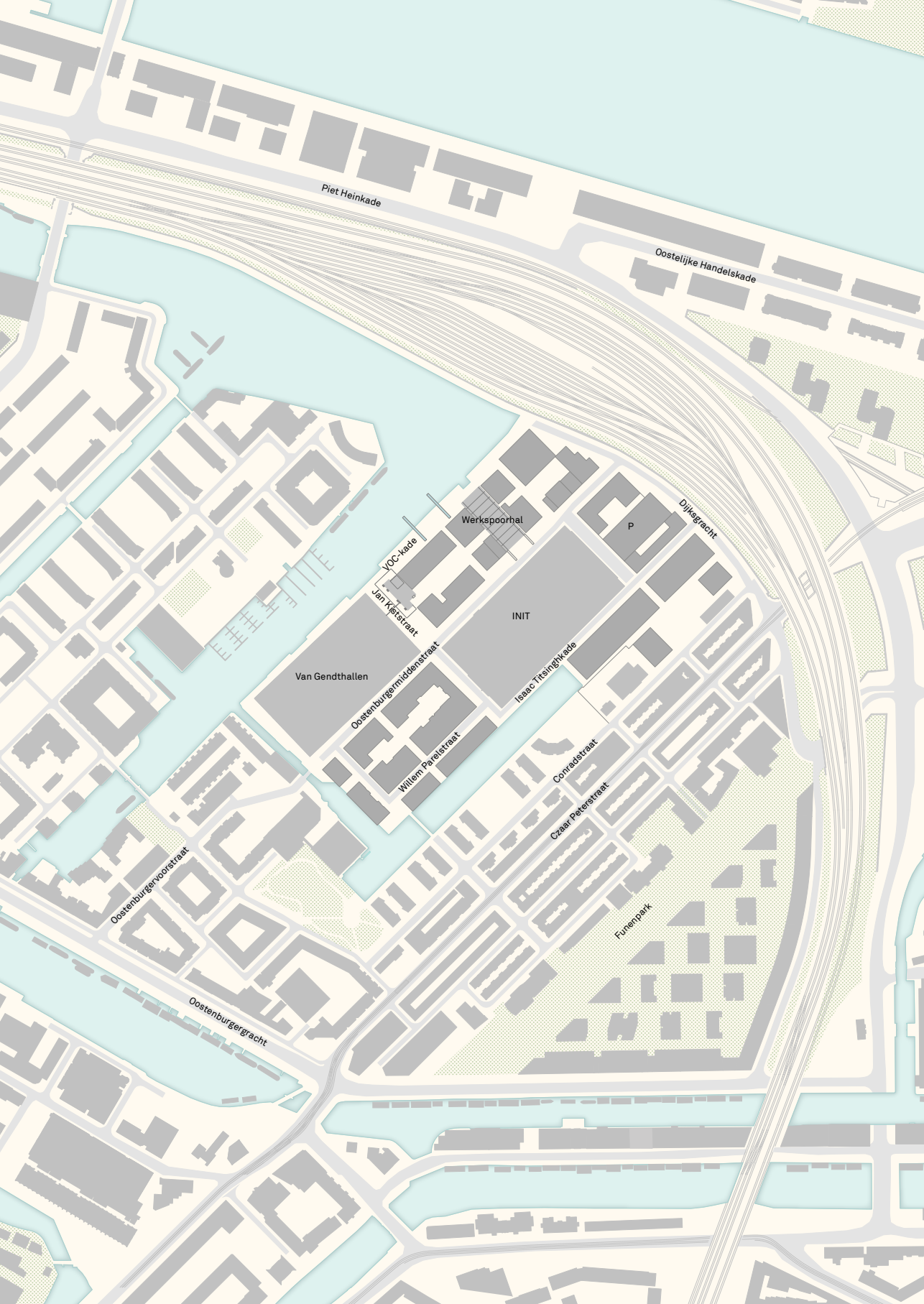

THUIS

OP OOSTENBURG

Piet Heinkade

Oostelijke Handelskade

Van Gendhallen

Werkspoorhal

INIT

Funenpark

Oostenburgervoortstraat

Oostenburgergracht

VOC-kade
Jan Kiststraat

Oostenburgermiddenstraat

Willem Paalenstraat

Isaac Titsinghkafe

Conradiestraat

Czaar Peterstraat

Dijkgracht

P

Thuis op Oostenburg

Welkom op Oostenburg-Noord! In dit welkomstboek nemen wij – Stichting Over de Brug en ondernemersvereniging Czaar Peter Kwartier – u graag mee door de geschiedenis van dit gebied. Lees meer over de verschillende initiatieven en stichtingen én we stellen u voor aan enkele ondernemers in de buurt.

Inhoud

5	Voorwoord
6	Over de Brug & Bob Helpt
10	Tijdlijn
16	Opkomst en ondergang van de VOC • geschiedenis deel I
23	Scheepvaartmuseum
25	Oosterkerk
28	Stand-up Theology
30	Huis van Verbinding
34	Dock, Witte Boei, Buurtteam & Buurtorganisatie 1018
36	Buurtcomité Oostelijke Eilanden & Curinesa
38	Alan Turingschool
43	Verhalen en Lieder Festival
44	Ondernemers in stoom • geschiedenis deel II
57	Museum 't Kromhout
58	Van Gendthallen
62	Czaar Peter Kwartier
80	Van afbraakbuurt naar A-locatie • geschiedenis deel III
88	INIT
90	Noorderzon & Leven Lief Huis
94	Stadgenoot
96	VORM/Steenwell
100	Being
106	Urhahn stedenbouw & strategie
112	De architectuur
124	Spoorpark en nieuwe brug
126	Sociaal Manifest
130	Colofon
131	Nawoord

Foto: Jos Heijnen

Beste nieuwe burenen,

Welkom in deze fijne buurt! Jullie zijn nieuw, maar binnen de kortste keren heten jullie weer andere bewoners welkom. Dat hoort bij deze stad en bij deze buurt. Het is nieuwe geschiedenis op oudere geschiedenis. Het stukje van Amsterdam waar velen langstrokken op weg naar een beter leven via de volksverhuizershotels aan de Oostelijke handelskade. Weemoedig turend uit een treinraam. Per schip langs de Oostenburgerkade. Of nu op de fiets. Elke ochtend de schoolkinderen, de mensen gejaagd naar hun werk. Toen wij er kwamen wonen, was het Funenpark een bouwput. Met de auto reed je dwars door het terrein waar nu de lieflijke narcissen bloeien in het voorjaar. Een paradijs voor kinderen met overal bouwgerief en een onbeperkte zandbak. Je vindt hier oude Amsterdammers met en zonder migratieachtergrond. Nieuwe rijken, creatieven, leerkrachten en leerlingen, ondernemers en studenten. Ciske de Rat werd hier opgenomen toen de buurt nog aggenebisj was, zo'n beetje waar nu de pindakaas- en whiskeywinkel zitten. Sign of the times. Dit is een plek om gelukkig te worden, gelukkig te zijn. Echt heel Amsterdams, maar ook een dorp met campingtrekjes als in de zomer de stoelen buiten staan en de burenen witte wijn delen. Het zijn dezelfde lijnen als vroeger die de buurt doorkruisen. Het water. Het spoor. De weg en de tunnel. Er wordt tot laat gevoetbald in de voetbalkooi en op het veldje in het Funenpark. Er wordt gezwommen vanaf KNSM, vanaf de Nijlpaardbrug bij Artis en op zoveel plekken meer. De Javastraat en de Dappermarkt omzoomen de buurt met levendige nering. Achter de eilanden blinkt het IJ en ploegen de vrachtschepen naar het Amsterdam-Rijn kanaal. Geniet van de buurt, maak een praatje als we elkaar tegenkomen. Koester de privacy van de grote stad en de geborgenheid van dit minidorpje in de stad.

Beste nieuwe burenen, wees welkom!

STICHTING OVER DE BRUG & STICHTING BOB HELPT

Bezoek de buurtkamer op Isaac Titsinghkaade 123.

Of neem contact op via info@bobhelpt.me • 06 5362 7695 • www.bobhelpt.me.

Welkom op Oostenburg

Mocht u nieuw zijn op Oostenburg-Noord: gefeliciteerd met uw nieuwe woning! Belangrijk is dat u zich thuis voelt in deze nieuwe buurt, waar straks 3.000 mensen komen te wonen.

Welkom bij onze buurtkamer, Chiquita en Hilke

Oostenburg-Noord maakt deel uit van de Oostelijke Eilanden (Kattenburg, Wittenburg en Oostenburg-Zuid) en is verbonden door een brug. Al ruim 150 jaar geeft deze brug toegang tot werk op Oostenburg-Noord: eerst bij de scheepswerven van de VOC, en later bij de machinefabrieken Stork en Werkspoor.

Ontmoeten

Wij, bewoners van Oostenburg-Zuid, stelden ons de vraag: kan Oostenburg-Noord opnieuw de plek worden waar bewoners van de Oostelijke Eilanden aan de slag kunnen?

Want werk is er genoeg: woongebouwen moeten goed onderhouden worden, de publieke ruimtes schoon en veilig en er zijn diensten nodig voor klussen waar u, als bewoner van de nieuwe buurt, zelf niet aan toekomt. Daarnaast moeten er voldoende plekken zijn om medebewoners te ontmoeten en met elkaar activiteiten te kunnen organiseren.

Met die gedachte gingen we aan de slag. Op 25 juli 2019 hebben we de Stichting Over de Brug opgericht, bedoeld om sociale en culturele activiteiten te organiseren en ontmoetingen tussen oude en nieuwe bewoners mogelijk te maken.

BOB Helpt

Al gauw leidde dit tot de oprichting van een tweede stichting: BOB Helpt. BOB staat voor Buurtbeheerbedrijf OostenBurg. BOB Helpt is een sociale firma, die diensten levert aan bewoners en bedrijven aan Oostenburg-Noord. Die diensten worden geleverd door mensen uit de omliggende buurten die daardoor aan het werk kunnen. Zij

krijgen begeleiding en waar mogelijk een opleiding en kunnen zo een loopbaan opbouwen.

Bruisend hart

Inmiddels heeft de Stichting Over de Brug op Oostenburg-Noord een buurtkamer waar activiteiten kunnen plaatsvinden. We voeren overleg met andere sociale initiatieven op het eiland, zoals de woongroep voor ouderen Noorderzon, en het Leven Lief Huis, een dependance van het Ramses Shaffy Huis. We willen de activiteiten op elkaar afstemmen en samen van het beoogde buurtplein een bruisend hart van de buurt maken. Verder organiseert de stichting in de nabijgelegen Werkspoorhal een groot buurtsppektakel (zie pagina 43).

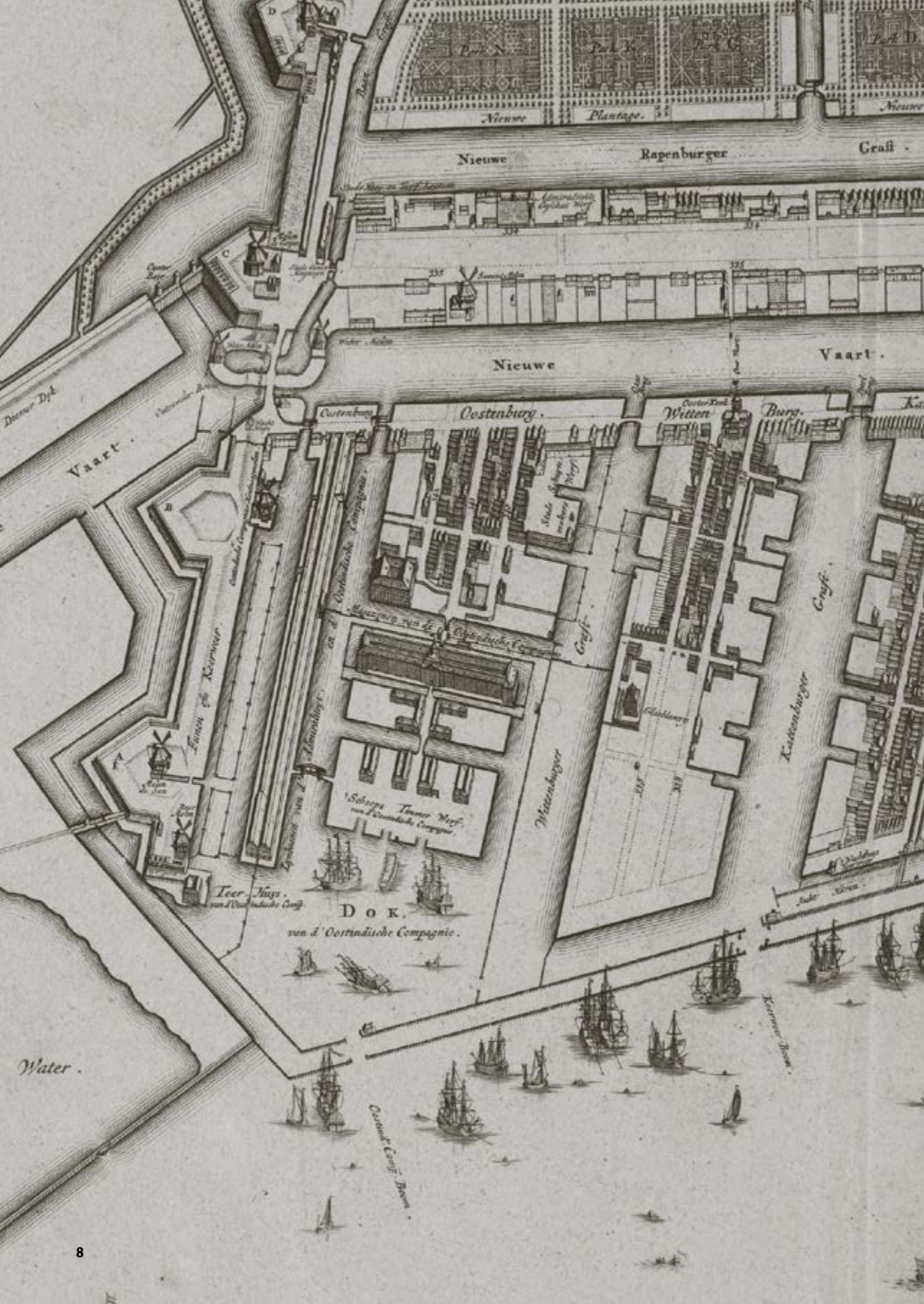
BOB Helpt is na veel voorbereiding aan de slag gegaan. Er is een buurtploeg die ondersteuning biedt aan de mensen die ondergrondse vuilcontainers hebben geadopteerd. BOB Helpt levert diensten voor het beheer van de woongebouwen. Er is een projectleider die op zoek gaat naar mensen die aan de slag willen en hen daarbij coacht. Wij bemiddelen naar verschillende branches, zoals horeca, logistiek, ICT en zorg. En samen met het ROC wil BOB Helpt stages bieden aan mensen die in service- of dienstverlenende beroepen willen werken.

Aarzel niet!

Kortom: er is werk aan de winkel. Heeft u een visie om de buurt beter en prettiger te maken? Of een idee voor een dienst waar u als bewoner of ondernemer iets aan heeft? Aarzel niet en laat het ons weten!

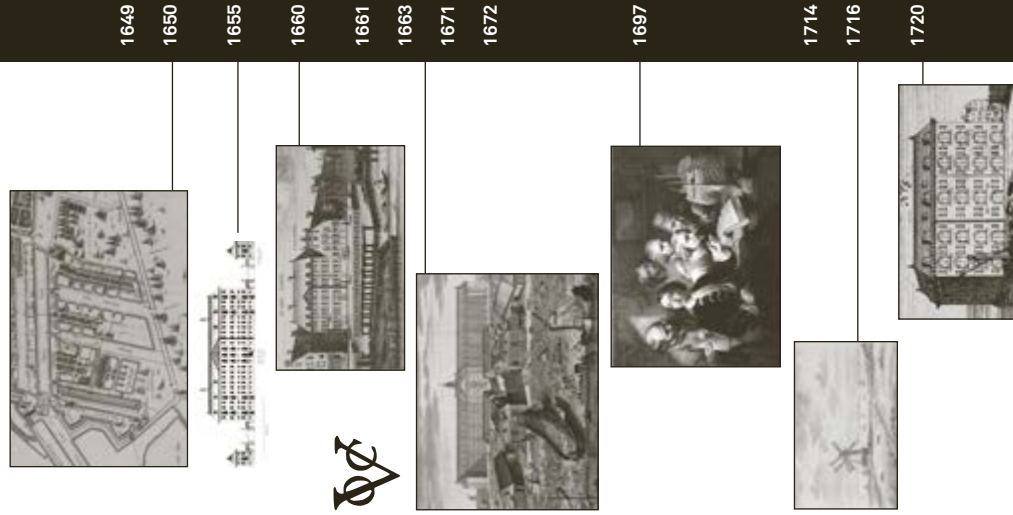
Foto: Allart Blaauboer

Detail van de plattegrond van Amsterdam van Gerrit de Broen, uit 1782. De Oostelijke Eilanden waren in zee aangelegd. 's Lands Zeemagazijn (nu Scheepvaartmuseum), de Oosterkerk en het Oost-Indisch Zeemagazijn, alledrie onder leiding van Daniel Stalpaert gebouwd, waren vol in bedrijf. Ook het Nieuwe Magazijn (nu Pakhuis Oostenburg) was gebouwd. Daarnaast zijn de 500 meter lange lijnbanen van de Admiraliteit en de VOC te zien, waarvan de voorgebouwen nu nog aan de Oostenburgergracht staan. Molen de Gooyer (linksboven) staat reeds op de huidige locatie.

Tijdlijn Oostenburg

Het laatste bolwerk Zeeburg wordt opgeleverd op de plek waar nu het Funen ligt.

De Oostelijke Eilanden Kattenburg, Wittenburg en Oostenburg worden aangelegd als een polder in het moeras aan Het IJ. Het havenfront wordt hierdoor met vier kilometer verlengd.

De Admiraliteit Amsterdam krijgt haar plek op en ten westen van Kattenburg (nu Marineterrein), en bouwt 's Lands Zeemagazijn (nu Scheepvaartmuseum) voor de opslag van scheepsbenodigdheden en wapens voor de oorlogsvloot.

Aanleg van de lijnbaan (touwslagerij) van de VOC. Het voorgebouw staat nog steeds aan de Oostenburgergracht, naast de Admiraliteitslijnbaan. Achter deze gebouwen loopt de lijnbaan tot in de 19e eeuw 500 meter door.

De VOC koopt de helft van het eiland Oostenburg. Wittenburg is voor particuliere scheepsbouwers.

De VOC bouwt op Oostenburg het grootste gebouw van Nederland: het Oost-Indisch Zeemagazijn.

Bouw Oosterkerk.

Rampjaar. Oorlogen zorgen ervoor dat de zeevaart en handel erg afnemen. Oostenburg wordt een arme gemeenschap en veel mensen trekken weg.

Tsaar Peter de Grote leert VOC-schepen bouwen tijdens zijn vier maanden durende stage op Oostenburg.

De handel leeft weer op.

Bouw van molen De Zon op het bolwerk Zeeburg.

Bouw van het Nieuwe Magazijn (nu Pakhuis Oostenburg) door de VOC, om de overvloed aan dure waren te kunnen opslaan. Een van de weinig overgebleven VOC-gebouwen die nu nog op Oostenburg staan.

In de kleine 150 jaar van het bestaan van de VOC-werf op Oostenburg zijn er ongeveer 500 schepen gebouwd.

1791

Brand in 's Lands Zeemagazijn (nu Scheepvaartmuseum). Het gebouw wordt herbouwd.

1795

Failissement van de VOC. De schepen komen in handen van de marine.

1801

Chocolademolen 'De Goede Verwachting' wordt gebouwd tussen Czaar Peterstraat en Blankenstraat.

1822

Het Oost-Indisch Zeemagazijn stort in, er gaat 5 miljoen kilo opgeslagen graan verloren.

1827

Paul van Vlissingen en Bram Dudok van Heel kopen alle VOC-gebouwen en ruïnes, om er hun fabriek in te vestigen: de Fabriek voor Stoom- en andere Werktuigen Paul van Vlissingen en Dudok van Heel, kortweg de 'Fabriek met de Lange Naam'.

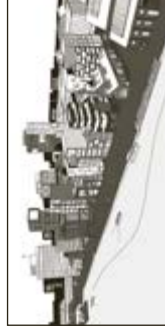
1844

Van Vlissingen bouwt speciale werf op Oostenburg om ijzeren stoomschepen te kunnen bouwen.

	1853	De allereerste sociale woningbouw in Nederland wordt ontwikkeld aan de Oostenburgermiddenstraat. Deze woningen worden in 1917 alweer gesloopt omdat renovatie te duur is.
	1855	Bouw Markershuisje op Wittenburg, als woonhuis voor een werfgezin.
	1856	Molen De Zon op bolwerk Zeeburg verhuist naar Vijffhuizen, waar deze in 1945 afbrandt.
	1867	Grote brand in de Fabriek met de Lange Naam.
	1870	De eerste machinefabriek voor stoommachines wordt gebouwd.
	1876	Aanleg Noordzeekanaal en Oranjesluizen, waardoor Amsterdam haar getijden verliest.
	1877	Bolwerk Zeeburg blijft van alle 26 bolwerken het langste liggen, tot het in 1877 voor afbraak wordt verkocht. Bij opgravingen in mei 2000 wordt de punt van het bolwerk teruggevonden, tot nu het meest intacte bolwerk dat onder de grond bewaard is gebleven.
	1889	Het Centraal Station en de spoorlijn rondom het Oosterdok worden aangelegd.
	1891	Het bedrijf van Paul van Vlissingen en Bram Dudok van Heel wordt de 'Nederlandse Fabriek van Werktuigen en Spoorwagematerieel', kortweg 'Werkspoor'.
	1894	Oprichting NV Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij (NSM), die het werfterrein van Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen huurt op Oostenburg. De poort aan de Conradstraat staat er nog.
	1898	De stoommachinefabriek krijgt een order uit Zuid-Afrika voor 40 locomotieven met ieder 100 wagons. Om dit te kunnen leveren worden de Van Gendhallen gebouwd.
	1906	Chocolademolen 'De Goede Verwachting' wordt gesloopt bij verlenging van de Blankenstraat.
	1910	De ontwikkeling van de scheepsdieselmotor met een omkeerbare draairichting door Werkspoor zorgt voor een opleving in de opdrachten.
	1915	Bouw van de J.P. Coen, het grootste schip dat ooit op Oostenburg is gebouwd. Om het schip naar het IJ te krijgen, worden de spoorbrug en de Mariniersbrug gedeeltelijk afgebroken.
	1922	Een deel van de Van Gendhallen brandt af en wordt naar oorspronkelijk ontwerp herbouwd.
	1929	Na de aanleg van de nieuwe NDSM-werf in Amsterdam-Noord is de scheepswerf van de NSM op Oostenburg overbodig en wordt afgebroken. Na een kleine 300 jaar eindigt hiermee de grootschalige scheepsbouw op Oostenburg. Op het terrein van de werven bouwt Werkspoor twee grote hallen, ontworpen door ingenieur Langhout. Een van deze hallen is bewaard gebleven, de Werkspoorhal.

SULP

1945

De bedrijven op Oostenburg zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog geplunderd en vernield. Tijdens de wederopbouw krijgt Werkspoor talloze opdrachten voor bruggen, hijskranen, spoorwagematerieel, etc.

1954

Werkspoor en de Koninklijke Machinefabriek Stork uit Hengelo fuseren. Het nieuwe bedrijf produceert voornamelijk dieselmotoren voor treinen en schepen.

1976

Oplevering van de nieuwbouw op Kattenburg, gebouwd na sloop van de krottenwijk. Dit is de eerste grote vernieuwing op de Oostelijke Eilanden. In de jaren 80 volgt Wittenburg, in de jaren 90 Oostenburg-Zuid, in de jaren 00 het Funen en in de jaren 20 als laatste Oostenburg-Noord.

1989

Stork-Werkspoor-Diesel wordt overgenomen door het Finse concern Wärtsilä.

1995

De machinefabriek sluit. De fabriekshallen worden verhuurd aan creatieve bedrijven.

1997

Van Gendthallen krijgen monumentenstatus.

2003

Bouw INIT.

2004

Stadgenoot koopt Van Gendthallen.

2008

Stadgenoot koopt Oostenburg-Noord. Zuidpunt Oostenburg-Noord is eigendom van Rijksvastgoedbedrijf.

2011

Urhahn | stedenbouw & strategie maakt stedenbouwkundig ontwerp voor Oostenburg in opdracht van Stadgenoot.

2014

Stadgenoot verkoopt Van Gendthallen.

2015

Oudste deel van de Werkspoorhal uit 1929 krijgt monumentenstatus door inspanningen van een buurtbewoner.

2016

Bestemmingsplan voor transformatie en ontwikkeling van het gebied wordt vastgesteld en masterplan voor de openbare ruimte wordt voltooid.

2018

S00-ontwikkeling koopt Zuidpunt Oostenburg-Noord van RVB.

2018

Eerste paal nieuwe ontwikkelingen: start bouw parkeerhuis.

2021

Eerste bewoners krijgen sleutel.

2022

Op initiatief van Stadgenoot, gemeente Amsterdam en Syntrus Achmea ondertekenen eigenaren en sociaal partners een Manifest voor een sociaal en inclusief Oostenburg.

2023

Oplevering brug van Oostenburg naar de Czaar Peterbuurt.

2026

Oplevering van de laatste woningen en het buurtplein op Oostenburg-Noord.

Afbeelding: Stadsarchief Amsterdam

Het in 1663 gebouwde Oost-Indisch Zeemagazijn van stadsbouwmeester Daniel Stalpaert was met 215 meter lengte het grootste gebouw van Amsterdam. In 1822 stortte het gebouw in, en ging 5 miljoen kilo opgeslagen graan verloren.

Opkomst en ondergang van de VOC op Oostenburg

Het eiland Oostenburg kent een rijke geschiedenis. Anderhalve eeuw domineerde de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) het eiland als centrum van de Amsterdamse overzeese handel. Het Nieuwe Magazijn uit 1720 – nu bekend als Pakhuis Oostenburg – is nog een van de weinige tastbare herinneringen.

Als de activiteit op zee groeit en de VOC bloeit, besluit stadsbestuur halverwege de zeventiende eeuw tot de aanleg van de Oostelijke Eilanden. Het eerste eiland Kattenburg is voor de Koninklijke Marine (die toen nog 'Admiraliteit' heette) met daaraan gekoppeld 's Lands Zeemagazijn (nu Scheepvaartmuseum), gebouwd in 1655. Al snel volgden Wittenburg, bestemd voor de werven van particuliere ondernemers, en Oostenburg, het toekomstige industriegebied van de Compagnie.

Grootste gebouw

Rond 1660 krijgt de VOC het nieuwe werkeiland Oostenburg toegewezen, bestaande uit vijf kleine eilanden waarop verschillende essentiële functies voor de Compagnie worden ondergebracht. In 1663 al loopt het eerste schip van de hellingen van de nieuwe Compagnieswerf. Een jaar later verrijst het immense Oost-Indisch Zeemagazijn van stadsarchitect Daniel Stalpaert. Het kolossale pakhuis is 215 meter lang en 25 meter diep en daarmee het grootste gebouw van de stad. De twee vleugels telden vier verdiepingen, plus nog een dubbele vliering. De entree was te bereiken via een brug aan het einde van de toenmalige Grote Oostenburgerstraat en een poort '*van de Toskaansche bouworde*' (te herkennen aan de gladde zuilen).

In het Zeemagazijn lagen de voorraden opgeslagen voor vertrekkende Oost-Indiëvaarders. De rechterkant van de benedenverdieping was een opslagplaats voor spijkers, kabels en touwwerk. Links zat een ruim slachthuis, waar wel zestig koeien tegelijk aan de haak

konden hangen; hun vlees ging gepekeld mee op de lange heenreis naar de Oost. Er was een porseleinmagazijn, een afdeling met scheepsbenodigdheden en een specerijenzolder waar het VOC-personeel de 'cauris' selecteerde: kleine schelpjes, hoofdzakelijk afkomstig van de Malediven, die in Oost-Afrika en Zuid-Azië als betaalmiddel dienden. Er was een loods voor de huistimmerlieden, een kaneelzolder en op de vliering een werkplaats van de zeilmakers, tot zij in 1752 naar een apart gebouw verhuisden.

Drie scheepshellingen

Het enorme complex op Oostenburg was de spil van de scheepsproductie van de VOC, en het begin- en eindpunt van de intercontinentale handelslijnen. Voor schepen die terugkeerden uit Azië was het de centrale plek voor opslag en verwerking van hun lading: specerijen, porselein, textiel, rariteiten, en bulkgoederen als thee en suiker. De VOC had er de beschikking over drie scheepshellingen. In de kleine 150 jaar van het bestaan van de werf zijn daar ongeveer 500 schepen op stapel gezet. Twee scheepshellingen werden in 2000 en 2001 opgegraven. Elk vijftig meter lang en twaalf meter breed.

Een extra magazijn

In de tweede helft van de 17de eeuw breidt de VOC haar belangen in Azië enorm uit. De aanvoer van handelswaar is zo groot, dat rond 1700 zelfs het grote Zeemagazijn te klein wordt. Aan de vergadering van de Heren Zeventien op 27 september 1719 in Amsterdam melden

Gravure: Stadsarchief Amsterdam

Bezoek van tsaar Peter de Grote aan de werf van de Oost-Indische Compagnie op Oostenburg, 1697.

CZAAR PETER DE GROTE

De Czaar Peterbuurt is vernoemd naar Peter de Grote (1672-1725), de eerste Russische tsaar die buiten de grenzen van zijn rijk reisde. Hij hervormde het leger, het onderwijs en de volksgezondheid en maakte van Rusland een Europese grootmacht.

Peter de Grote is een groot liefhebber van zeilen en schepen. Op 30 augustus 1697 arriveert hij in Amsterdam om de scheepsbouw te bestuderen. Op de wereldberoemde scheepswerven op Oostenburg werkt hij onder leiding van scheepstimmerman Gerrit Claesz Pool aan het fregat Peter en Paul. Hij blijkt een serieuze en ijverige leerling. Vier maanden later, op 15 januari 1698, is de tewaterlating van het schip. Daarbij ontvangt hij een getuigschrift van Gerrit Claesz Pool, waarin deze Peters verworven vakmanschap en ijver prijst.

de Heren Gecommitteerden van de Kamer van Amsterdam dat ze 'door de retouren, die 's jaarlijks vermeerderde' genoodzaakt zijn pakhuizen te huren, tegen zeer hoge kosten en met het risico van schade 'door brand off ander onverhoopt toeval'.

Ze krijgen toestemming om op een terrein vlak bij het grote Zeemagazijn pakhuizen te bouwen. Het ontwerp is bijzonder: vier langgerekte pakhuizen worden twee aan twee naast elkaar gebouwd, met een flinke open ruimte daartussen. Aan de uiteinden zijn de pakhuizen met elkaar verbonden. Zo ontstaat een vierkant blok met een open binnenplaats. De totale kosten worden geschat op 100.000 gulden.

Na toestemming gaat de Kamer Amsterdam voortvarend aan het werk. Zes maanden later, op 18 april 1720, wordt de eerste steen voor de pakhuizen gelegd door vier jonge zonen van bewindhebbers van de VOC. Vermoedelijk krijgt ieder van de vier kinderen een

zilveren troffel ter herinnering. De eerste steen is niet bewaard gebleven, maar wel één

van die vier troffels, op naam van de achtjarige Dirck Sautijn, nu in bruikleen bij het Amsterdam Museum. Het opschrift luidt: 'Dirck Sautijn heeft geleyt de eerste steen aant Nieuwe Magazijn van de Oostindise Compagni opt oost ent van Oostenburg op Donderdag den 18e April 1720.' Wie de bouwmeester van het Nieuwe Magazijn is, is niet zeker. Genoemd wordt Joost Borsman, die van 1707 tot 1722 Stadsmeestermetselaar van Amsterdam was.

Afbeelding: Amsterdam Museum

Een zilveren troffel herinnert aan het leggen van de eerste steen op 18 april 1720, door vier zonen van VOC-bewindhebbers. Deze draagt de op naam van de achtjarige Dirck Sautijn.

Afbeelding: Stadsarchief Amsterdam

De oudste afbeelding van het Nieuwe Magazijn uit 1723.

Ongelofelijk dikke muren

De oudste afbeelding van het Nieuwe Magazijn is van 1723, voorzien van een lang gedicht van Roelant van Leuven over de macht van de VOC, af te lezen aan de 'paleizen' van de Compagnie. Hij rijmelt:

*... zoekt gy van de Magt waarvan ik sprak beywzen,
Welaan, bezie met ernst dan Compagnies Paleyzen,
't Zy daar het Arsenal zoo Vorstelijk zich verheft,
En spiegelt in het Y, of dat gy het beseft
Aan 't Swaare Pakhuis, korts daar by eerst trots
gebouwen,
Of 't Huis zelfs, daar de Magt en Raad in werd
gehouden (... enz.)*

Met 't Swaare Pakhuis doelt Van Leuven op het grote Oost-Indisch Zeemagazijn op Oostenburg; Als toelichting voegt hij daaraan toe: 'In 't jaar 1720 bouwde de Oost Indische Compagnie kort bij het gemelde Magazyn op Oostenburg, een zeer treffelijk Pakhuis van ongelovelyke dikke muuren, bekwaam eeuwen te staan.' Het Swaare Pakhuis heeft inderdaad muren van zo'n 60-70 cm dikte. Opmerkelijk op de afbeelding zijn ook de twee huisjes direct naast het Nieuwe Magazijn. De VOC koopt deze huisjes in 1722, omdat ze 'door brand of andere onordentelikheden' een risico vormen voor het Magazijn en de opgeslagen waren. Het Nieuwe Magazijn wordt gebruikt voor de opslag van een oneindige variëteit aan producten. Er liggen drogerijen, koffie, suiker en katoenen garens; metalen, waaronder zink en tin, en op de open binnenplaats ligt verfhout waarvan in het

Rasphuis kleurstoffen worden gemaakt. Verder is er salpeter voor buskruit. In 1740 wordt naast het Magazijn een loods voor spek en vlees gebouwd, het Spekhuis, en in 1777 nog een loods voor het opbergen van masten.

Floreert

De VOC floreert gedurende de eerste helft van de 18de eeuw. Rond 1750 werken er zo'n 1400 mensen op de werf Oostenburg. Op Oostenburg opereerden bijna dertig verschillende zelfstandige afdelingen, ieder met een eigen staf en personeel. Tegelijkertijd kwamen er honderden aanvoerlijnen van duizenden producten samen. Vele personen, handelshuizen, winkels, ambachtslieden, werkplaatsen en fabrieken waren in de weer om Oostenburg te bevoorraden bij de bouw en uitrusting van schepen – de werf kende meer dan zeshonderd leveranciers.

Verval

Na 1780 gaat de Compagnie echter snel achteruit. Moeilijkheden in Azië en het uitbreken van de Vierde Engelse Oorlog in 1780 leiden tot grote financiële problemen. Dankzij steun van de Staten-Generaal weet de Compagnie het nog een aantal jaren vol te houden. In 1790 werken er nog altijd 1200 mensen op de werf en in dat jaar lopen er nog zes schepen van de grootste categorie van de Oostenburgse helling. Maar in 1796 wordt de vrijwel failliete Compagnie genationaliseerd, om in 1804 definitief te stoppen. Het laatste VOC-schip – het 509de – werd in 1804 onafgebouwd verkocht.

Saaie granen

Na de opheffing van de kwakkelende VOC en het herstel van de onafhankelijkheid, komen de werven, het Oost-Indisch Zeemagazijn en het Nieuwe Magazijn in 1817 in handen van de Marine. Het Nieuwe Magazijn en het voormalige Spekhuis gaan dienen als opslagplaats van levensmiddelen voor de Koninklijke Marine.

Het Oost-Indisch Zeemagazijn wordt drie jaar later voor f 76.000 verkocht aan de firma Cruys en Co, die de zolders verhuurt voor de opslag van granen en zaden. De overgang van spannende specerijen naar saaie granen inspireerde de nationalistische dichter Cornelis Loots in 1821 tot een weemoedig gedicht waarin hij het voormalige Zeemagazijn zelf aan het woord laat:

Eerst droeg ik d'overvloed der schatten van het Oosten./ Der specerijen geur woei mijne vensters uit: Nu torsch ik 't vloeiend graan om 't angstig volk te troosten./ Als eens 't gebrek opnieuw de bange noodklok luidt./ Ten dienst des handels staan mijn zware en breede muren./ Mogt langer dan mijn bouw zijn rijk in Neêrland duren!

Ramptoeristen

Dan slaat het noodlot toe. De verwaarlozing van het gebouw en overbelasting door graanopslag eisten hun tol. Mogelijk ook hadden de baggeraars bij het uitdiepen van de gracht het gebouw te dicht genaderd. Het muurwerk gleed van zijn fundering met fatale gevolgen. In de ochtend van 13 april 1822 begon het voormalige VOC-magazijn gevaarlijke scheuren te vertonen en nog diezelfde middag begaf een deel van de rechtervleugel het, waarna de achtergevel van de middenbouw voorover zakte en de wip van de brug vernielde.

De instorting van het Oost-Indisch Zeemagazijn in 1822 wordt beschouwd als symbool voor het einde van de glorie van de oude Republiek. Rechtsachter is het Nieuwe Magazijn te zien.

Gedonder en geraas wekten de bewoners van de Oostenburgerstraat om half twee 's nachts uit hun slaap, als ook de gehele linkervleugel, inclusief het klokkentorentje, ineenstort. Symbolischer kon het einde van het roemruchte 'VOC-verleden' nauwelijks zijn. Er viel één dode en vier werklieden raakten gewond. Bijna vijf miljoen kilo graan ging verloren.

In de dagen na de instorting kreeg Oostenburg bezoek van talloze ramptoeristen, die onder meer in schuiten langs de ruïne voeren. Ook koning Willem I neemt in de vroege morgen van 16 april een kijkje. De ramp maakt enorme indruk. Talrijke prenten zijn er getekend van het ingestorte gebouw. Voor veel Nederlanders is de instorting symbolisch voor de teloorgang van de glorie van de oude republiek.

Laatste overblijfsel

Het afbraakterrein gaat voor f 25.000, - van de hand, maar de nieuwe eigenaars laten de VOC-ruïne nog jarenlang liggen. Pas in 1829 worden de laatste resten gesloopt, maar het Nieuwe Magazijn is blijven staan. De middendelen zijn dichtgezet met glazen gevels; de binnenruimte is geopend en gedekt met een glazen kap. De zolders zijn verwijderd en vervangen door dakappartementen. Het gebouw bestaat nu uit 68 appartementen en is een van de weinige overblijfselen van de ooit zo machtige VOC.

Aquarel van Cornelis de Kruyff (Stadsarchief Amsterdam)

Op de voorgrond het archeologisch onderzoek naar de resten van de scheepshellingen van de VOC, voorafgaand aan de bouw van de nieuwe woningen op Oostenburg. Op de achtergrond het Nieuwe Magazijn, gebouwd in 1720, sinds de verbouwing tot appartementen in 1997 bekend als Pakhuys Oostenburg.

Foto: Jos Heijnen

Een duik in het scheepvaartverleden

Voor bewoners van Oostenburg ligt Het Scheepvaartmuseum praktisch om de hoek; het museum toont 500 jaar Nederlandse maritieme geschiedenis, goed voor een heerlijk dagje uit.

Het Scheepvaartmuseum – gelegen aan het bruisende Marineterrein – nam in 1973 zijn intrek in het voormalige 's Lands Zeemagazijn. Dit monumentale gebouw uit 1656 werd ontworpen door Daniel Stalpaert als pakhuis van de Admiraliteit van Amsterdam. Nu, ruim 350 jaar later, is het Zeemagazijn nog altijd een indrukwekkend gebouw én een begrip in de internationale museumwereld. Het Scheepvaartmuseum bewaart één van de grootste en meest vooraanstaande maritieme collecties ter wereld. Aan de hand van schilderijen, scheepsmodellen, navigatie-instrumenten en zeekaarten wordt de bezoeker meegenomen op verre reizen en ontdekkingstochten.

“Kom snel eens langs”

Het Scheepvaartmuseum biedt vaste en tijdelijke tentoonstellingen en elke schoolvakantie een boordevol familieprogramma – van kleuterverhalen en speurtochten tot knutselactiviteiten en rondleidingen op het schip. Het kan ook zijn dat u al eens bent langs geweest voor een bruiloft, conferentie of concert. Het Scheepvaartmuseum is, met meerdere zalen, een gunstige ligging aan het water en het indrukwekkende Open Plein, namelijk ook een veelzijdige evenementenlocatie.

Tot slot: voor Het Scheepvaartmuseum staat interactie met buurtbewoners hoog in het vaandel. “Als kersverse bewoner van deze prachtige buurt bent u van harte uitgenodigd om snel eens langs te komen”, laat directeur Michael Huijser weten. “Om het museum te bezoeken, mee te doen aan een leuk programma, of gewoon om een kop koffie te drinken op ons Open Plein. Samen met u en een heleboel andere bezoekers geven we vorm aan de toekomst van dit nationale instituut.”

Foto: Jos Heijnen

OOSTERKERK & STADSHERSTEL

Wie op de hoogte wil blijven over de planontwikkeling van de Oosterkerk, kan zich inschrijven voor de digitale nieuwsbrief. Stadsherstel Amsterdam | www.stadsherstel.nl/oosterkerk | www.stadsherstel.nl/nieuwsbrief
Contactpersonen plannen: Ruth van der Puijl, programmering: Emmy Schouten 020-5200060

Oosterkerk, baken van de buurt

Al meer dan 350 jaar is de Oosterkerk de blikvanger van de Oostelijke Eilanden. Het gebouw kent een roemrijke geschiedenis: zo is de kerk meermalen bezocht door Vincent van Gogh, en het scheelde maar weinig of de Oosterkerk was vorige eeuw gesloopt. Sinds 2022 is Stadsherstel Amsterdam de nieuwe eigenaar.

De kerk is in 1671 gebouwd. De bevolking van de Oostelijke eilanden was toen hoofdzakelijk protestants. Stadsbouwmeester Daniel Stalpaert heeft waarschijnlijk het stramien van de kerk bedacht. Hij bouwde kerken in de sobere stijl van het Hollands classicisme. Stalpaert ontwierp de Oosterkerk in de vorm van een Grieks kruis (met vier even lange benen), de hoeken opgevuld met vier lagere aanbouwen. Architect Adriaan Dortsman bepaalde de ontwerpdetails. De kerk is onderheid met 2192 'masten'. Om te voorkomen dat de palen gingen rotten, moest de

muur die er op steunde doorlopen tot onder het grondwaterniveau, tot meer dan vier meter onder de kerkvloer.

'Geloof, Hoop en Liefde'

Het zeventiende-eeuwse interieur van de Oosterkerk bestaat vooral uit zandsteen. Of het is geschilderd alsof het zandsteen is, zoals de zware kroonlijst onder de kap, die in werkelijkheid van hout is gemaakt. Ook zijn nog een deel van de zerkenvloer en twee fraaie koperen oliekronen uit 1835 aanwezig. Het originele

Interieur van de Oosterkerk, tijdens een begrafenis, ca 1795. Handgekleurd exemplaar van de prent in de Atlas van Fouquet.

Prent: Stadsarchief Amsterdam

kerkmeubilair bestaat nog uit de preekstoel en twee herenbanken bij de hoofdingang. Ook zes van de oorspronkelijk acht houten psalmborden aan de pijlers zijn nog aanwezig. Het meubilair bevat diverse symbolische emblemen. Zo bevat de preekstoel rijk gesneden panelen met voorstellingen van 'Geloof, Hoop en Liefde'. Palmtakken en slangen met de staart in de bek, symbolen van de overwinning (door het geloof) en het eeuwig leven, komen herhaaldelijk terug. Boven de noordelijke uitgang is de spreuk 'Prudentes et Innocentes' te lezen, verwijzend naar Mattheus 10, 16: 'Weest dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven'. Daar is ook het symbool van voorzichtigheid, een duif en twee gekronkelde slangen, weergegeven. Boven op de kerk staat een koepeltoren met een klok van de gebroeders Hemony, destijds de belangrijkste klokkengieters van Nederland.

Bouwvallig

De kerk werd, twee jaar na aanvang van de bouw, op 1e kerstdag 1671 in gebruik genomen. Bij de feestelijke ingebruikname werd er voor honderden guldens bier geleverd door de Brouwerij de Parel, eveneens gevestigd op de Wittenburgergracht. Twee eeuwen later was Vincent van Gogh een regelmatige bezoeker van de kerk. Hij zal het nieuwe Van Oeckelenorgel uit 1871 hebben aangehoord. In 1877 heeft hij de Oosterkerk meermalen bezocht omdat hij dominee wilde

Schilderij: Vincent van Gogh (Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Stichting))

Van Gogh was een regelmatige bezoeker van de Oosterkerk.

worden. Hij woonde toen bij zijn oom op de Marinewerf op Kattenburg – zijn oom was daar Schout bij nacht. Een andere oom van Vincent predikte soms in de Oosterkerk.

In 1962 werd de bouwvallige kerk gesloten en dreigde sloop, maar mede door protesten van buurtbewoners is dat niet gebeurd. De gemeente kocht de kerk in 1978 en een grootscheepse restauratie volgde. Tot 2012 waren er welzijnsinstellingen in geplaatst.

Stadsherstel Amsterdam

Sinds 2022 heeft de Oosterkerk een nieuwe eigenaar: Stadsherstel Amsterdam. Meer dan 65 jaar geleden werd deze organisatie opgericht door particulieren met een kristalheldere missie: monumenten in de stad redden en restaureren om de woonfunctie weer terug te brengen. Het begon dus met woonhuizen, maar inmiddels redt Stadsherstel allerlei soorten monumenten. Dat aantal is opgelopen tot meer dan 750 monumenten in stad zelf en in een straal van 45 km buiten Amsterdam.

Ook op de Oostelijke Eilanden heeft Stadsherstel diverse monumenten gered, gerestaureerd en vaak herbestemd, zoals de Kromhoutwerf, het Markerhuisje (het laatste werfhuisje op Wittenburg, Tweede Wittenburgerdwarstraat 133) en enkele woonhuismonumenten.

Met de Oosterkerk is Stadsherstel eigenaar en beheerder van meer dan veertig religieuze gebouwen.

De bedoeling van Stadsherstel is om de Oosterkerk tot een monument voor alle Amsterdammers te maken met een mooie muzikale, culturele en betekenisvolle toekomst.

Voor dit diverse gebruik is een aanpassing van het gebouw nodig. Daarnaast dient dit 17e-eeuwse monument zeker ook verduurzaamd te worden.

De kerk is bijvoorbeeld met haar stalen ramen en enkel glas niet meer van deze tijd en de akoestiek is voor vele doeleinden ongeschikt.

Stadsherstel is momenteel bezig met een haalbaarheidsonderzoek. De planvoorbereiding

Foto: Arnold Korporaal

zal geheel 2022 in beslag nemen, zodat in 2023 gestart kan worden met de verbouwing en verduurzaming.

Eigentijdse zingeving

De Oosterkerk heeft een belangrijke functie voor de buurt. Daarom is bij de verkoop van de kerk door de gemeente aan Stadsherstel afgesproken dat de activiteiten voor de buurt, die voorheen plaatsvonden in de kerk, daar kunnen blijven plaatsvinden.

Dit zal zeker mogelijk zijn in combinatie met de beoogde huurders: het Balletorkest, die de ruimte vooral gaat gebruiken als orkest-repetitieruimte en kantoor, en een nieuw op te richten 'Betekeniscentrum' met daarin het Huis van Verbinding, het Huis van Bezieling en het Huis van Vernieuwing. Naast de programmering door het Balletorkest en het Betekeniscentrum,

is voldoende ruimte voor buurtbijeenkomsten en -activiteiten.

In de gezamenlijke intentieovereenkomst geven partijen aan "zich gezamenlijk ten doel te stellen om in de Oosterkerk kwalitatief hoogstaande muziek hand in hand te laten gaan met laagdrempelige toegankelijkheid en aansprekende eigentijdse zingeving; de kerk een plek te laten zijn voor de buurt én voor de stad, waar men kan zijn voor werk, oefening, rust, contemplatie, gesprek en festiviteiten. Daarnaast blijft er de mogelijkheid bestaan voor (buurt) activiteiten die geheel zelfstandig, onder eigen vlag, plaatsvinden. De samenwerking om dit alles mogelijk te maken is meer dan de som der delen. Daardoor blijft de Oosterkerk een betekenisvolle culturele plek, met in de toekomst een nog grotere diversiteit aan activiteiten voor alle Amsterdammers".

Stand-up Theology

‘Dominee huurt kerk’: zo kwam stand-up theoloog Tim Vreugdenhil ruim vijf jaar geleden in de Oosterkerk terecht. “Als theoloog ben ik opgeleid om goed te preken”, zegt Tim. “Daaruit groeide een praktijk als inspirerend spreker en zelfs theatermaker. Niet zo gek: alleen al de Bijbelse verhalen zijn letterlijk ‘dramatisch’. Ze zijn meeslepend, bloedstollend soms en je hoeft er niet gelovig voor te zijn om er iets van jezelf in te herkennen.”

In de Oosterkerk maakte Tim in de afgelopen jaren een vijftiental programma’s in een genre dat hij ‘stand-up theology’ noemt. “Die term komt van stand-up comedy, maar meer nog van stand-up filosofen”, legt Tim uit. “Van mensen als Tim Franzen of Laura van Dolron. Die kunnen van filosofische teksten of vragen theater maken en zo ook niet-filosofen inspireren. Dat doe ik ook met mijn vak, theologie. Theologie in de goede zin gaat over levensvragen, betekenis en hoop. Ik krijg er vaak hele leuke en soms ontroerende reacties op. Regelmatig word ik door mensen uit mijn publiek uitgenodigd om te komen stand-uppen in hun bedrijf of organisatie.”

Zingeving

De Oosterkerk is voor Tim de best denkbare plek in Amsterdam. Vanuit geloof en zingeving probeert hij een nieuw hoofdstuk toe te voegen aan een eeuwenoud gebouw. “En ondertussen ben ik blij dat de kerk zoveel ándere functies heeft”, vervolgt Tim. “Ik hou van de mensen die al jarenlang op de Eilanden wonen en verheug me op alle nieuwe Eilanders die er het komende decennium bij zullen komen.”

Tim is – naast stadspredikant bij Protestantse Kerk Amsterdam – ook predikant-directeur van het Huis van Bezieling, onderdeel van het ‘Betekeniscentrum’. “Het Betekeniscentrum is een concept dat we op haalbaarheid toetsen”, verduidelijkt Tim.

“Dat doen we samen met onze beoogde medegebruiker, het Balletorkest, en onder regie van Stadsherstel. Bedoeling is dat stand-up theology hierin een belangrijke plek zal innemen. Ik zou het superleuk vinden om nieuwe bewoners op één van die avonden te mogen begroeten!”

Foto: Wilmar Boer

De Seizoensmarkt Eilandenboulevard/Czaar Peter Kwartier

Foto: Jos Heijnen

Verbinding voor en door de buurt

De Oosterkerk voelt voor velen als een baken in de buurt. Het Huis van Verbinding geeft hier als een van de huurders van dit monument concreet invulling aan op het gebied van kunst & cultuur, inspiratie, talentontwikkeling, groen doen, ontmoeting en eten. Er is volop ruimte om mee te doen!

Het Huis van Verbinding maakt deel uit van het Betekeniscentrum dat in de Oosterkerk gevestigd zal worden. Uitgangspunt is de zoektocht van ieder mens naar betekenis en van betekenis willen zijn voor anderen. Vanuit het woord 'betekenis' zijn er drie 'huizen' (of concepten) die elkaar versterken, maar die ook alle drie een eigen focus hebben. Dit zijn het Huis van Bezieling (religieus-spiritueel), het Huis van Vernieuwing (ethisch-ondernemend) en Huis van Verbinding (sociaal-cultureel).

Mooie dingen

Het doel van het Huis van Verbinding is om oude en nieuwe bewoners van verschillende leeftijden

en windstreken met elkaar in contact te brengen. Dat kan allereerst al in het buurtcafé en de ontmoetingsplek in een gezellige huiskamer van de Oosterkerk. Daar is een dagelijkse inloop voor een praatje of een spelletjes kaarten, biljarten en zo voort.

Het Huis van Verbinding hoopt bij te dragen aan een positief gemeenschapsgevoel op de Oostelijke Eilanden door mensen samen mooie dingen te laten doen. Hiervoor heeft het Huis van Verbinding een speciaal organisatie team, genaamd 'Hart voor de Buurt'. Deze coördineert en organiseert de verbindende projecten en betreft bij de uitvoering van elke activiteit zoveel mogelijk bewoners

Exclusief voor vrouwen: het vrouwenhuis

Het vrouwenhuis wil vrouwen ondersteunen en in hun kracht zetten om zo bij te dragen aan meer sociale cohesie en veiligheid in de buurt – dit met behulp van ontmoeting, kunst en cultuur, workshops en coaching.

Het vrouwenhuis is het resultaat van jaren werk: buurtbewoonster en verbinder Marlou Visser heeft, samen met vrouwen uit de buurt en welzijnsorganisatie Dock, een begin gemaakt met een vrouwen netwerk. Vanaf 2019 zijn Marlou en Mirjam Sloots vanuit het Huis van Verbinding voor dit doel gaan samenwerken. De jarenlange zoektocht naar een vrouwenhuis, als een warme ruimte zonder drempels, leidde naar de voormalige kosterwoning van de Oosterkerk.

Programmering

De programmering ziet er als volgt uit.

- De Zoete inval: wekelijkse ontmoeting van vrouwen in het Vrouwenhuis.
- Lichaamsbewustzijn: ondersteuning van vrouwen om (nog) beter in hun vel te zitten.
- Coaching: vertrouwelijk gesprekken om verder te komen.
- Thema-events om het vrouwzijn samen te vieren.
- Groen doen: bakken theetuintjes plaatsen verspreid over de Oostelijke eilanden. Een vrouw is verantwoordelijk voor haar eigen tuintje. Oogstfeest en drogen op de zolder van het vrouwenhuis. Na droogtijd thee-feest.
- Creatieve workshops onder leiding van getalenteerde kunstenaars op de Oostelijke Eilanden: schilderen, mozaïek, zandkunst, keramiek, glas in lood en meer.

van de Oostelijke Eilanden. Ook koken en het vrouwenhuis maken daar deel van uit.

Groot netwerk

Het Huis van Verbinding heeft een groot netwerk aan contacten. Zo wordt samengewerkt met Stichting Oosterkerk, (op termijn) Het Ballet Orkest en met het buurtcomité, Stichting Over de Brug, buurtmakers, buurthuis De Witte Boei, Dock, het Plukbos, scholen, muzikanten, kunstenaars, vrouwennetwerken, wijkagenten en gebiedsmakelaar Danny Konings van de gemeente Amsterdam. Ook maakt het Huis van Verbinding deel uit van de wijkmuziekjury's, waarbij verschillende muziekstromingen voor buurtbewoners toegankelijk gemaakt worden, met name voor diegenen die daar nog niet mee in aanraking komen.

Van harte welkom!

De Oosterkerk voelt voor velen al als een baken in de buurt. Het Huis van Verbinding geeft hier concreet invulling aan op het gebied van kunst & cultuur, inspiratie, talentontwikkeling, groen doen, ontmoeting en eten. Iedereen is welkom!

Koken: proef de smaken uit de buurt!

Kooktalenten uit alle windstreken wonen op de Oostelijke eilanden en delen de smaak van hun achtergrond graag met u. Iedere donderdag een andere smaak. U kunt maaltijden à € 5,- bestellen via een whatsappnummer en afhalen op donderdag tussen 17.00-18.00 uur bij het keukenraam van de Oosterkerk.

Evenementen, het hele jaar door

Onder voorbehoud van corona, organiseert het Huis van Verbinding jaarlijks een serie evenementen.

De Seizoensmarkt Eilandenboulevard/ Czaar Peterkwartier (2x per jaar)

Deze markt is uit de buurt voor de buurt. Met eten en drinken, verkoop van kunstvoorwerpen en handgemaakte producten door bewoners, winkeliers en kleine bedrijven. Met een open podium voor talent uit de buurt (non-professionals en professionals), een bakfietsmarkt, een expositie in Oosterkerk van kunstenaars, concerten, workshops.

Het Balansfestival

Biedt workshops en sessies over mindfulness, yoga, klankschalen, lichaamsbewustzijn, intuïtief schilderen en stembevrijding.

Muziek en Dansfestival

Buurtbewoners genieten van aanwezig muzikaal en danstalent op onze eilanden vanuit alle windstreken en doen mee!

Lichtjesticht in november

We gedenken onze dierbaren door hun naam op een hartje te schrijven en een lichtje mee te dragen tijdens een wandeling over de Oostelijke Eilanden. Aansluitend muziek, verhalen, poëzie, zandkunst en ontmoeting met drankje en hapje.

Ook het Marineterrein, Dock en De Witte Boei tot aan lokale kroegen kroegen organiseren evenementen. Kijk voor een actueel overzicht in het huis-aan-huisblad 1018 of op de website www.buurtorganisatie1018.nl

Lichtjesticht in november, om dierbaren te gedenken tijdens een wandeling over de Oostelijke Eilanden.

Foto: Jos Heijnen

D
dreamboat
store & design studio
P

AVONDLICHT

AVONDLICHT

dreamboat

Begaan met uw buurt? Dan is dit het juiste adres!

De Stichting Buurtorganisatie 1018 heeft als doel bewonersparticipatie en bewonersinitiatieven in postcodegebied 1018 te stimuleren en te ondersteunen. De stichting brengt mensen en groepen met elkaar in contact, organiseert bijeenkomsten en cursussen en helpt bij het verwerven van subsidies. Buurtorganisatie 1018 stelt haar website beschikbaar voor nieuws, oproepen en aankondigingen van bewonersgroepen en bewonersinitiatieven uit postcodegebied 1018. Twee keer per jaar organiseert de stichting een themabijeenkomst.

Eilandenoverleg

Onderdeel van Buurtorganisatie 1018 is het Eilandenoverleg. Deze bestaat uit een groep van ongeveer 25 actieve bewoners die zich namens de Oostelijke Eilanden, Kadijken, Czaar Peterbuurt en het Funen inzetten voor de buurt. Het Eilandenoverleg komt elke twee maanden in De Witte Boei bijeen om actuele thema's te bespreken op het gebied van leefbaarheid, wonen, openbare ruimte en plannen & beleid van stadsdeel Centrum. Nieuwe bewoners uit Oostenburg zijn welkom om mee te doen aan deze bijeenkomsten!

Kleurrijk, jong en actief: DOCK!

DOCK, de kleurrijke welzijnsorganisatie in de buurt, is actief op het gebied van jeugdwerk, jongerenwerk, participatie en ouderenwerk in heel postcodegebied 1018. DOCK doet dit met de inzet van buurtwerkers, samen met actieve bewoners, vrijwilligers en partners in de wijk.

De welzijnsorganisatie zet zich in voor verbinding en ontmoeting voor jong en oud met een scala aan activiteiten. Denk aan taal, bewegen, vergroenen, kunst- en culturele activiteiten, muziek, lief & leedstraten, dans of gezellig samen eten. DOCK zoekt contact met de buurt op straat met de koffiekar, vanuit De Witte Boei en op andere plekken waar mensen samen komen. Heeft u een idee voor de buurt? Of wilt u zich op een andere manier inzetten? Ook dan kunt u bij DOCK terecht voor ondersteuning!

Brenda Heij en Angelique Wijnberg van DOCK

Het Eilandenkoor zingt 'licht klassiek' op maandagavond in de Witte Boei. Wees welkom!

Hulp dichtbij met het buurtteam

Op 1 april 2022 zijn in alle stadsdelen van Amsterdam buurtteams van start gegaan. Als u vragen heeft over geld, zorg, gezondheid, wonen, werk, ontmoeting of veiligheid, kunt u bij het buurtteam terecht. Ook als u moeite heeft rond te komen, meer sociale contacten wil of zo lang mogelijk zelfstandig wil blijven wonen, bent u welkom – het buurtteam helpt gratis.

Het buurtteam kijkt samen met u wat nodig heeft en wie u daarbij kan helpen, zodat u weer verder kunt. Als het buurtteam de expertise niet in huis heeft, kan het – uiteraard in overleg met u – een beroep op de kennis van een collega. Het buurtteam werkt daarin samen met andere

hulpverleners in de buurt. Ook kijkt het buurtteam wat u zélf kunt doen, waar het kan ondersteunen of waar uw directe omgeving bij kan helpen.

Pluspunt

Gaat het om een eenmalige 'korte vraag' ('kort' wil zeggen: binnen een half uur af te handelen), dan kunt u die stellen aan Pluspunt, een onderdeel van het buurtteam. Bijvoorbeeld als het gaat om een uitleg van een ingewikkelde brief of hulp bij het schrijven van een bezwaarschrift. Het Pluspunt houdt elke donderdag spreekuur van 9.30 tot 11.30 uur en is alleen op afspraak te bezoeken in De Witte Boei.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

Voor een (nog) betere buurt

Buurtcomité Oostelijke Eilanden (BcOE) vervult een brugfunctie met een nobel streven: het wil alle buurtbewoners met elkaar verbinden, ongeacht hun leeftijd of culturele achtergrond.

Het buurtcomité is opgericht in 2013 door vrijwilligers uit de buurt en is zeer actief. Zo organiseert het buurtbijeenkomsten (met thema's als veiligheid, leefbaarheid en sociale cohesie) en evenementen, zoals de jaarlijkse Burendag, het Suikerfeest, het Sinterklaasfeest nieuwe stijl en Bevrijdingsdag. Het comité bezorgt maaltijden bij oudere buurtbewoners die een steuntje kunnen gebruiken. Met Pasen worden eieren in de speeltuin verstopt voor een zoektocht voor de kleintjes. Het buurtcomité geeft daarnaast (vooral jonge) mensen met talent (rappers, dj's, dichters, modeontwerpers en muzikanten uit de buurt) een podium om hun kunsten te tonen.

Foto: Chiquita Odjo-Seymonson

Foto: Chiquita Odjo-Seymonson

Wereldgerechten

De leden van Buurtcomité Oostelijke Eilanden hebben een verschillende culturele afkomst: Michel Odjo, Wim Pelt, Fatima Lalouch, Atef Abdalla, Stefanie Chamoun, Siegfried van Hoek, Essam Aissaoui, Corry de Rooy en Stella Ang laten dit ook proeven met de wereldgerechten die zij aanbieden tijdens de evenementen. Met steun van stadsdeel Centrum, Dock, Buurkrant 1018, Eilanden Overleg, actieve ondernemers en buurtbewoners brengt het comité mensen bij elkaar. Het komt de leefbaarheid, buurtparticipatie en veiligheid ten goede!

CURINESA

Curinesa is altijd op zoek naar vrijwilligers. Wilt u ook iets betekenen voor anderen? Neem dan contact op met Michel Odjo, telefoon: 06-4006 7512, curinesa@gmail.com, www.curinesa.nl

Begrip Voor Elkaar

Stichting Curinesa is een begrip op de Oostelijke Eilanden. 'Curinesa', in 2007 opgericht door buurtbewoner Michel Odjo, zijn vrouw Chiquita en enkele naaste vrienden, staat voor Cultuur, Respect en Integratie binnen de NEDerlandse Samenleving. Belangrijkste doelstelling is zorgen voor verbinding.

Juist in deze wijk, waar zo veel verschillende culturen bij elkaar wonen, is het belangrijk om elkaar te kennen – onbekend maakt onbemind. Daarom heeft Curinesa altijd allerlei activiteiten ontwikkeld om sociale cohesie tussen mensen met een verschillende culturele achtergrond te bevorderen. Kenmerkend voor deze activiteiten zijn gezelligheid, respect en vooral lekker multicultureel eten.

Buurtfeest

Een goed voorbeeld hiervan is Curinesa's Multiculturele Jeugdvoetbaltoernooi, gericht op jongeren en buurtbewoners met kinderen. Op Hemelvaartsdag 2022 vond dit toernooi voor de 12e keer plaats. Wat ooit als een klein voetbaltoernooi begon, is inmiddels uitgegroeid tot een groots buurtfeest, waar buurtbewoners in harmonie samenkomen. Voor de kinderen zijn er leuke dans- en knutselworkshops en elk jaar leren zij weer en ander instrument bespelen.

Naast het bevorderen van saamhorigheid, richt Curinesa zich ook op de leefbaarheid in de wijk. Tijdens de kerstperiode worden er kerstpakketten op maat aan buurtbewoners uitgedeeld. Het gaat hierbij niet alleen om mensen die wat extra zorg en aandacht nodig hebben, maar ook om bewoners die zich altijd inzetten voor het wel en wee van anderen binnen de wijk.

Leuke activiteit

Curinesa wil graag meer doen voor de mensen die in een sociaal isolement verkeren. Het project 'Maatje tegen Eenzaamheid' – inmiddels omgedoopt in 'Maatje voor de Gezelligheid' – is hier het resultaat van. Met een gratis strippenkaart kunnen enkele buurtbewoners met een maatje uit de buurt of een vrijwilliger van Curinesa een leuke activiteit ondernemen. Dit kan zijn een bezoek aan de kapper, lekker uit eten of een bezoekje aan de dierentuin.

Een excellente basisschool op Wittenburg

Het is een bijzonder verhaal: een aantal ouders, ontevreden over de school van hun kinderen, doet in 2015 mee aan een door de gemeente Amsterdam uitgeschreven wedstrijd om een nieuw ontwerp voor een basisschool te ontwikkelen. Maar als zij in januari 2016 uit 124 deelnemers tot winnaar worden uitgeroepen, blijken de eerder toegezegde mogelijkheden om hun droom te verwezenlijken niet te bestaan.

Schoolleider Eva Naaijkens

Schoolleider Eva Naaijkens kan er nu haar schouders over ophalen, maar op dat moment was de teleurstelling groot. “We hadden eindeloos gedroomd, bijvoorbeeld over een school op het Marineterrein. Dat leek ons een fantastische plek, maar toen puntje bij paaltje kwam, bleek dat bijna niets kon. We hadden keihard gewerkt, maar voelden ons door de gemeente toch een beetje in de steek gelaten.”

De prijswinnaars zaten echter niet bij de pakken neer en zochten contact met scholenkoepel ASKO, waar de Poolschool onder valt, aldus Naaijkens. “Het ging niet goed met die school. Er was geen directeur, alleen een interim, en er waren nog maar 130 leerlingen. Men zat een beetje met de school in zijn maag. Ons voorstel om een nieuwe start te maken, viel daarom in goede aarde.” “Men stelde de school aan ons beschikbaar, inclusief personeel en kinderen. We kwamen met

vijf nieuwe mensen en ik kan me voorstellen dat dit aanvankelijk werd gezien als een overval. Maar na een paar maanden was iedereen er blij mee. Men zag dat de school weer richting kreeg. We zijn in zes jaar gegroeid naar 230 leerlingen, dus ook de ouders zien de kwaliteit van onze school.”

Kwaliteit

Die richting is wel compleet anders dan ouders en leerkrachten gewend waren, want de initiatiefnemers van de Alan Turingschool zijn idealisten, die in alle opzichten streven naar kwaliteit. Het onderwijsprogramma dat de school aanbiedt, ademt dit streven naar kwaliteit. De schooldag op de Alan Turingschool begint 's ochtends met taal en rekenen. Aan de beheersing van deze twee basisvakken worden hoge eisen gesteld, zegt Eva Naaijkens: “Voor het rekenen hebben we samen met het Nederlands Mathematisch Instituut een eigen methode ontwikkeld. We zijn afgestapt van het realistisch rekenen, we gaan weer terug naar het klassieke rekenonderwijs: eerst leren rekenen, daarna pas toepassen. Dat betekent dus ook de tafels uit je hoofd leren. Dat vinden we erg belangrijk.” “Ook bij taal zitten we heel strak op het leerproces. Ik heb in het speciaal onderwijs gezien dat je bij jonge kinderen de grootste leerwinst boekt door heel nauwgezet hun ontwikkeling te volgen en meteen in te grijpen als je hiaten ziet. Ik vind het heel belangrijk dat kinderen het Nederlands goed beheersen, ook kinderen waarvan Nederlands niet

de thuistaal is. Daarom organiseren we jaarlijks een bijeenkomst over de vraag hoe je je kinderen kunt helpen bij het leren lezen. Daar komen vrijwel alle ouders met jonge kinderen op af. Dat is heel bemoedigend.”

Turingskills

Het concept van de school leunt op vier pijlers, te weten taal en rekenen, gezondheid (onder meer sport, expressie en voeding), wereldburgerschap en het geheimzinnige begrip Turingskills. Die laatste drie pijlers staan na de lunchpauze centraal. De kinderen werken dan in wisselende groepen aan thema's zoals 'het plantenrijk' of 'wat je van ver haalt' (waarin het onderwerp globalisering is). Een thema wordt altijd op een zodanige manier behandeld dat de kinderen veel kennis opdoen over onder meer geschiedenis, aardrijkskunde, Engels en biologie. Aan het eind van elk thema maken zij een presentatie om hun ouders te laten zien wat zij hebben geleerd. Dit thematische onderwijs draagt volgens Naaijken niet alleen bij aan de vorming van de kinderen tot wereldburgers, maar biedt ze ook de gelegenheid om hun nieuwsgierigheid en hun creativiteit de vrije loop te laten. Die eigenschappen kenmerkten de naamgever van de school, die niet alleen aan de basis stond van de ontwikkeling van de computer, maar die vooral beroemd werd door het kraken van de geheime code van de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog. “De Turingskills, zoals wij ze noemen, worden in de thema's verweven door de kinderen te vragen iets te maken om een bepaald probleem te helpen oplossen. Neem het probleem van de milieuvuiling: dan kijken we niet alleen naar de geschiedenis en de maatschappelijke

impact, maar ook heel concreet naar praktische mogelijkheden om er in de buurt iets aan te doen.”

Wereldburgerschap

Bijzonder op de Alan Turingschool is de nadruk op wereldburgerschap. Amsterdam is een superdiverse stad. De kinderen van nu moeten leren om met elkaar samen te werken en samen te leven. Daarom is het belangrijk dat ze veel kennis van de wereld hebben en elkaar leren kennen. Binnen het thematisch onderwijs wordt geleerd over aspecten van wereldburgerschap, zoals inclusie, ongelijkheid en duurzaamheid, waarbij leerlingen meedenken en meepraten over deze onderwerpen.

“Zeer bemoedigend”, aldus de directeur, want het succes van de school staat of valt wat haar betreft met de bereidheid van ouders om het nieuwe concept te omarmen. Zij twijfelt er overigens niet aan dat die bereidheid er is. “Ik weet zeker dat we het vertrouwen van ouders gaan winnen. De school heeft het de laatste jaren moeilijk gehad, maar het gaat ons vast lukken het tij te keren. Het zou geweldig zijn als we daarmee een voorbeeld voor andere Amsterdamse scholen kunnen worden.”

Zelfgekleide vulkanen gevuld met soda en azijn laten uitbarsten op het schoolplein.

EXCELLENTE SCHOOL

Aan de muur van de werkkamer van Eva Naaijken hangt een foto, waarop zij wordt geflankeerd door staatssecretaris Sander Dekker en premier Mark Rutte. Aanleiding was de verkiezing van de Amersfoortse Michaëlschool tot excellente school, vertelt Eva Naaijken. “Toen ik daar negen jaar geleden als schoolleider begon, was het een uitgesproken zwakke school. Toen ik er in 2016 vertrok, liet ik een school achter die drie jaar achter elkaar was uitgeroepen tot excellente school. Ook de Alan Turingschool wil ik er weer bovenop helpen, ook dit moet een excellente school worden. En dat is in januari 2022 gelukt. In 2018 kregen we al de beoordeling 'goed' van de inspectie, in het najaar van 2021 beoordeelde een jury ons tot 'excellent'. We maken voor veel van onze leerlingen het verschil; daar zijn we zeer trots op.”

**De allereerste openbare
speeltuin van Nederland,
in de Czaar Peterstraat!**

OOSTERSPEELTUIN

In 1902 werd de speeltuin op de hoek van de Czaar Peterstraat en de Blankenstraat geopend. Oprichter was de Fries Uilke Jans Klaren (1852-1947), 'de speeltuinman'. Als vader van negen kinderen woonde hij in een eenvoudige arbeiderswoning aan de Bootstraat 10 op Wittenburg. Klaren wilde iets doen aan de gebrekkige omstandigheden waarin arbeiderskinderen opgroeiden. Een speeltuin zou deze kinderen gezonde speelruimte geven en baldadigheid tegengaan, zo redeneerde hij. Tot die tijd werden speelplaatsen gefinancierd door de rijken, al waren deze plekken vaak slecht onderhouden. Het lukte Klaren niet de welgestelden over te halen een speeltuin op de Oostelijke Eilanden te vestigen. Ook ergerde hij zich aan de neerbuigende houding van de gegode burgerij tegenover de arbeiders. Zodoende richtte hij in 1900 de Oosterspeeltuinvereniging op. Een speeltuin, beheerd door de buurtbewoners zelf – een primeur in Nederland! Binnen het jaar waren er meer dan 1500 leden, allen buurtbewoners. Twee jaar later opende de Oosterspeeltuin, met "Vader Klaren" als voorzitter.

Verhalen en Lieder en Festival op Oostenburg

In 2024–2025 wil Stichting Over de Brug in de Werkspoorhal, ook wel ‘de kathedraal van de industrie’ genoemd, een buurtverhalenfestival organiseren als groots openingsfeest van de nieuwe wijk Oostenburg-Noord. Samen met de bewoners van Kattenburg, Wittenburg, Oostenburg, de Czaar Peterbuurt en de Kadijken willen we hiermee de nieuwe bewoners welkom heten.

Onderdeel van het festival is een groots muziekspektakel. Het spektakel zal bestaan uit een aaneenschakeling van bekende en onbekende verhalen die de buurt heeft gemaakt tot wat die nu is. Sommige verhalen dateren van langer geleden en andere zijn juist nu actueel. Verhalen over de bouw van houten schepen voor de VOC die onlosmakelijk verbonden was met de slavernij en over de Storkfabrieken die werkgelegenheid brachten, maar ook barre arbeidsomstandigheden. Verhalen over het oproer van moedige vrouwen op Kattenburg om een enkele aardappel op het bord en over de Joodse voddeman Kronenburg uit de Conradstraat wiens hele familie is uitgemoord in de Tweede Wereldoorlog. Over de nieuwbouw op Kattenburg en Wittenburg in de zeventiger jaren als antwoord op de verkrotte woningen en de Czaar Peterstraat als no go area voor Amsterdammers. Maar ook verhalen over de door de buurt gemaakte mozaïeken en het plezier van de horeca. En natuurlijk verhalen over verbinden en uitsluiten in deze tijd, over de herinneringen van ouderen en de dromen van jongeren, over een leefbare en veilige buurt. Deze verhalen worden op muziek gezet en krijgen ieder een eigen stijl: van jazz, rap, hiphop, westers klassiek, traditioneel Noord-Afrikaans tot meditatieve klanken en fanfare.

Er is al een pakkend filmpje gemaakt van het Lied van de Oostelijke Eilanden. In de loop van 2023 worden verhalen gedeeld, teksten geschreven en op muziek gezet met iedereen uit de buurt die mee wil doen met dit fantastische buurtmuziekspektakel.

Als u een bijdrage wilt leveren, door verhalen toe te voegen, te zingen of mee te musiceren, dan kunt u zich aanmelden bij Stichting Over de Brug.

Ondernemers in stoom

Oostenburg stond aan de wieg van de Industriële Revolutie in Nederland. Een van de grondleggers heette Paul van Vlissingen. Hij was bevolgen, wispelturig en een doordouwer. Met die eigenschappen wist hij de eerste stoomindustrie van Nederland op te starten.

Na de ondergang van de VOC werd Oostenburg een soort rafelrand, waar verschillende bedrijfjes zich vestigden. Dan doen twee nieuwe eigenaren van de VOC-gebouwen hun intrede. Het zijn twee entrepreneurs in de stoomvaart, Paul van Vlissingen en Bram Dudok van Heel.

Eerst stoomvaartlijn

In 1825, toen er in Nederland nog vrijwel nergens sprake was van stoomenergie, had Van Vlissingen een stoomvaartmaatschappij opgericht. Hij pakte het groots aan: met zijn Amsterdamsche Stoomboot Maatschappij (ASM) opende hij

lijnen op Zaandam, Harlingen en Kampen en een sleepdienst in Den Helder.

Hij begon ook de eerste overzeese stoomvaartlijn van Nederland: Amsterdam-Hamburg. Voor deze nieuwigheid moest hij investeerders vinden, en vakkennis. Zelf had hij die niet, maar als starter was Van Vlissingen een echte doordouwer. Voortdurend dreigde faillissement. Als iets er niet was en hij had het nodig, loste hij het zelf op. Toen bleek dat zijn stoomboten geregeld met reparaties te kampen hadden en er geen onderdelen te krijgen waren, startte hij in 1826 een reparatiewerkplaats op het eiland Oostenburg. Hij begon met een reparaties voor stoommachines voor de Amsterdamsche Stoomboot Maatschappij. Daarvoor haalde hij dertig Engelsen naar Amsterdam, die hun kennis moesten overdragen aan Nederlandse werklieden.

Lange naam

Al spoedig bleek er behoefte aan meer dan alleen een reparatiewerkplaats. In 1827 huurde Van Vlissingen de voormalige rokerij van de V.O.C. Samen met zijn Rotterdamse compagnon – Abraham Everardus Dudok van Heel – begon hij een stoommachinefabriek op Oostenburg met de naam 'Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen'. Na een bezoek van koning Willem I in 1840 mocht de fabriek het predicaat 'Koninklijk' gebruiken.

Olieverfschilderij van Jan Braet van Uberfeldt, collectie Werkspoormuseum, Amsterdam

Paul van Vlissingen, grondlegger van de stoomindustrie in Nederland.

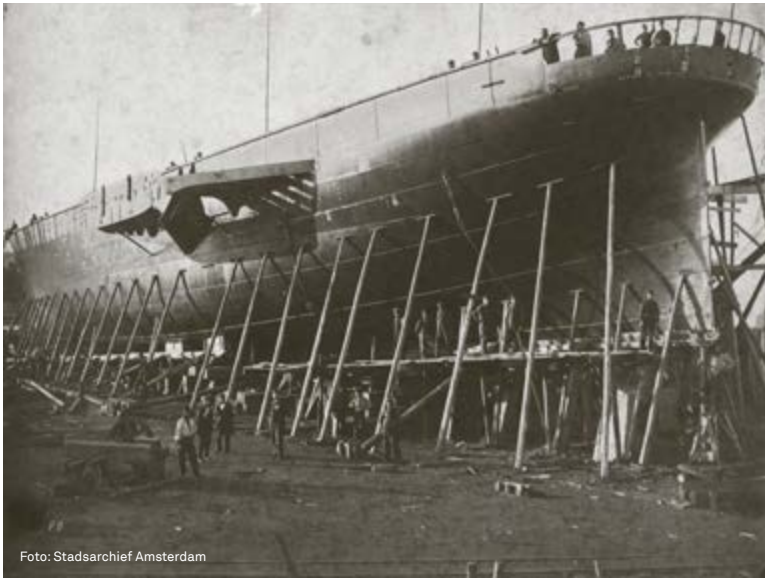

Foto: Stadsarchief Amsterdam

Het ijzeren raderstoomschip 'Borneo', tijdens de bouw op de werf van de Koninklijke Fabriek van Stoom- en Andere Werktuigen, firma Paul van Vlissingen en Dudok van Heel, aan de Oostenburgervaart. Het schip werd in 1866 gebouwd voor de dienst in Nederlands-Indië, voor het Departement van Koloniën.

Zo werd de 'Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen' ook wel 'De Fabriek met de Lange Naam' genoemd.

De fabriek groeit snel uit tot de grootste machinefabriek van Nederland. Voortaan maakten arbeiders op Oostenburg stoomschepen, locomotieven, apparaten voor de suikerindustrie, spoorwegmaterieel en motoren.

Suezkanaal

Al snel merkte hij dat de fabriek te veel capaciteit had voor de stoommachines van zijn eigen schepen en ging hij op zoek naar andere mogelijkheden. Wat kun je nog meer doen met een stoommachine? Suikerplantages in Suriname en Nederlands-Indië bleken een willige markt voor suikerpannen, en toen de stoomtrein zijn intrede deed werd er een hele serie 'stoomslepers' in de Fabriek gebouwd. Ook werden hier de sluisdeuren voor het Suezkanaal gemaakt en de stoomketels voor de gemalen die het Haarlemmermeer drooglegden.

De grootste uitdaging in de jaren veertig was het bouwen van ijzeren stoomschepen. Van Vlissingen bouwde daarvoor een eigen scheepswerf, en een paar jaar later liepen daar de eerste ijzeren schroefstoomschepen van Nederland van stapel.

Standbeelden

Paul van Vlissingen liet zich kennen als een bevlogen maar ook wispelturige ondernemer, die zich niet de tijd gunde om te focussen en overal instapte. Toen een Zeeuws comité een standbeeld wilde laten gieten van Michiel de Ruyter, liet Van Vlissingen zich ook die kans om iets nieuws te doen niet ontnemen. De schepping van beeldhouwer Louis Royer werd door de gieters van de fabriek uit één stuk gegoten en in 1843 in Vlissingen onthuld. Al snel volgde het beeld van Willem van Oranje voor het Plein in Den Haag. Toch had Van Vlissingen wel degelijk een visie. Hij ergerde zich aan de Nederlandse liberale regeringen die voortdurend de handel de hand boven het hoofd hielden en de industrie achterstelden. Hij was tegen ongebreidelde vrijhandel en vóór het heffen van invoerbelastingen, die nodig waren om de ontluikende industrie zich te laten ontwikkelen. Als die sterk genoeg was, kon die met de Engelse concurreren. Zijn grote voorbeeld was Groot-Brittannië waar handel en industrie met elkaar in balans waren. Wat zou handelshaven Liverpool zijn zonder de industrie in de Midlands? Hij richtte zich in felle brochures tot regering en overheden. *'Wanneer ontwaken wij uit onze doodelijke slaap!'* De Fabriek op Oostenburg was een vaste

bezoekplaats voor het stadsbestuur als hoogwaardigheidsbekleders of buitenlandse delegaties Amsterdam aandeden. Zoals in 1862, toen een Japanse delegatie de stad bezocht. Attent had de directie fotograaf Pieter Oosterhuis gevraagd het bedrijf en een aantal producten te fotograferen zodat de Japanners bij terugkeer een fotoalbum als aide-mémoire hadden. Dat kon immers opdrachten opleveren en opdrachten waren nodig, want eind jaren zestig had het bedrijf het moeilijk. Met name Britse concurrentie kwam bij de openbare inschrijvingen voor grote werken telkens weer als voordeligste uit de bus.

Lichterlaaie

Het is elf uur in de avond, 30 januari 1867. Amsterdam wordt opgeschrikt door een vuurgloed in het oostelijk havengebied. *'Een der grootste industriële etablissementen te Amsterdam is gister avond door een vreeslijke ramp getroffen,'* schrijft het Zuid-Hollands Dagblad: de 'oude fabriek' van op Oostenburg staat in lichterlaaie. Er is geen redden aan. Het toegesnelde werkvolk, dat veelal in de directe omgeving van de

Fabriek woonde, zag dat de brandweer met de stoombrandspuit van de stad niet veel meer kon doen dan voorkomen dat het vuur oversloeg naar de werkplaatsen op het achterterrein. Om 1 uur 's nachts stortte de voorgevel met donderend geweld in.

De ravage was enorm. Het 'geheugen' van de fabriek – de modellenkamer en de administratie – was verloren gegaan. Maar het was ook een financiële klap: voor de wederopbouw moest een grote lening worden aangegaan en de toch al penibele kas van het bedrijf worden aangesproken.

De Fabriek was een icoon in de stad. Toen enkele jaren eerder op 16 november 1863, ter gelegenheid van de viering van vijftig jaar vrijheid, een feestelijke optocht van vierduizend mensen door de stad trok, was een kwart daarvan werkzaam bij de Fabriek. Voorop tien leerlingen, gevolgd door de modelwerkers, draaiers, bankwerkers, koper slaggers, vuurwerkers, gieters, ketelmakers, scheepmakers en sjouwers. Ten tijde van het drama was de stichter van de Fabriek, Paul van Vlissingen, nog in leven.

Tekening: J.C. Greive (Stadsarchief Amsterdam)

Fabriek van de firma Paul van Vlissingen en Dudok van Heel aan de Oostenburgervaart, gezien uit zuidoostelijke richting, tijdens de brand in 1867.

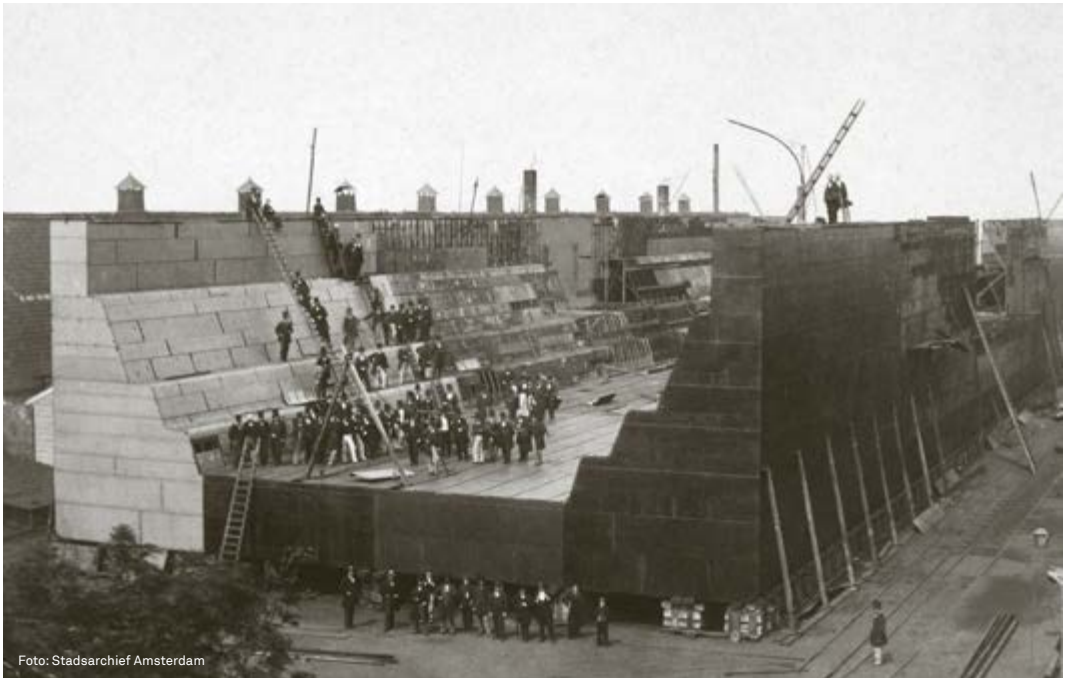

Foto: Stadsarchief Amsterdam

De bouw van het eerste drijvende droogdok ter wereld, 1864, bij Paul van Vlissingen & Dudok van Heel Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen.

Drijvend droogdok

Paul van Vlissingen heeft dan al lang het stokje overgedragen aan zijn zoon, Paul C. van Vlissingen. Onder leiding van zijn zoon, de 'oude' Abraham Dudok van Heel en diens twee zonen, werden de projecten steeds groter: zoals het eerste ijzeren drijvende droogdok ter wereld, bestemd voor Batavia; de schroefstoomboten voor Belgische en Egyptische reders en de ijzerconstructie van het Paleis voor Volksvlucht.

Groot was de vreugde toen de Fabriek erin slaagde de levering van de stalen bovenbouw voor de spoorbrug over het Hollands Diep bij Moerdijk in de wacht te slepen. Een megaklus. De directie moest in Den Haag uitleg komen geven aan de minister. De ingenieurs van het bedrijf bleken een nieuwe methode ontwikkeld te hebben om de brugdelen op de steunberen te plaatsen.

Nadat het ijzerwerk (6,5 miljoen kilo) in Amsterdam in de eigen pletterij tot plaatstaal was verwerkt, werden de brugdelen stuk voor stuk bij het Hollands Diep in elkaar gezet. Daarvoor werd een klein dorp voor de werklieden gebouwd. Met

lichters werden de brugdelen vervolgens één voor één bij hoog water tussen de steunberen gevaren waarna ze bij afgaand tij op hun plek konden zakken. Een vernieuwende en kostenbesparende aanpak. Eind 1871 was de langste overbrugging van Europa gereed. De opdracht was tot een goed einde gebracht – maar de fabriek was failliet!

Gravure: Wikipedia

Gravure van de langste brug van Europa, de spoorbrug bij Moerdijk, bij de opening in 1872.

2 3	6			10		12 13	
4 5		8				14 15	
DE BOOM		EERSTE KAJUIT		IWEDE KAJUIT		ZYL	
DERDE KAJUIT							
16	17 18	21	22 23	26	27	28 29	32
	19 20		24 25			30 31	
SCHOONE PYP		EEN GLASJE NEVER		WILLEMSLUIS		DANOP FISIREET	
ZYL							
35 34	37	38 39	42	43 44	47	48 49	
35 36		40 41		45 46		50 51	
KOP KOFFY		SAANDAM		EEN RYTUIG			
52	53 54	60		57		58	
	55 56					59	
KRUIJER		HIER—BERG					
		HET STOOMBOOTS SPEL				AH BINGER	

Afbeelding: Rijksmuseum

Het stoomboots spel, van prentmaker Aron Hijman Binger, uitgegeven door Hendrik Moolenzyzer, Amsterdam 1831-1842.

Too big to fail

Er is veel gespeculeerd hoe dit kon gebeuren. Een samenspel van omstandigheden ligt voor de hand. Door de brand in Amsterdam en de snelle herbouw was de liquiditeit al gevaarlijk laag. In 1870 brak bovendien de Frans-Duitse oorlog uit. Cruciale kennis verdween uit de Fabriek toen een aantal werklieden werd gemobiliseerd. Vertragingen traden op; bij de bouw van het schip Stella voor de KNSM betekende dat dat enkele voorschotten niet werden uitbetaald. Een andere tegenslag was dat de suikerfabriek bij Halfweg, waaraan een stoominstallatie was geleverd, niet solvabel bleek. Een ramp dreigde. Banken waren er nog nauwelijks, wel 433 particuliere aandeelhouders: het overgrote deel van de Amsterdamse grachtengordel met namen als Wickeford, Insinger, Van Lennep of Van Loon – veelal meerdere familieleden. Van de Van Eeghens hadden liefst vijftien familieleden aandelen in de Fabriek. Maar veel erger was dat het faillissement 6.000 monden bedreigde, de gezinnen van 1300

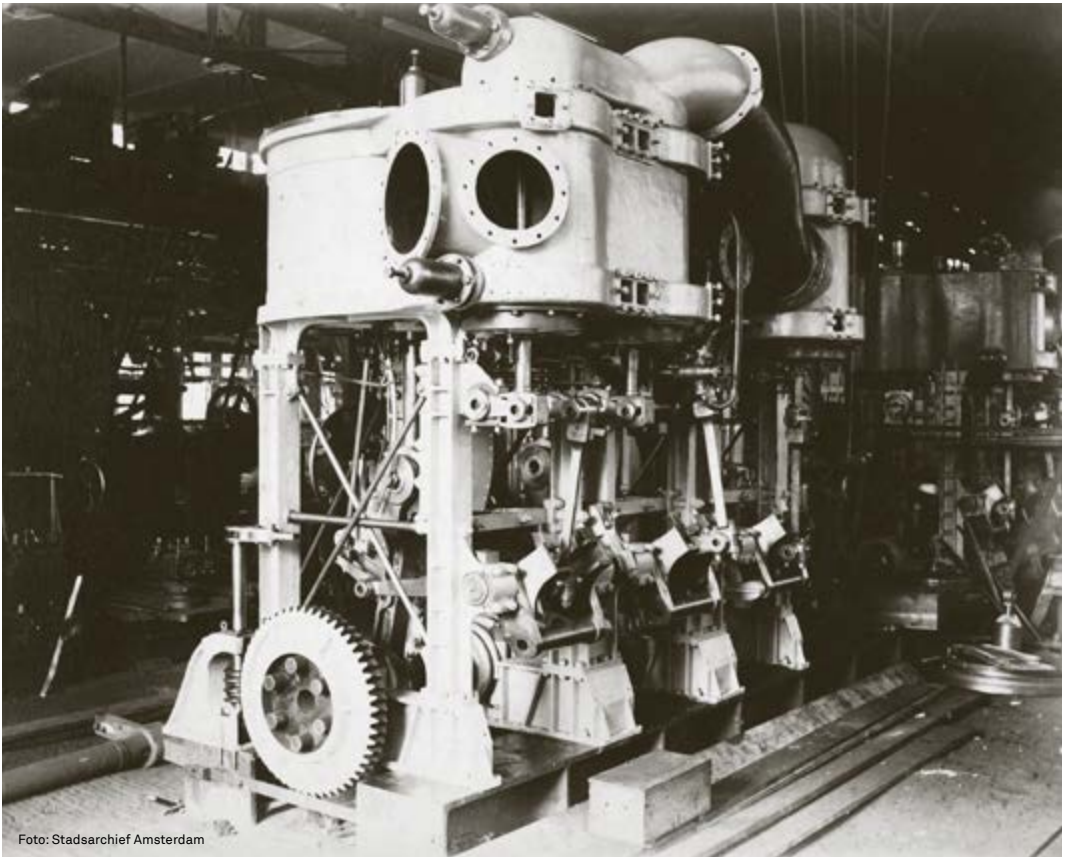
arbeiders. Allemaal afhankelijk van de Fabriek en voornamelijk woonachtig op de Oostelijke Eilanden. 'Van Vlissingen' was 'too big to fail', vond ook het stadsbestuur. Met name wethouder A.C. Wertheim spande zich in voor een doorstart. Dat lukte: als Koninklijke Fabriek voor Stoom- en andere Werktuigen – zonder de namen van de stichters Van Vlissingen en Dudok van Heel – en met een nieuwe directie.

Paul C. Van Vlissingen en Abraham Dudok van Heel traden terug. Beiden waren ook persoonlijk aansprakelijk. Abraham trok zich terug in het Gooi. Paul emigreerde met zijn gezin naar de Verenigde Staten om op de prairies van Minnesota een graanboerderij te beginnen. Een keihard pioniersbestaan voor de man die in Amsterdam tot de rijksten van het land had behoord. Het avontuur mislukte en hij eindigde zijn loopbaan als suppoost in het Stedelijk Museum (het huidige Frans Halsmuseum) in Haarlem, waar hij in 1906 overleed.

Koninklijke Fabriek van Stoom- en andere Werktuigen, het latere Werkspoor, in 1886, net herbouwd na de brand. In dit gebouw is nu hotel Yays gevestigd.

Foto: Stadsarchief Amsterdam

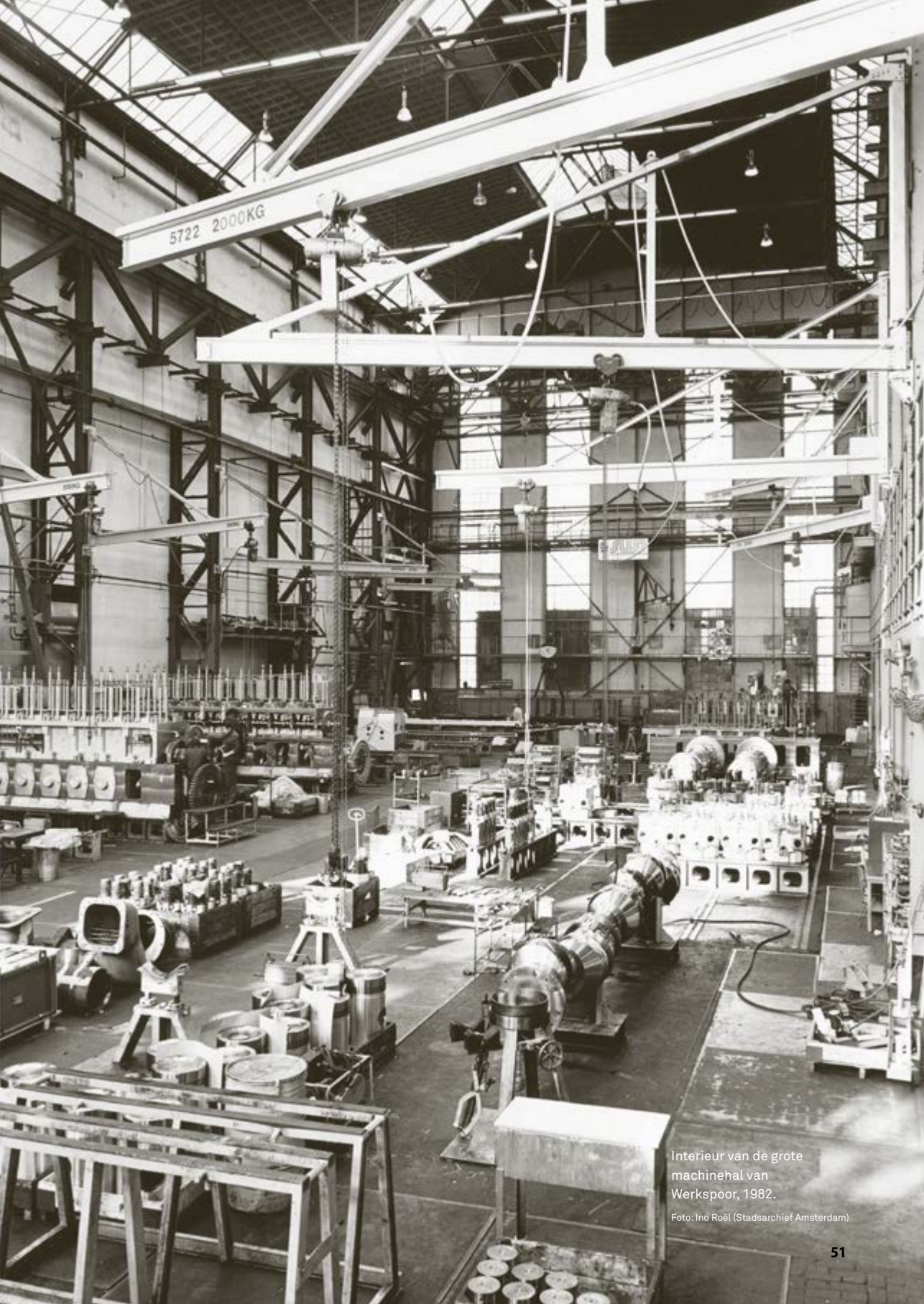

Scheepsmotor met drie cilinders, rond 1886 gebouwd door de Koninklijke Fabrik van Stoom- en andere Werktuigen, het latere Werkspoor, en bestemd voor Zijner Majesteits pantserdekschip Sumatra.

Stork

Vanaf 1891 werd de fabriek na weer een dreigend faillissement voortgezet met hulp van de machinefabriek Stork, als 'Nederlandsche Fabrik van Werktuigen en Spoorwegmaterieel, kortweg 'Werkspoor'. Rond 1900 bouwde architect Van Gendt drie enorme werkhallen voor de productie van treinstellen, locomotieven en scheepsmotoren – deze draaiden vroeger ter controle twee weken stationair in de hallen aan de Dijkgracht. Op Oostenburg werden later ook automobielen,

radarinstallaties en ultracentrifuges gebouwd, terwijl aan de noordkant de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij (NSM) in 1894 was begonnen met de bouw van grote schepen. In 1989 werd Stork-Werkspoor-Diesel overgenomen door het Finse concern Wärtsilä; tien jaar later vertrok het bedrijf definitief van het Oostenburgereiland. De buurt verzette zich daarna met succes tegen sloopplannen; sinds 2001 is een groot deel van het complex een rijksmonument.

5722 2000KG

Interieur van de grote
machinehal van
Werkspoor, 1982.

Foto: Ino Roel (Stadsarchief Amsterdam)

Tewaterlating van het vrachtschip ss. Singkep,
op 29 april 1922. Foto: Stadsarchief Amsterdam

De bouw van woningen op Oostenburg-Noord, vanuit hetzelfde perspectief als foto op de vorige pagina, precies een eeuw later (2022).

Foto: Mioulet Fotografie

HET AARDAPPELOPROER

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden aardappelen schaars, maar ondertussen ging de export van aardappelen naar het buitenland gewoon door. Dat zette kwaad bloed bij de Amsterdamse bevolking, wat leidde tot protesten en plunderingen. Eind juni 1917 kwam het tot een geweldadige uitbarsting: tijdens het Aardappeloproer, die dagenlang duurde, vielen uiteindelijk negen doden en 114 gewonden. Het Aardappeloproer vond voor een groot deel plaats op de Oostelijke Eilanden. Toen de vrouwen uit de Czaar Peterbuurt hoorden dat er aardappelen verkrijgbaar waren, snelden zij toe met emmers, manden en zakken. Met grote moeite kon de politie de menigte teruggedrijven tot vóór de slagboom bij de spoorwegovergang – vlak bij de wagons met aardappelen. De politie beloofde deze uit te delen, mits de orde werd bewaard. Daarop kozen de vrouwen iemand uit hun midden die de orders uitdeelde en controle uitoefende. Dit was de 41-jarige mevrouw Stek-Punt in het midden van de foto. Zij woonde tweehoog op de Blankenstraat 40 en was actief in de Oosterspeeltuinvereniging. Zij maakte deel uit van een comité dat activiteiten voor de kinderen regelde en had dus wel enig organisatorisch inzicht. (Bron: www.tussentaalenbeeld.nl)

Foto: Spaarnestad Photo

De nostalgische geur van diesel

In Museum 't-Kromhout lijkt de tijd te hebben stilgestaan. Het was destijds één van de meest succesvolle scheepswerven van Amsterdam. De Kromhout motoren die er gemaakt werden, waren wereldberoemd.

Scheepsbouw vindt al eeuwenlang plaats op de Oostelijke Eilanden. De grote werven van de Admiraliteit en de VOC vestigden zich op Kattenburg en Oostenburg. Kleinere werven begonnen aan de rand van de oude stad, zoals de Nieuwe Vaart. De handel was booming en door immigratie breidde de stad zich razendsnel uit. Van al die scheepswerven waren er vijftig jaar geleden nog maar drie over. Nu is werf 't-Kromhout de enige werf in dit deel van de stad. Bijna was ook dit maritieme erfgoed gesloopt, maar tegenwoordig bruist het weer, als werf én als plek waar oude motoren een ereplaats hebben gekregen.

Geklonken staal

Over de scheepswerf en het museum staat een kapconstructie van geklonken staal. Deze kap werd oorspronkelijk in 1887 opgebouwd op het huidige Museumplein voor de wereldtentoonstelling. Na de tentoonstelling werd de kap verkocht aan 't-Kromhout en verplaatst om over de sloopshelling aan de Hoogte Kadijk te zetten. Hierdoor ontstond de eerste overdekte

scheepswerf van Nederland. Vervolgens werd een tweede identiek kap geplaatst over de machinewerkplaats.

Korting

Inmiddels is de scheepswerf een monument, waar eigenaar Stadsherstel Amsterdam tal van culturele activiteiten organiseert. Elke derde zondag van de maand draaien de motoren en kunnen liefhebbers de nostalgische geur van noeste diesel opsnuiven. Elke dinsdag is het restauratieproces van de motoren van dichtbij te volgen. Vrijwilligers staan klaar om vragen te beantwoorden en uitleg te geven over de geschiedenis en de techniek van verbrandingsmotoren. In de smederij zijn regelmatig workshops en cursussen. Daarnaast kan deze unieke locatie worden gehuurd voor (buurt)borrels, recepties en presentaties. Nieuwe buurtbewoners zijn van harte uitgenodigd om langs te komen en kennis te maken. Daarom biedt het museum 50% korting op het eerste bezoek en geven de medewerkers graag een uitgebreide rondleiding.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

VAN GENDTHALLEN

De Van Gendthallen bestaan uit vijf hallen die rond 1900 zijn gebouwd. In 1898 werden de hallen 1, 2 en 3 opgeleverd (naar ontwerp van architect Adolf van Gendt). In 1903 en 1905 volgden hal 4 en hal 5. Jarenlang werden er scheepsmotoren en stoomlocomotieven gebouwd, tot de hallen in de jaren negentig leeg kwamen te staan. Na decennia verwaarlozing leek het einde van de Van Gendthallen in zicht, toen in 1997 een sloopvergunning werd aangevraagd. Maar de buurt kwam in verzet en verzekerde met succes de monumentstatus, waardoor het gebouw voortaan is beschermd.

Op dit moment worden de Van Gendthallen zorgvuldig gerestaureerd. Waar mogelijk worden bestaande materialen hergebruikt. Repareren in plaats van vervangen heeft de voorkeur. De nieuwe Van Gendthallen bieden straks plek waar de innovators van de toekomst aan de slag kunnen. Bedrijven, startups en kunstenaars zullen er technologische en schaalbare oplossingen ontwikkelen voor maatschappelijke uitdagingen. Met veel groen, ruimte voor kunst en design en openbare wandelgangen door de as van het gebouw, vormen de Van Gendthallen straks een schakel in de geschiedenis, en een brug tussen oude en nieuwe bewoners van de Oostelijke Eilanden. Als de deuren omstreeks 2024 weer open gaan, treft de bezoeker een dynamische mix van startups, bedrijven, winkels, horeca en cultuur.

De Van Gendthallen als decor voor de Sunday Market in 2011

Foto's: Tess Broekmans

Gezocht: 100 jaar oud Amerikaans grenen

In de Van Gendthallen werken restaurator Peter van Woerkom en houtspecialisten Marcin Kondala en Tomasz Jedlecki aan een uniek project: het opknappen en terugbrengen van zes meter hoge, houten schuifdeuren tussen de hallen.

“De zes schuifdeuren brengen we zoveel mogelijk terug in originele staat”, licht Marcin toe. “Daarbij proberen we zo dicht mogelijk het origineel te benaderen.”

“Maar dan heb je 100 jaar oud grenen nodig – net zo oud als deze deuren”, vult Peter aan. “Dat wordt nog een hele zoektocht. Zeker nu, want bouwmaterialen zijn momenteel schaars.”

Marcin: “Er is een tekort aan bijna alles. En Amerikaans grenen is sowieso al moeilijk te krijgen – laat staan een stuk van bijna zes meter lang.”

Rotte delen

Momenteel zijn Peter, Marcin en Tomasz tussen de bedrijven door bezig met het afkrabben van oude verflagen en het ontmantelen van de deuren. Peter: “Dan pas kun je goed zien wat er vervangen moet worden. Vooral de onderkant is behoorlijk rot vanwege vocht, water en wind.”

Marcin: “Alle rotte delen vervangen we door nieuwe delen. Speciaal het hoofdframe, dat alle planken bij elkaar houdt. Dat zorgt voor de sterkte. Vervolgens maken we het oude en nieuwe hout aan elkaar vast in gelijmde constructie. Als alles in elkaar zit, worden de schuifdeuren gezandstraald en schoongemaakt. Daarna brengen we een laag primer aan, en tot slot een kleurcoating.

Dan zie je echt het verschil niet meer tussen oud en nieuw hout.”

Originele kleur

Wat die kleur wordt, blijft nog even de vraag.

“Voordat we de originele kleur terugbrengen, moeten we nog extra onderzoek doen”, zegt Peter. “We komen namelijk allerlei kleuren tegen. Dat komt met name omdat sommige deuren ouder zijn, zo hebben we aan details kunnen zien. Aan constructies en verbindingen vertellen eigenlijk hoe het gebouw door de jaren heen veranderde. Je ziet oude technieken, zoals het schuifmechanisme, dat nog steeds wordt toegepast. De deuren bevatten geschiedenis; dáár zit de echte historie! En door alles uit elkaar te halen, leer je meer over het gebouw dan uit een boek.”

Marcin Kondala (links) en Tomasz Jedlecki

Foto: Jos Heijnen

Megaklus: 180 kozijnen restaureren

“Ik ben hier om deze fantastisch mooie gietijzeren kozijnen op te knappen”, roept Peter van Woerkom boven het lawaai uit in de Van Gendthallen. Peter, smid van beroep, staat in de zogenaamde ‘Ramen Restauratie Unit’, een mobiel lashok waarin 180 historische kozijnen van de Van Gendthallen worden gerestaureerd.

“Ontbrekende delen haal ik uit een donorraam”, legt Peter uit. “Maar het meeste werk zit ‘m in het herstellen van breuken en scheuren. Daar boor ik eerst twee gaatjes naast. Dan vlecht ik er een metalen staafje doorheen als een soort nietje. Dat verwarm ik, waarna het afkoelende staal de twee gietijzeren delen samentrekt. Vervolgens vul ik de scheur op met gietijzerelektrodes en maak het vlak met een slijptol. Je ziet er niets meer van! En als het gecoat is – de kleur wordt een soort machinegroen – ziet het er tien keer gaver uit.”

Tijdrovend

De manier van restaureren kreeg, na lang onderzoek, goedkeuring van Monumentenzorg. Tijdrovend is het wel. “180 ramen restaureren en 6000 ruitjes vervangen is erg veel”, vervolgt Peter. “We streven ernaar om alles voor het einde van 2022 af te hebben. Het team is inmiddels uitgebreid met jonge lasserders die het vak komen leren. Als die het werk in de vingers krijgen, kunnen we knallen. Het ambacht doorgeven, dat is het belangrijkste.”

De leukste winkelstraat van Nederland

Het Czaar Peter Kwartier, in de luwte van Amsterdam Centrum is misschien wel het best bewaarde winkelgeheim van Amsterdam. Het Czaar Peter Kwartier bestaat uit de Eilandenboulevard en de Czaar Peterstraat. De Czaar Peterstraat is in 2015 bekroond tot leukste winkelstraat van Nederland.

In het Czaar Peter Kwartier kunt u heerlijke weekendboodschappen halen, van koffie uit Ethiopië, tot een kaasplankje met bijpassende wijnen. Maar ook zijn er diverse ondernemers die vintage kleding of meubels verkopen. En natuurlijk voldoende terrasjes en koffiebarretjes.

In dit boekje worden enkele ondernemers belicht. Voor alle verrassende, bijzondere en unieke winkels, musea en horeca in het Czaar Peter Kwartier vindt u een compleet en inspirerend overzicht op www.czaarpeterkwartier.nl

CZAAR PETER KWARTIER

ATELIER LUZ

Czaar Peterstraat 134D

Perfekte imperfectie

“Sinds 2017 zit ik in de Czaar Peterstraat op een hele fijne, mooie locatie”, vertelt goudsmid Marike Hauser. “De gemoedelijke buurtsfeer van de straat is superprettig. Mijn atelier is tegelijk mijn winkel. Mensen komen hier voor iets persoonlijks. Meestal verbonden aan een levensgebeurtenis: trouwen, een verloving, een belangrijke verjaardag. Daarom is een sieraad soms eerder een emotie. Ik ben niet van het zoveel mogelijk verkopen. Het gaat mij er meer om dat ik mooie sieraden mag maken waar mensen lang van genieten. Het ambachtelijke element maakt een sieraad uniek. Perfectie bestaat niet bij handwerk, wel de hoogst mogelijke kwaliteit en afwerking. Ik werk alleen met gecertificeerd, Fairmined goud. Want ik vind het belangrijk dat de wereld eerlijker wordt. Fairmined is een gesloten keten – van mijn tot mij – die volledig wordt gecontroleerd. Naast betere werkomstandigheden en een hoger loon ontvangen de mijnwerkers per kilo goud een bonus, die terugvloeit in de gemeenschap ter verbetering van leef- en werkomstandigheden. Er zit dus een groter plan achter.”

FINE FOOD & DRINKS

MONDO MEDITERRANEO

Czaar Peterstraat 174

Op en top Italiaans

Mondo Mediterraneo zit al twintig jaar in de Czaar Peterstraat”, zegt Giancarlo Acciavatti. “In die tijd hebben we vele burens zien komen en gaan; veel gezichten die kleur geven aan deze opkomende buurt.”

Mondo Mediterraneo startte in 1995, samen met twee vrienden; Gemma uit de regio Abruzzo (Italië) en Zenno uit Amsterdam, met een passie voor koken en het organiseren van banketten. Na aankomst in Amsterdam werden in de eerste maanden de diners thuis bereid. “Totdat een professionele keuken was ontstaan in de Czaar Peterstraat, in een charmante, ontspannen buurt met een dorpse sfeer”, vervolgt Giancarlo. “Inmiddels is Mondo een Italiaanse deli, met een klein restaurant voor privélunches en diners, food store en internationaal cateringbedrijf. We serveren de landelijke, Italiaanse en Mediterrane keuken en cateren kleine en grote privé- en bedrijfsevenementen, in binnen- en buitenland. We verkopen brood, wijnen, pasta, olijfolie, aardewerk, planten, kookboeken en kruiden. Allemaal producten die we zelf graag in huis hebben.”

BODY, SOUL & CARE

DOCTOR FEELGOOD

Czaar Peterstraat 108

VIP Massage in Czaar Peterstraat

Doctor Feelgood - Massage Company opende in 2007 haar deuren in de Czaar Peterstraat. Een Massage Company opgericht door US Massage Therapist Esther van der Plas die met regelmaat artiesten als Bruce Springsteen, Lionel Ritchie en Madonna onder handen heeft genomen. Doctor Feelgood staat voor massage op topniveau en heeft als missie het Feelgood-gevoel te verspreiden. De handpicked internationale masseurs en de unieke Body-intake zorgen voor een perfecte custom-made massage. We dare you to Feelgood!

NOT JUST A GIFT

Czaar Peterstraat 94A

Cadeaus met een verhaal

“Toen ik met pensioen ging, dacht ik: leuk reizen en een winkeltje beginnen”, zegt Laura – samen met haar dochter Emilia eigenares van de winkel Not Just a Gift. “Als je reist, zie je overal mooie dingen...”, vervolgt ze. “Dan is het leuk om die mee te nemen en te verkopen. Dan doe je er ook iets mee. Zo is er gedurende twaalf en een half jaar steeds meer bij gekomen. Maar de basis blijft hetzelfde: woonartikelen, speelgoed, sjaals, sieraden, tassen en wisselend daaromheen aardigheidjes. Alles wat mooi, leuk en duurzaam is.”

Geglazuurde oesterschelpen

Veel artikelen zijn Amsterdam-gerelateerd. Laura toont een flesje ‘iepenparfum’, enkele handgemaakte houten grachtenpandjes en een kinderboek met eenvoudige tekeningen van typisch Amsterdamse dingen, zoals een veerpont en het Paleis op de Dam. “Veel producten worden in de buurt gemaakt”, voegt Emilia toe. “Zoals de wandkleden. Die worden gemaakt door iemand die ik ken via de school van mijn zoon. Of zoals de sieradenbakjes, gemaakt van een glazuurde

oesterschelpen. Die komen van Frank’s Smoke House, bewerkt door een meisje uit de buurt. Hartstikke mooi! Bedoeld om een ringetje in te doen voor als je je handen gaat wassen.”

Laura: “De gedachte is altijd geweest dat we dingen verkopen waarvan we weten waar het vandaan komt. En waar een verhaal bij is. Dat maakt het meer dan just a gift.”

Schatten ontdekken

Laura is daarnaast al jaren voorzitter van ondernemersvereniging BIZ-Czaar Peterbuurt: “We hebben een actieve vereniging met een hechte club ondernemers”, zegt ze. “We zijn bezig de Czaar Peterstraat naar een hoger plan tillen, zodat winkelen meer een belevenis wordt. Je wilt toch door een leuke straat lopen en gezellig met je vriendinnen, vrienden, je moeder of je kinderen in de winkels nieuwe schatten ontdekken? Vroeger stond het hier vol geparkeerde auto’s. Daar zijn plantenbakken voor teruggekomen.”

Emilia: “Er is natuurlijk veel veranderd. Ik woon vanaf mijn derde op Oostenburg. Als kind had je hier niks te zoeken vanwege krakersrellen en branden. Nu is het echt een straatje voor de buurt en wat toeristen. En inmiddels hebben ook veel nieuwe bewoners van Oostenburg de winkel ontdekt.”

FINE FOOD & DRINKS

FRANK'S SMOKE HOUSE

Wittenburgergracht 303

De enige rokerij in Amsterdam

“Wij zijn de enige echte rokerij in Amsterdam”, zegt een trotse Frank Heyn. “Het bedrijf was ik in 1995 begonnen in de schuur in mijn achtertuin in Amsterdam-Zuid. In 2000 nam ik een slagerij over aan de Wittenburgergracht. Om dit ouderwetse ambacht midden in de stad te kunnen uitoefenen is bijna ondenkbaar, maar is mij wel gelukt.

Door het breed assortiment aan gerookte vis, vlees en vegetarisch voedsel, de persoonlijke uitstraling, het contact met onze klanten en – meest belangrijk – het continue streven naar de allerbeste kwaliteit, zijn wij een begrip geworden in Amsterdam en ver daarbuiten. Onze klanten komen uit heel Europa.

Ik zit inmiddels al meer dan 21 jaar in de buurt, die ik beschouw als het meest tolerante deel van de stad. Het is verwelkomend, niet-pretentiefus en met een brede mix aan bewoners, allemaal burens die elkaar kennen. Het is hier echt heel bijzonder.”

ARTS & CRAFTS

PANSY

Czaar Peterstraat 68

Vrolijk en vriendelijk

Pansy is wellicht de kleurrijkste winkel van Amsterdam. Denkt ook de eigenares Alina Tang, die vier jaar geleden emigreerde vanuit Australië naar de Czaar Peterstraat. “Pansy is Engels voor een viooltje, mijn favoriete bloem. De winkel is eigenlijk een fysieke expressie van wie ik ben: vrolijk en vriendelijk. Dat gevoel wil ik de mensen ook geven als ze mijn winkel binnenlopen. De winkel is opgedeeld in een atelier, studio en winkel. In de atelierruimte geef ik wekelijks workshops in keramiek en andere creatieve activiteiten. In de studio beneden maak ik zelf keramiek dat ik in de winkel verkoop. Ik gebruik veel pastelkleuren, zacht roze en paars, en soms hele heldere kleuren. Dat maakt spulletjes speels, schattig en zoet. Ik ben ook blij met de buurt! Het is hier intiem en vriendelijk, met veel verschillende nationaliteiten en specialistische zaken. Mensen die hun winkel om hun leven hebben gebouwd. Dat is toch super speciaal!”

C. P. straat

De Czaar Peterstraat rond 1910.

Foto: Stadsarchief Amsterdam

BLOEMENHANDEL RINUS

Czaar Peterpleintje

De beste bloemen uit de buurt

“Toen ik in 1978 in de bloemenstal van de heer P. Bouwmeester begon, was de Czaar Peterstraat echt druk”, herinnert zich Rinus Sijbrands, de langst zittende ondernemer in de Czaar Peterbuurt. “Met echte volksmensen. Als ze een bloementje kwamen kopen, zeiden ze: ‘hey kale, kom effe van die stoel! Ik wil 20 rozen!’ Ik kwam uit Zuid – toch een ander publiek. Hier was iedereen veel directer. In 1980 ben ik voor mezelf begonnen, tijdens de roerige jaren met al die krakersrellen. Nu gaat het steeds beter. Het publiek is ook anders: vroeger kocht men een bosje chrysanten, inmiddels is er vraag naar exclusieve, tropische bloemen, zoals rode papegaaienbloem uit Costa Rica of de lilakleurige protea uit Zuid-Afrika, en heb ik een wereldbreed assortiment. Belangrijkste is dat alles vers is. Dagelijks ga ik naar de bloemenveiling in Aalsmeer. ‘Kwaliteit wint altijd’ is mijn motto. Sinds 1 April 2021 zitten we in een nieuwe cortenstalen bloemenkiosk op de Oostenburgergracht. Daarmee kunnen we jaren vooruit.”

HENDRICUS LAMPEN

Wittenburgergracht 295

De lampenwinkel van Henk en Hans

“Onze stijl is jaren twintig, dertig, Art-Deco en Amsterdamse School-lampen”, vertelt Henk Melchers in de winkel die al 34 jaar bestaat. “Veel cafeetjes en restaurantjes willen zo’n inrichting hebben. De lampen worden nieuw gemaakt in onder andere de werkplaats van mijn neef. De glazen worden geblazen in verschillende oude mallen.”

“Maar ook particulieren komen hier een mooie lamp kopen, zoals een plafonnière of hanglamp”, vult Hans aan. “De randen en stangen zijn leverbaar in elke maat en in verschillende metalen.”

Naast de winkel treden Hans en Henk op in het theater, verkopen ze oliebollen en hebben een zanggroep genaamd De Mannen. Hans: “Wij zingen Hollandse liedjes, bijvoorbeeld in de woonvoorziening Czaar Peterpunt.”

De oliebollen worden gebakken naar een recept van Hans zijn vader. “Dat is begonnen als iets gezelligs voor de buurt, maar dat to-taal uit de hand gelopen”, lacht Henk. “We maken ze samen met een leuke groep mensen. Oliebollen verbinden!”

TANJA'S HAARMODE & HAARWERKEN

Oostenburgergracht 39

Mensen mooi maken

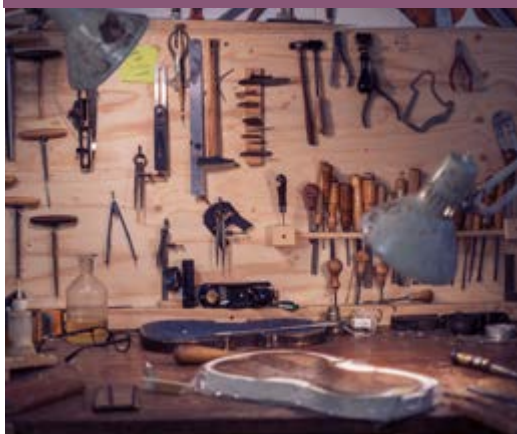
In 1989 besloot Tanja Kroezen een kapperszaak te beginnen op de Oostelijke Eilanden.

Kapperszaken waren er amper en de buurt sprak haar aan. "Ik liep ooit drie weken stage in Amsterdam-Zuid", legt ze uit. "Daar kwamen klanten die niet eens hun jas lieten ophangen door een leerling. Nou, dan ben je bij mij aan het verkeerde adres! Niet mijn publiek. Te bekakt. Ik ben te veel volksbuurt. En dat is hier. Hier zit van alles."

De buurt is wel veranderd, vindt ze. "Het is groter geworden. Gevarieerder, wat ik wel een pluspunt vind, en opgeknapt. Ook de klanten zijn anders. Vroeger hadden we wekelijks klanten voor wassen, föhnen en watergolf, tegenwoordig komen klanten minder vaak. Mensen kiezen nu veel meer voor een onderhoudsvrije kleuring. Adviezen halen ze niet meer bij ons, maar online. Vroeger had ik modellenboeken liggen, nu komen ze zelf met foto's van internet en hele blogs van influencers."

Laagdrempelig

De kapperszaak is volgens Tanja laagdrempelig qua uitstraling. "Geen hoog segment, maar ook geen lowbudget. Lowbudget is zonder afspraak naar binnen lopen, voor vijftien euro geknipt worden zonder wassen, hooguit een kopje koffie uit een plastic bekertje – de easyJet onder de kappers. We zijn ook niet het hoge segment waar je eerst een intakegesprek van vijftien minuten krijgt met een wijntje en een nootje. We zitten er een beetje tussenin. Het is hier voornamelijk een volksbuurt waar wat hoger segment doorheen dwarrelt. Daar heb ik mijn salon op aangepast. Verder doen we haarwerken en pruiken voor mensen die een hoofdhuidprobleem hebben. Van één kaal plekje tot iemand die chemotherapie heeft en helemaal kaal wordt. Daarnaast ben ik al ruim tien jaar voorzitter van de ondernemersvereniging. We komen tijd tekort. Laura Wienesen doet het Czaar Petergedeelte en ik de winkels op de Eilandenboulevard. We zouden er dolgraag een ondernemer van Oostenburg bij hebben. Maar mijn passie ligt bij haar. Niet alleen vanwege het knippen, het is ook het omgaan met klanten. Ik ben echt een mensenmens. En mensen mooi maken, daar doe je het voor. Als klanten tevreden de deur uitgaan, geeft mij dat een goed gevoel."

ACHTTIENRIBBE VIOOLBOUW

Czaar Peterstraat 141

Een emotioneel stukje hout

Chaim Achttienribbe speelde als kind al viool. “Maar het leukste van vioolspelen vond ik eigenlijk naar de vioolbouwer gaan”, lacht hij. “Vioolbouw trok me altijd al. In een atelier voel ik mij thuis. Mijn vader, een kunstenaar, had ook een atelier. Later volgde ik de Newark School of Violin Making in Engeland. Ik ben handig met hout – zo bouwde ik vroeger mijn eigen zeilbootjes. Mijn specialiteit is dat ik geen specialiteit heb, want ik doe eigenlijk alles. Van nieuwbouw en onderhoud tot reparaties, van gescheurde bovenbladen tot gebroken halzen – you name it! Veel hout waarmee ik werk komt van collega’s, oude vioolbouwers die niet meer leven. Stukjes hout dus met een geschiedenis. Dat past goed bij de emotionele waarde die een viool vaak heeft. De Czaar Peterstraat vind ik ideaal voor mijn atelier: niet superdruk, maar toch een levendige straat. En dicht bij mijn klanten. Het zou me niet verbazen als op Oostenburg ook veel vioolspelers gaan wonen.”

Foto: Honking Elefant

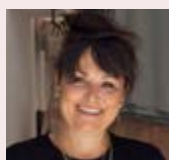
RUMMIECLUB

Soerapatistraat 4

Zelfgestookte rum op Oostenburg

“Rum is aan een opmars bezig”, voorspelt Judith de Bie, die samen met haar partner Martijn Gerrits jarenlang thuis rum stookte – als hobby. Tot ze in 2019 hun huis verkochten om een destilleerderij in Diemen te beginnen. In september 2022 openen ze hun drankenspecialzaak op Oostenburg. “Rum is ondergewaardeerd”, vervolgt ze. “Het wordt vaak gezien als mixdrankje op schoolfeestjes, maar er zit meer potentie in. Het is een heerlijke drank met relaxte Caribische vibes die je zowel in cocktails als puur kan drinken, zoals een whisky. Alleen is rum veel speelser en kleurrijker. Wij denken dat Oostenburgers lokale ambacht wel kunnen waarderen. Het stoere industriële van de omgeving past er ook goed bij. In de winkel verkopen we straks onze zelfgestookte rum en likeuren, en dranken die je niet standaard bij een Gall en Gall vindt. Onze rum heet Rummieclub, net als de destilleerderij en de winkel. Het heeft dus niets met het spelletje te maken. Maar mensen onthouden het wel.”

LUXURY & FASHION

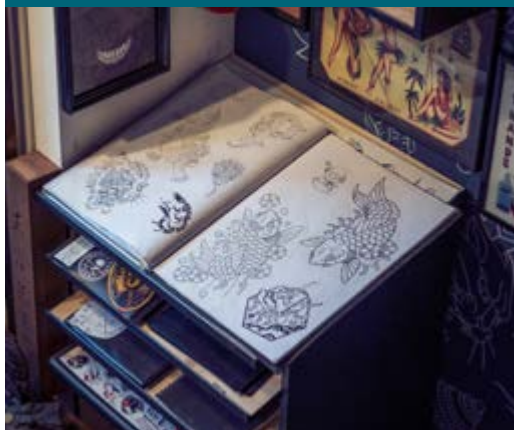
DREAMBOAT

Czaar Peterstraat 145

Alleen maar mooie dingen

“Als interieurontwerper en stylist voor tijdschriften was ik toen altijd op zoek naar mooie dingen”, blikt Stephanie Rammeloo terug. “Ik werkte vaak vanuit sensory design: je zoekt iets dat volgens al je zintuigen klopt: het voelt lekker, het ruikt lekker, het klinkt lekker, het oogt goed. Zo kwam ik een kledingmerk tegen dat ik heel mooi vond: Le Mont-Saint-Michel. Het paste perfect bij mij: basic stijl, maar dan goed gemaakt van mooie stoffen, mooie pasvorm. Niet erg opvallend of schreeuwerig, maar gewoon van goede kwaliteit. Toen dacht ik: dát merk wil ik verkopen! Zo is de winkel begonnen. Op Valentijnsdag 14 februari 2014 ging ik open. Het leuke van een winkel is dat je mensen uit de buurt leert kennen. Buurtbewoners zijn blij dat ze niet helemaal naar het centrum hoeven voor kleding, leuke cadeaus of interieurspullen. Alles wat ik verkoop is *handpicked*. Geen zevenhonderd verschillende geurkaarsen, maar twee die ik echt lekker vind, één verflijjn omdat het hele mooie verf is. En de mooiste wc-rolhouder van de wereld – mijn bestverkopende product.”

BODY, SOUL & CARE

TATTOOSHOP 'T SCHOFFIE

Czaar Peterstraat 203

Het schoffie is terug

“Ik heb tien jaar op Ibiza gewerkt”, begint tattoo kunstenaar Wes Thomas. “Heel ander publiek. Veel meer vakantietoerisme natuurlijk. Je bent veel kleine tattoos aan het knallen, waardoor je dat goed onder de knie krijgt, wat absoluut top is. Mijn specialisatie is Japans. Dat vind ik de hardste stijl in tatoeëren. Maar met kleine tattoos kom je als artiest eigenlijk niet verder. Ik wilde grotere projecten doen. Ik zocht een plek waar ik dat soort klanten kon aantrekken. Dat werd Amsterdam, waar ben ik geboren en getogen. Zo ben ik in 2016 begonnen met het Schoffie. Die naam is me ooit gegeven. Dat past bij mij, bij de winkel én het klikt met de buurt natuurlijk. Ciske de Rat was ook een schoffie. Ik ken deze buurt nog van vroeger. Het is mooi te zien hoe zo'n donkere straat van vroeger nu zoveel licht vangt en positief aan het groeien is.”

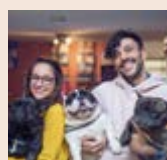
KAFFA KOFFIE & THEE

Czaar Peterstraat 130

Koffiedrinken als traditie

Al sinds 2007 zit Marcos in de Czaar Peterstraat met zijn winkel Kaffa, waar hij thee en Ethiopische koffie verkoopt. Hij was destijds op zoek naar een winkelpand om zijn koffiezaak te beginnen. Toen hij hoorde dat hier pandjes beschikbaar kwamen, maakte hij een wandeling door de buurt en was gelijk enthousiast. “Koffie drinken is echt een sociale en culturele traditie bij ons” vertelt Marcos. “Een koffiereceremonie is een belangrijk onderdeel van het dagelijks leven in Ethiopië, en vindt vaak twee keer per dag plaats. Met burens en vrienden spreek je de dag door en drink je drie kopjes zelfgebrande koffie: de eerste is sterk, daarna wordt de koffie steeds lichter.”

De naam Kaffa komt van de regio in Ethiopië, waar de eerste koffie ooit werd gevonden, maar Marcos haalt ook koffie uit Zuid- en Oost-Ethiopië. “Op deze plekken smaakt de koffie weer nét even anders; zon, regen en aarde bepalen uiteindelijk hoe de koffie smaakt.”

PET EMPORIUM

Czaar Peterstraat 249

Een waar hondenparadijs

“Onze droom is werkelijkheid geworden”, vertellen Elisa Umbro and Valerio D’Amore. “We hebben van onze winkel een hondenparadijs gebouwd waar trouwe viervoeters graag komen. Pet Emporium heeft een huisdiervriendelijk concept met eersteklas voedsel, leuke accessoires en dierenkleding van hoge kwaliteit. Maar het is vooral onze onvoorwaardelijke liefde en zorg voor huisdieren die onze winkel uniek maakt. De meest trouwe klanten zijn onze eigen huisdieren Doggie, Charlotte, Olaf, Otto en Quadra, die alle producten als eerste testen – dus veiligheid gegarandeerd! :-)

We zijn ook écht verliefd geworden op deze buurt. We wonen hier al heel lang en kennen het nog uit de tijd dat er niet veel gebeurde, maar kijk eens hoe prachtig en *charming* het nu is geworden! We zijn van plan om hier zo lang mogelijk te blijven en waar mogelijk bij te dragen aan de toekomstige ontwikkeling. Je kunt hier de hele dag heerlijk door de buurt slenteren langs niche winkels, cafés, museums, parken en genieten van de zon. Het unieke van deze buurt is de buurt zelf!”

Lekker schommelen op de hoek van de
Czaar Peterstraat en de Eerste Leeghwaterstraat
Foto: Josje-Marie Vrolijk

BODY, SOUL & CARE

MIESKO PILATES

Czaar Peterstraat 29

Meer dan bewegen

“Pilates is een bewegingsmethode om mensen die niet fit zijn, fitter te maken”, legt Marlies Kornmann uit, eigenares van Miesko Pilates. “Het is een body-mind methode: je gaat niet stilzitten en mediteren, maar je wordt rustiger in je geest en je zenuwstelsel kalmeert doordat je heel geconcentreerd beweegt. Het is een flow van bewegingen achter elkaar. Pilates is dus meer dan alleen je spieren en botten trainen. Het gaat ook om het mentale, emotionele, spirituele aspect ervan. Je verbinden met jezelf op dit moment in de tijd en ruimte. Zulke aspecten komen mee in de beweging, zonder dat het heel zweverig wordt. Wij zijn gespecialiseerd in een revalidatietak van Pilates. We trekken vooral mensen aan die pijnklachten hebben, bijvoorbeeld herstellen van hernia’s. Onze studio zit sinds 2008 in de Czaar Peterbuurt, naast Oostenburg. Gunstig, want je ziet hier steeds meer mensen die waarde hechten aan hun lichaam en steeds bewuster in het leven staan.”

FINE FOOD & DRINKS

ANNE&MAX

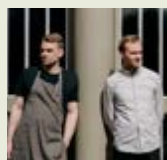
Oostenburgervoorstraat 1

Planeetaardig en gastvrij

Flip Klok, franchisenemer van Anne&Max Oostenburg, had ooit de grootste golfschool in Nederland, daarna een bed & breakfast met 35 bedden en was vervolgens op zoek naar een nieuwe uitdaging. “Mijn vrouw Ine en ik waren erg enthousiast over de locatie! Dicht bij het drukke centrum en toch in een fijne en rustige buurt. We kozen voor het duurzame concept van Anne&Max. Anne&Max is “planeetaardig” en werkt met veelal biodynamische, fairtrade, hele goede en eerlijke producten. Dus geen milieubelastende avocado’s, maar erwtenspread. Voor de tomatenketchup gebruiken we tomaten die anders verloren zouden gaan. Wanneer je bij ons een Lowlander biertje drinkt wordt er iedere keer een zeegrasplantje in de Waddenzee geplant. Voor de koffiebonen krijgen de boeren een eerlijke prijs, zodat ze goed in hun levensonderhoud kunnen voorzien. We willen voor de buurt een gastvrije huiskamer zijn waar iedereen zich thuis voelt en waar we onze gasten kunnen verwennen met heerlijke producten.”

FINE FOOD & DRINKS

Foto: Ellie Bröls

RESTAURANT COULISSE

Oostenburgergracht 75

Ga altijd uit van hoge kwaliteit

“We hebben allebei een duidelijke visie over wat fine dining moet zijn”, begint Simon Witmaar, die samen met zijn goede vriend Tim van der Molen in 2020 het restaurant Coulisse heeft opgezet. “We proberen met Coulisse het restaurant neer te zetten waar we zelf vier keer per jaar zouden willen eten. Waar we verrast worden en waar je altijd van een hoge kwaliteit uit kunt gaan.

Horeca, fine dining, eten en drinken zijn altijd gemeenschappelijke passies van ons geweest. Dit hebben we naar een hoger niveau getild door allebei jarenlang bij goede restaurants in binnen- en buitenland te werken. Zo ontstond het plan om samen iets te openen.

Wat ons aanspreekt aan de buurt is dat we hier vlakbij zijn opgegroeid. Ik kom uit de Indische buurt en Tim uit de Watergraafsmeer. We hebben een diepe connectie met Amsterdam-Oost en voelen ons hier heel erg thuis.”

DESIGN & HOME

DOE HET ZELF

WITTENBURG

Wittenburgergracht 103

Op de millimeter op maat

“De winkel zit hier al sinds 1962”, weet Johan Jonk, sinds 2015 eigenaar van Doe-Het-Zelf Wittenburg. “Als je ons vergelijkt met een Praxis of een Gamma, is onze meerwaarde onze bereidheid en vooral kennis om mensen te helpen. Hier werken allemaal mensen die al minimaal 10 tot 25 jaar in een doe-het-zelfzaak staan. Ieder heeft een specialisme: verf, hout, sanitair, sloten... die kennis is redelijk uniek. Ik heb ook geen verloop: in de zeven jaar dat ik hier werk, hebben we er twee mensen bijgekregen.

Daarbij is de sfeer hier goed. Het is een dorp in een stad. We nemen pakketten van bezorgdiensten altijd in ontvangst, waarna de burens het kunnen ophalen. Er zijn inmiddels veel bewoners bijgekomen, vaak met vragen over het schilderen van hun nieuwe huis. De populairste kleur op dit moment is de lichtbeige ‘Gentle Stone’. Verder zagen we hout op de millimeter op maat, echt honderd procent zuiver. Dat is ook wat onze klanten zeggen.”

THE COLLECTION ONE

Czaar Peterstraat 128

Vintage kleding en duurzame merken

Lisa Schotman, eigenares van The Collection One, droomde er altijd al van een winkel te openen. "Ik had eerst een online winkel, totdat ik dit mooie oude pandje aan de Czaar Peterstraat tegenkwam. Ik werd er gelijk verliefd op! Toen heb ik knoop doorgehakt en in maart 2020 mijn eigen winkel geopend."

Het assortiment van haar winkel bestaat uit duurzame merken en zorgvuldig geselecteerde vintage kleding. "Ik hou van vintage omdat de kwaliteit supergoed is. Wat je tegenwoordig veel ziet, is fast fashion; goedkope kleding van slechte kwaliteit. Aan vintage kleding werd veel meer tijd besteed, met mooie stoffen én oog voor detail, zoals mooie knopen. Je vindt in mijn winkel voornamelijk vintage uit de jaren tachtig, net voordat fast fashion in de jaren 90 een opmars maakte."

Eerlijk

"Naast vintage verkoop ik duurzame merken, omdat ik mij verantwoordelijk voel voor wat ik verkoop. Ik kijk altijd naar de samenstelling van de kleding en kies zo veel mogelijk natuurlijke

stoffen. Zo verkoop ik kleding van Tencel, een redelijk nieuwe stof gemaakt van cellulose uit houtsnippers. Bij de productie van Tencel worden water en de niet-giftige oplosmiddelen hergebruikt en wordt er zuinig met energie omgegaan. Hierdoor is het materiaal milieuvriendelijk en duurzaam. Ook kies ik het liefst voor merken die kleding produceren in hun eigen fabriek: zo weet ik dat mensen die het maken eerlijk betaald worden. Mijn wens is dat een klant kleding draagt waar diegene blij van wordt, omdat het goed is gemaakt en het liefst een leven lang meegaat."

Persoonlijk

"Mijn verwachting is dat de nieuwe bewoners op Oostenburg kiezen voor kwaliteit en persoonlijke service. Niet even snel naar Kalverstraat gaan, maar het fijn vinden in het Czaar Peter Kwartier. Het is geen buurt met grote franchisewinkels die snel willen verkopen, maar een verzameling kleine ondernemers die vol passie vertellen over hun producten. Dat hoor ik ook van klanten, die zeggen 'Wat fijn om hier lekker rustig op een zaterdag doorheen te lopen'. Dat zie ik echt als een meerwaarde."

LUXURY & FASHION

MAISON MONA DI ORIO

Czaar Peterstraat 205

Passie voor parfum

“Bij ons in de boetiek nemen we écht de tijd om je mee te nemen in de wereld van prachtige geuren”, zegt Jeroen Oude Sogtoen. “Voor zowel Maison Mona di Orio als ZENOLOGY-geuren geldt dat ze allemaal een aparte beleving triggeren. Het is voor ons de uitdaging om mensen mee te nemen in die beleving. Dit doen we door echt de tijd te nemen, met veel persoonlijke aandacht, en verhalend te vertellen zodat een parfum echt ‘tot leven’ komt.

Wij zijn vanaf dag 1 gevestigd aan de prachtige Czaar Peterstraat. Met veel plezier hebben we de buurt de afgelopen jaren zien opknappen. We hadden altijd een beeld voor ogen dat deze unieke straat, met z'n historische waarde, een kwaliteitsdestinatie zou kunnen en moeten worden. Een plek vol bijzondere en ambachtelijke producten met kwaliteit. En bovenal een plaats waar men de verhalen achter deze producten in alle rust kan vertellen.”

FINE FOOD & DRINKS

KRASHARING

Kattenburgerplein 89

Vers van het mes

“Wij maken dag in dag uit al onze producten vers”, verzekert de Volendammer haringboer Nico Kras. “Onze specialiteit is uiteraard topharing, vers van het mes, de hele dag door. Voorheen kende ik diverse ambachten. Ik werkte bij de levensmiddelenwinkel van mijn ouders, als opperman in de bouw, en – niet te vergeten – twintig jaar bij Cristine Le Duc, de erotische delicatessenshop. Dit was op het hoogtepunt een keten van 36 winkels. Met de komst van internet werd het snel minder, en voor mij tijd om weg te gaan, inmiddels alweer zestien jaar geleden. Doordat ik bijverdiende in een viskraam bij een kennis, was de keuze snel gemaakt; een visboer voor de Oosterkerk stopte ermee en ik was gered. Ondanks mijn leeftijd (ik ben inmiddels 67 jaar) wil ik zeker nog drie jaar doorgaan. Weliswaar werken mijn vrouw en ik minder, maar met twee nieuwe collega's gaan wij met frisse moed verder.”

Czaar Peterstraat anno 2022

Foto: Josje-Marie Vrolijk

Oostenburgermiddenstraat in 1982. Links de Werkspoorhallen (waarvan er een is behouden). Het gebouw aan de rechterkant heeft plaats gemaakt voor het INIT. De locomotief rechts op de foto is in 1949 gebouwd door Werkspoor Utrecht, en werd in 1982, om sloop te voorkomen, verkocht aan STIBANS, Stichting tot behoud van af te voeren Nederlands Spoorwegmaterieel.
Foto: Ino Roel, Stadsarchief Amsterdam

No.

Van afbraakbuurt naar A-locatie

Vooraf na de Tweede Wereldoorlog glijden de Oostelijke Eilanden en de Czaar Peterbuurt steeds verder af richting een afbraakbuurt vol slooppanden. Veel woningen zijn in slechte staat en overbevolkt. Vanaf de jaren zeventig wordt eindelijk begonnen met de lang uitgestelde stadvernieuwing.

Op zich zijn de verhalen over slechte woonomstandigheden niet nieuw. De eilanden en omliggende buurten worden van begin af aan bewoond door arbeiders, die voorheen vaak lange dagen maakten en daarvoor slecht betaald kregen. Niet voor niets vond op 28 april 1869 de allereerste staking van geschoolde arbeiders in Nederland plaats. De inzet was twee dubbeltjes meer loon en kortere werkdagen. Op zich niet onbegrijpelijk: een bekwame scheepstimmerman verdiende die tijd 1,80 gulden per dag en werkdagen van 12 uur waren geen uitzondering.

Eerste sociale woningbouw

Om de woonomstandigheden te verbeteren, wordt in 1851 de Vereniging ten behoeve van der Arbeidersklasse opgericht. De vereniging stelt tot doel goede woningen te bouwen tegen een

betaalbare huur. Een jaar later ontwerpt architect H. Hana achttien arbeidswoningen aan de Oostenburgermiddenstraat. Het project bestaat uit drie huizen met een gemeenschappelijke voordeur. Op elke verdieping zijn twee woningen, die elk uit twee kamers bestaan: een slaapkamer met een ijzeren ledikant en een woonkamer met een glazen kast, een gootsteen, een kookkachel, een turfkuist en een privaat (toilet). De aanbesteding vindt een jaar later plaats; het is de eerste sociale woningbouw in Nederland.

'Hemelschreiende toestanden'

Later volgen meer sociale woningbouwprojecten, zoals de 'dubbeltjespanden' aan de Czaar Peterstraat. Dit vanwege het feit dat de bewoners – naast de wekelijkse huur – ook een dubbeltje contributie moeten afdragen aan de vereniging.

De allereerste sociale huurwoningen in Nederland, aan de Oostenburgermiddenstraat, met op de achtergrond de brug over de Oostenburgerdwarsvaart. Deze woningen werden in 1917 alweer gesloopt, omdat renovatie te duur was.

'Dubbeltjespanden' uit 1880 aan de Czaar Peterstraat. In 2001 vond hier een gasexplosie plaats waarbij gewonden vielen. Hierna werd het gebouw gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw.

Met Kees Hoekert (l) richtte kunstenaar Robert Jasper Grootveld (r) in de jaren 60 de Lowlands Weed Company op; samen verkochten ze tienduizenden stekken vanaf Hoekert's woonboot tegenover het politiebureau aan de Kattenburgergracht.

Foto: Cor Jaring

Toch lijkt het een druppel op de gloeiende plaat. Een onderzoek in 1874 naar de woonomstandigheden in Amsterdam stelde vast dat op de drie Oostelijke Eilanden (Buurt T) 368 kelders zijn, bewoond door “min of meer talrijke gezinnen”, bij elkaar 1628 mensen. Daarmee mag de buurt zich tot een van de zwaarst verpauperde buurten van de stad rekenen.

In 1909 spreekt de Amsterdamse Woningraad in een rapport zelfs van ‘werkelijk ten hemelschreiende toestanden’ over de woonsituatie in de Czaar Peterbuurt – en dan zijn deze woningen nog heilig vergeleken met de kelderwoningen op de Oostelijke Eilanden. Van de een grootscheepse sanering van de wijk komt vanwege de crisisjaren dertig en de Tweede Wereldoorlog niet veel terecht.

Dichtgespijkerde panden

In 1950 volgt (opnieuw) een onderzoek naar woonsituatie op de Oostelijke Eilanden. De uitkomst is weinig verrassend. Het rapport spreekt over ‘mensonterende toestanden’ en zelfs over ‘crepeerwoningen’, waarin deuren van wc’s zijn verdwenen, de ramen zijn weggerot en de plafonds half naar beneden hangen. Het is tijd voor actie.

In 1953 presenteert de gemeente het Wederopbouwplan Oostelijke Eilanden, waarin grote aantallen woningen moeten worden vervangen. Heel Kattenburg zou worden gesloopt voor nieuwbouw. Dat klinkt mooi op papier, maar de praktijk is weerbarstig. Want het vinden van vervangende woningen voor veertienhonderd gezinnen is – in een tijd van woningnood – niet eenvoudig.

Het gevolg is dat de sanering mondjesmaat op gang komt. Grootschalige sloop blijft uit. Ondertussen trekken de dichtgespijkerde panden allerlei volk aan: studenten, hippies, jonge gezinnen, alternatievelingen en drugsverslaafden zien kans hun schoon om een goedkope woonruimte te bemachtigen.

Schande

In de woelige jaren zestig lijken de Oostelijke Eilanden op het Montmartre van Amsterdam. Er klinkt gitaarmuziek, en wordt hasj gerookt en er zijn feestjes. Anti-Rookmagiër Robert Jan Grootveld verkoopt samen met kunstenaar en provo Kees Hoekert marihuana-planten vanaf een boot op de Nieuwe Vaart – voor die tijd een unicum, want coffeeshops kende men nog niet. Maar De Telegraaf spreekt er schande van. In

een opruiend artikel noemt de ochtendkrant het eiland Kattenburg ‘Een vergaarbak van menselijke ratten’. “De enige remedie zou zijn het zo vlug mogelijk slopen van de resterende krotten”, iets wat in de opeenvolgende jaren gebeurt. In 1973 is Kattenburg veranderd in een kale zandvlakte. Op die woestijn slaan de Amsterdamse wethouders Kuijpers en Lammers de eerste paal voor nieuwbouw met veel licht, lucht en ruimte.

Oprukkende nieuwbouw

Het is het startsein voor de stadsvernieuwing van de Oostelijke Eilanden. Aanvankelijk is de nieuwbouw op Kattenburg bedoeld voor het personeel van de marine, maar daar nemen de uitgeplaatste Kattenburgers geen genoegen mee. Ze voeren actie om terug te mogen keren naar een nieuwe woning – en met succes. Eenmaal terug, voeren zij huuracties tegen de hoge woonlasten. Ook hier blijkt weer een grote solidariteit onder de eilandbewoners.

Ondertussen wordt op Wittenburg en Oostenburg in de jaren zeventig fors gesloopt. Volgens de

dienst Publieke Werken zijn op Wittenburg slechts 88 van de 989 woningen “redelijk tot goed” en is de helft van de woningen rijp voor de sloop. Van de 574 woningen op Oostenburg kregen er slechts 13 (nog geen 3%) de kwalificatie “redelijk tot goed”. In de jaren tachtig en negentig komt ook hier de stadsvernieuwing op gang.

Prostitutie

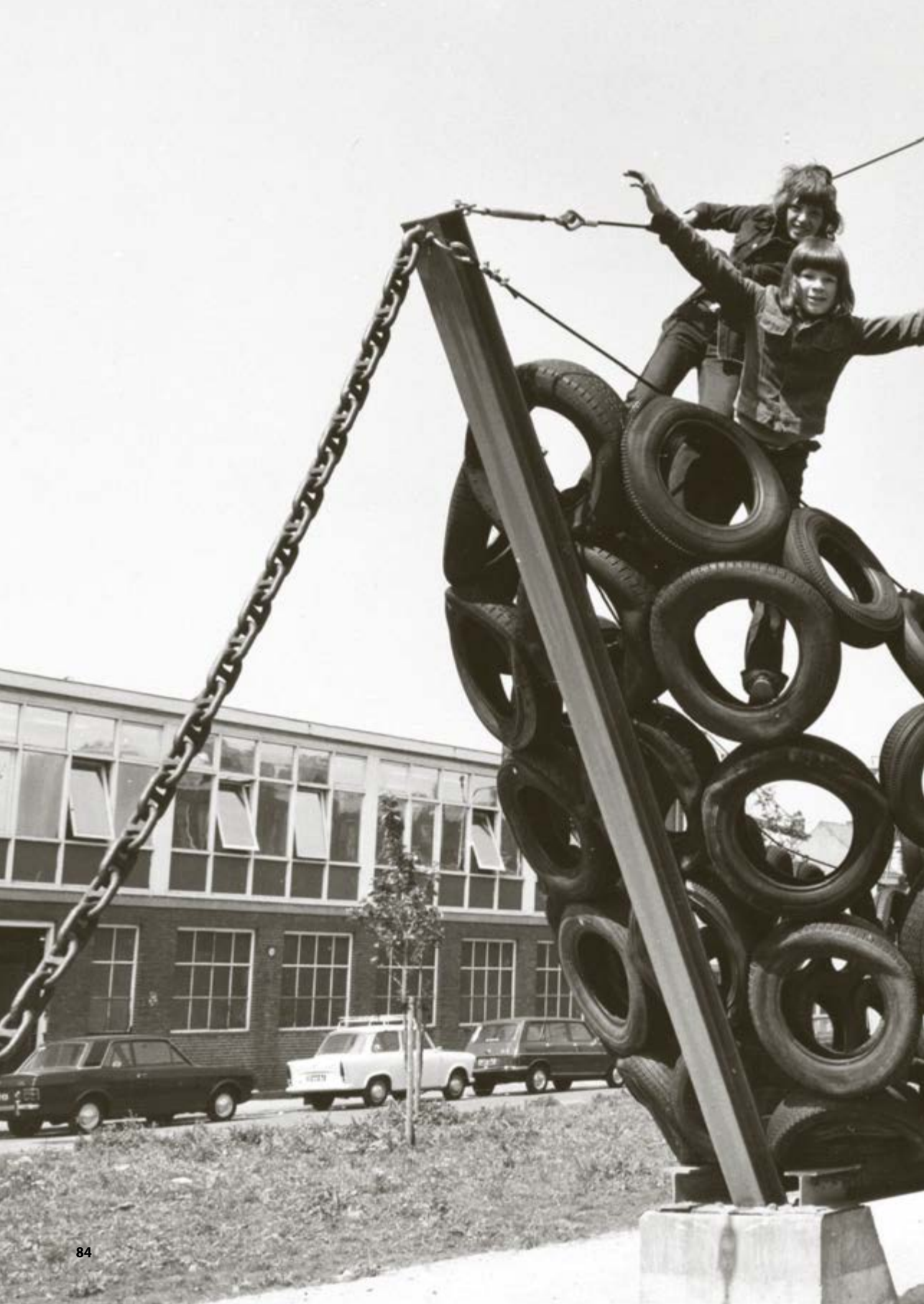
Daarna is de vervallen Czaar Peterbuurt nodig toe aan een opknabeurt. Juist in die periode is de buurt het toneel van krakersrellen, (drugs) criminaliteit en prostitutie. Buurtbewoner Maria Heijdendael, die in 1987 vanuit Limburg naar de Czaar Peterbuurt verhuisde, herinnert zich nog hoe de hoeren in de portieken zaten. “Als ik ‘s morgens om half zeven naar mijn werk ging en moest wachten bij de bushalte in de Czaar Peterstraat, stopten er wel eens auto’s voor je neus. ‘Hoeveel kost het?’ werd dan gevraagd. Die mannen dachten dan dat je stond te werken.” Jeroen Alberts, bewoner van de Blankenstraat: “Vroeger woonden hier best veel junks,

Protest op Wittenburg tegen woningbouw op verontreinigde grond tijdens het slaan van de eerste paal voor de nieuwbouw.

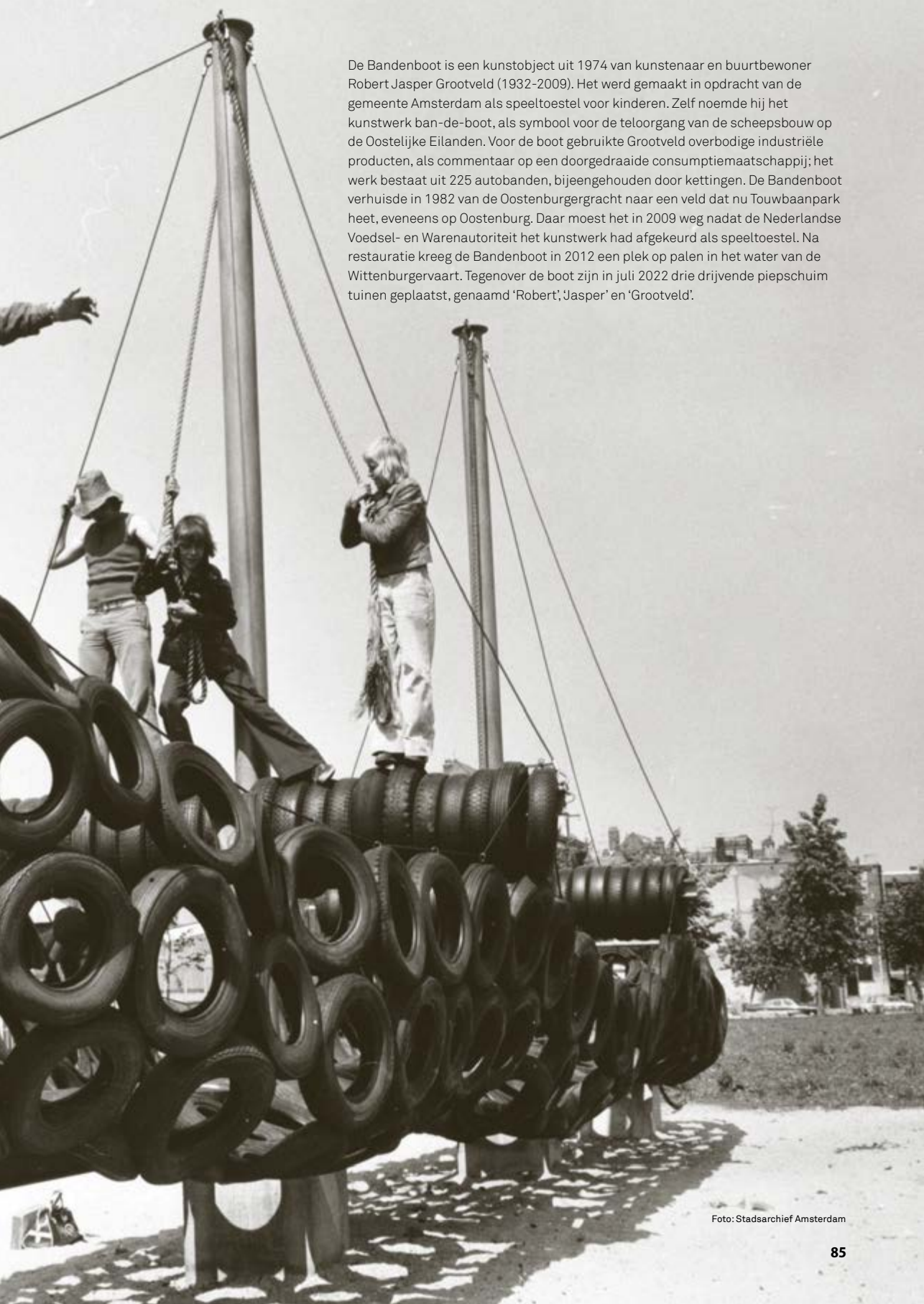

Ontruiming van het
Rijkskledingmagazijn in
de Conradstraat in 1988.
Foto: Jos Heijnen

De Bandenboot is een kunstobject uit 1974 van kunstenaar en buurtbewoner Robert Jasper Grootveld (1932-2009). Het werd gemaakt in opdracht van de gemeente Amsterdam als speeltoestel voor kinderen. Zelf noemde hij het kunstwerk ban-de-boot, als symbool voor de teloorgang van de scheepsbouw op de Oostelijke Eilanden. Voor de boot gebruikte Grootveld overbodige industriële producten, als commentaar op een doorgedraaide consumptiemaatschappij; het werk bestaat uit 225 autobanden, bijeengehouden door kettingen. De Bandenboot verhuisde in 1982 van de Oostenburgergracht naar een veld dat nu Touwbaanpark heet, eveneens op Oostenburg. Daar moest het in 2009 weg nadat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit het kunstwerk had afgekeurd als speeltoestel. Na restauratie kreeg de Bandenboot in 2012 een plek op palen in het water van de Wittenburgervaart. Tegenover de boot zijn in juli 2022 drie drijvende piepschuim tuinen geplaatst, genaamd 'Robert', 'Jasper' en 'Grootveld'.

VOLLEDIG INGERICHTE
KEUKEN EN AFGEWERKTE
BADKAMER

HUREN

Oostenburg in aanbouw. Bijna niets herinnert meer aan de afbraakbuurt die de Oostelijke Eilanden ooit waren.

Foto: Allart Blaauboer

alcoholisten en mensen met psychische problemen. Dat mensen dronken op straat liepen, was nog het minst erge. We hadden een buurman die midden in de nacht zijn scooter startte in de huiskamer, op het hoogste toerental. Anderen gingen binnen barbecueën. Op kraamvisite bij een andere buurman zagen we in de hoek van de kamer een hele stapel autoradio's. Het was hier zeker niet saai!”

Ondanks alles willen veel bewoners ‘hun buurtje’ behouden. De rigoureuze sloop/nieuwbouw zoals op de Oostelijke Eilanden, zien zij niet zitten. Er wordt een Stichting Behoud en Herstel Czaar Peterbuurt opgericht om sloopplannen met alle middelen te bestrijden. Door de aanhoudende druk van bewoners blijft het accent vooral op behoud en herstel van woningen te liggen. Alleen als opknappen niet meer mogelijk is, volgt sloop/nieuwbouw.

Een doos vol bonbons

Terwijl de Czaar Peterbuurt wordt gerenoveerd, begint na 2000 de bouw van 551 woningen het Funenpark op het naastgelegen overslagterrein van Van Gend en Loos. Archeologen leggen er eerst de muurresten bloot van bolwerk Zeeburg, onderdeel van het zeventiende eeuwse verdedigingslinie rond Amsterdam.

Dan begint de realisering van de wijk Funenpark, naar idee van ex-Rijksbouwmeester Frits van Dongen, die het stedenbouwkundige plan maakte. In 1996 won hij met behulp van vier stukken cake en zestien petit-fours de meervoudige opdracht. De petit-fours stonden model voor de zestien woonblokken die als hidden delights staan in een ontspannen, autovrij maar stedelijk woongebied. Een soort groene oase waar het geluid van de treinen is afgeschermd door stukken cake, ofwel de hoge woonblokken aan het spoor en de Cruquiuskade.

“Achter die bouwblokken begint een nieuwe wereld”, legt landschapsarchitect Bram Breedveld uit, verantwoordelijk voor de openbare ruimte met de betonnen flagstones. Breedveld: “Deze zijn geïnspireerd op de prachtige mozaïeken uit de jaren '50 die we vonden in oude boeken uit Italië.” Geen gewone wijk dus, maar met gevarieerde

In de Czaar Peterbuurt wordt grootschalige sloop-nieuwbouw tegengehouden. Op het naastgelegen overslagterrein van Van Gend en Loos verrijst vanaf 2000 wel een nieuwe buurt: het Funenpark.

architectuur, woningen voor diverse doelgroepen (studenten, gezinnen en ouderen), van sociale huur tot koopwoningen. Geen doorsnee-straten met stoepanden en putten, maar een bestrating met flagstones en een aquaflowsysteem voor de afvoer van regenwater. Het Funenpark werd in 2011 uitgeroepen tot winnaar van de Gouden Piramide, de Rijksprijs voor inspirerend ondernemerschap. Woonblok Verdana ontving in hetzelfde jaar de Amsterdamse Nieuwbouwprijs.

Toekomst

Inmiddels is Oostenburg volop in ontwikkeling. De zware industrie die eeuwenlang het eiland domineerde, heeft plaatsgemaakt voor woningbouw. Geen slooppanden meer, maar goed geïsoleerde, duurzame, hypermoderne designwoningen. ‘Een woonwijk waar Amsterdam nog echt Amsterdams is: stoer, avontuurlijk en charmant’, zo adverteren projectontwikkelaars op internet. De bouwactiviteiten op Oostenburg duren zeker nog tot 2025. Daarna start de ontwikkeling van het nabijgelegen Marineterrein, waar nog eens 800 woningen worden gebouwd. Niets herinnert meer aan de afbraakbuurt die de Oostelijke Eilanden ooit waren. Het hele gebied mag zich inmiddels qua wonen een ‘A-locatie’ noemen: een goed bereikbare, gewilde wijk in hartje Amsterdam.

Bedrijvigheid onder één groot dak

Het INIT-gebouw is het grootste gebouw op Oostenburg. Het huisvest een bonte mix van bedrijven, waarvan de bekendste De Persgroep Nederland is, met Het Parool, Trouw en de Volkskrant. Daarnaast zijn er allerlei marketingbedrijven, IT-bedrijven, architectenbureaus, webshops, non-profit organisaties, een openbare espressobar en een buurtkamer waar bewoners terecht kunnen met vragen en opmerkingen over de buurt. Op de begane grond bevindt zich de Gemeentereiniging.

Het INIT-gebouw is ontworpen door het Rotterdamse architectenbureau Groosman Partners. Het werd in 2005 in gebruik genomen. Om aan te sluiten bij het rauwe karakter van de monumentale fabrieksgebouwen, gaf Groosman het gebouw een identiteit met glas en staal. De dubbele glazen gevel toont de dynamische bedrijvigheid in het gebouw. Het gebouw kent een maximale flexibiliteit, wat het INIT tot een tijdloos gebouw maakt. De uitstraling kan desgewenst worden aangepast.

Het gebouw is enorm; INIT heeft een oppervlakte van circa 35.000 m² bedrijfsruimte en 170 overdekte parkeerplaatsen. Het interieur is bijzonder door de hoogte, de (rol)trappen en de lichtinval. Het vele licht zorgt voor een ruimtelijk effect en creëert een laagdrempelige sfeer.

Toekomst

De eigenaar – de LRC Group – heeft Groosman opnieuw gevraagd om het pand naar de huidige tijdgeest aan te passen. De huidige algemene ruimtes zullen worden gerenoveerd. Door alle ontwikkelingen op het Oostenburgereiland liggen er kansen om het gebouw meer aansluiting op de woonomgeving te geven en kan het op het eiland een nog prominentere plek innemen. Door de plint en de hoofdentree te openen en functies aan de straat te geven, krijgt het voorheen wat introverte gebouw een betere aansluiting met de omgeving.

Gemeentereiniging

De gemeente Amsterdam ambieert de Gemeentereiniging elders te faciliteren. In 2023 zullen uitsluitend kleine veegauto's op Oostenburg aanwezig zijn, de vuilnisauto's worden elders gesitueerd. De in- en uitrit aan de Oostenburgermiddenstraat zal komen te vervallen en aan de Willem Theunisse Blokstraat zal een tunnel in de nieuwe bebouwing worden gerealiseerd, om zo de overlast van de compacte veegauto's voor bewoners te elimineren. Op deze manier krijgt de Oostenburgermiddenstraat een enorme kwaliteitsimpuls.

Maquette

De maquette van Oostenburg staat bij de entree aan de Jacob Bontiusplaats. De maquette is vrij te bezichtigen. Het INIT gebouw is 24/7 bereikbaar en openbaar toegankelijk.

De mysterieuze glazen gevel van het INIT

Foto: Allart Blaauboer

Noorderzon: meer dan wonen!

Coöperatieve Vereniging Noorderzon bestaat uit 50-plussers die met hun projecten en activiteiten een inspiratie willen zijn voor de omgeving.

Noorderzon is in 2004 opgericht met als doel in gezamenlijkheid te wonen. Het leven in de stad – en dus ook wonen – is niet vanzelfsprekend sociaal en sociale contacten buiten het eigen gezin of huishouden zijn vaak vluchtig. Een woon-/leefgemeenschap kan juist bijdragen aan sociale cohesie. Iedereen is van waarde, iedereen draagt bij, op welke manier dan ook.

Kunstzinnig

Noorderzon kent veel kunstzinnige en creatieve bewoners. Vanuit de creatieve werkplaats aan het buurtplein organiseren zij teken- en schilderlessen, een keramiek-atelier, theater- en dansworkshops voor alle leeftijden. Veel van hen hebben naast hun werk als kunstenaar onderwijservaring, dus ook voor huiswerkbegeleiding en studieplanning kunnen jongeren bij Noorderzon terecht. Noorderzon staat verder open voor ideeën uit de buurt, die vertaald

kunnen worden naar een project of regulier aanbod.

Community-Art voor en door de buurt

Noorderzon wil buurtgenoten met elkaar verbinden. Community-Art is daar een beproefde manier voor. Na een eerste ontmoeting worden universele thema's op een kunstzinnige manier uitgewerkt. Hiervoor kunnen verschillende kunstdisciplines worden ingezet voor een gezamenlijke creatie. Het kan ook een project zijn waarbij persoonlijke ervaringen worden uitgewisseld, waarna ze een plek krijgen in een groter geheel.

De winst van Community-Art is dat mensen samen verantwoordelijk zijn voor een zichtbaar resultaat naar de rest van de buurt. Dit kan een expositie en of performance zijn, een gezamenlijk boekje of podcast. Alles is mogelijk!

Lees meer over het gebouw op pagina 118.

Impressie: Rudy Uytenga + Partners

Een huis voor kunstenaars

In 2024 krijgt Oostenburg een huis voor kunstenaars. Het Leven Lief Huis geeft kunstenaars die 24-uurszorg nodig hebben een thuis, waarin zij het leven leiden dat hen zo lief is. Een leven waarin kunst, cultuur en beschermd wonen samengaan.

Zorggroep Amsterdam Oost en Stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam ontwikkelen samen met woningcorporatie Stadgenoot een woonconcept speciaal voor kunstenaars met dementie of somatische beperkingen. Dit culturele woonconcept biedt bewoners een eigen atelierwoning en professionele zorgverlening. Op elke verdieping komt een woonkeuken, een

gezellige plek om te eten, te ontmoeten en te creëren. De sociëteit – grenzend aan de mooie tuin – en de inpandige horeca, zorgen voor een open sfeer waarin bewoners met elkaar én de buurt in verbinding staan.

Kunstenaarshuis als werkplek

Wilt u graag in de buurt werken en heeft u een warm hart? Overweeg dan om in te stappen in de ouderenzorg! Aardige mensen zijn zeer welkom. Zorggroep Amsterdam Oost heeft meerdere locaties in Oost en volop mogelijkheden om werken en leren te combineren. Wie start met een opleiding, kan binnen twee jaar als professional aan de slag in het Leven Lief Huis.

Oostenburg in aanbouw, mei 2022.

Foto: Auvimedia in opdracht van Vorm VORM/Steenwell

De bijzondere rol van Stadgenoot op Oostenburg

Een nieuwe wijk ontwikkelen is vaak een taak van de gemeente. Op Oostenburg is dat anders; daar heeft woningcorporatie Stadgenoot deze rol. “Een unieke situatie”, zegt Karlijn de Kruif, die als ontwikkelingsmanager bij Stadgenoot sinds 2019 verantwoordelijk is voor de uitrol van die plannen.

Foto: Jos Heijnen

Karlijn de Kruif,
ontwikkelingsmanager Stadgenoot

“Wij hebben verschillende rollen op Oostenburg: we zijn, of eigenlijk: waren, eigenaar van een groot deel van de gronden op Oostenburg”, legt Karlijn uit. “Dat betekent dat wij verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van het eiland. Dat houdt in dat we – naast het ontwikkelen en verhuren van sociale en middenhuurwoningen – ook de openbare ruimte inrichten. Daarmee zijn we verantwoordelijk voor een fijne, leefbare wijk. Bijzonder, want normaal gesproken vervult de gemeente die rol bij de ontwikkeling van een nieuwe wijk. Nu hebben wij, in overleg met de gemeente, de plannen gemaakt.”

Hoe dit zo gekomen is? Stadgenoot kocht in 2008 het gebied van Heijmans. Het was toen een van de laatste grootschalige bedrijventerreinen midden in de stad. Karlijn: “Stadgenoot zag direct de potentie van de locatie. Het was voor ons een enorme kans om binnen de ring van Amsterdam zo'n groot gebied te ontwikkelen naar een stoere

stadswijk voor iedereen om te wonen, leven, ondernemen en te recreëren. Toen ik solliciteerde bij Stadgenoot en hoorde dat ik aan Oostenburg kon gaan werken, heb ik geen moment getwijfeld. De kans om een hele nieuwe wijk in het centrum van Amsterdam te ontwikkelen is echt heel bijzonder.”

Energie

Stadgenoot realiseert Oostenburg samen met de gemeente, bewoners, ondernemers, aannemers, vastgoedpartijen en andere sociale partners. “Het enthousiasme bij deze partners is groot”, zegt Karlijn. “Partijen zijn er trots op om aan Oostenburg te werken. Je merkt dat iedereen een stap extra wil zetten. Er is veel energie. We werken met een groot aantal eigenaren op het eiland aan een plan voor een sociaal en inclusief Oostenburg. Er is ruimte voor kunst en we realiseren een aantal bijzondere woonconcepten op het eiland, zoals het Leven Lief Huis en Noorderzon. Dat we elkaar constant stimuleren, maakt het ontzettend leuk om aan Oostenburg te werken.”

Van stenen naar mensen

Karlijn werkt nu een aantal jaren met plezier aan Oostenburg. Haar rol is in de jaren veranderd: “De focus is verlegd van de stenen naar de mensen. Toen ik begon, stond de ontwikkeling en het bouwen centraal en werkte ik veel samen met ontwikkelaars, aannemers en de gemeente. Stadgenoot heeft bijvoorbeeld sociale en middenhuurwoningen opgeleverd op kavel 2 en kavel 8. Een aantal grote kavels is verkocht aan ontwikkelaars. Inmiddels zijn vrijwel alle kavels verkocht, staat het eiland nog deels in de steigers

Foto: Josje-Marie Vrolijk

Het grote Oostenburgspel. Tijdens een personeelsfeest in 2017 hebben de werknemers van Stadgenoot, van schoonmaker tot directeur, samen een spel gespeeld waarin er gediscussieerd werd waar de sociale huurwoningen moesten komen en waar de koop-appartementen. Mochten de kopers op de mooiste plekjes, zodat je extra veel kon verdienen om weer meer buurtvoorzieningen te kunnen aanleggen elders, of moest er overal gelijkwaardig verdeeld worden? Al snel werd duidelijk: Oostenburg is een wijk voor iedereen.

en zijn er heel wat bewoners komen wonen. Dat geeft de rol een andere kleur. Ik werk bijvoorbeeld nu bijvoorbeeld ook aan buurtparticipatie en kunst. Het geeft me veel voldoening om te werken met en voor de mensen voor wie je het doet: de bewoners en ondernemers op Oostenburg.”

Een unieke wijk

Karlijn is trots op de bijdrage die ze levert aan Oostenburg: “Wat deze plek zo bijzonder maakt, is dat het gaat om een nieuwe woonwijk in het centrum van Amsterdam met een uniek karakter. Nieuwbouw in combinatie met

historische elementen. Grijs in de openbare ruimte en ontzettend veel groen op de daken en in de binnentuinen. Kleinschalig en grootschalig. Wonen, werken, recreëren, alles kan op Oostenburg! Dat doen we met elkaar, met Stadgenoot als gebiedsregisseur.”

Oostenburg, daar wil niemand meer weg

Aan de rand van het centrum van Amsterdam is Oostenburg een diverse wijk met veel voorzieningen, aldus Sander van der Wolf, teamleider en ontwikkelmanager bij VORM. VORM ontwikkelde, deels samen met de Groningse ontwikkelaar Steenwell (550 woningen) in totaal 1200 van de 1900 woningen in de wijk. “Oostenburg is eigenlijk een dorp in de stad, dat zoveel biedt dat je niet van het eiland af hoeft,” zegt Sylvester Snijder, directeur van Steenwell. Een project met een sociaal hart, veel energieneutrale gebouwen, aandacht voor circulair bouwen en groen op daken en in semipublieke binnentuinen. Maar in 2017 was het eiland nog een grotendeels kaal terrein.

Steenwell kocht dat jaar een groot deel van Oostenburg van het Rijksvastgoedbedrijf, één van de eigenaren van het eiland. “Het ging om 34.000 vierkante meter wonen, werken en parkeren,” zegt Snijder. “Later zijn daar nog kavels bijgekomen. Maar het was al direct duidelijk dat we voor dit project een partner nodig hadden.” Snijder legde contact met VORM, dat ook in de ontwikkeling van Oostenburg geïnteresseerd was. Het klikte meteen tussen de bedrijven, zegt ook Van der Wolf: “We waren er heel snel uit. Voor de ontwikkeling van de nieuwe wijk hebben we toen samen Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling B.V. (SOO) opgericht. De kavels die er uiteindelijk nog bij zijn gekomen, hebben we gekocht van Stadgenoot, ook eigenaar van een deel van het eiland. Dat is in 2018 via een publieke tender gegaan. Het plan en de bieding die wij neerlegden, kwamen beide als beste uit de bus. Zo is het één groot totaalproject geworden.”

Woningen

VORM heeft in totaal 1200 woningen ontwikkeld, verdeeld over 52 gebouwen van hoge kwaliteit en diversiteit, waarvan de laatste in de loop van 2023 worden opgeleverd. “De wijk is heel divers opgezet. Geen enkel gebouw is gelijk,” vertelt Van der Wolf. “Voor de ontwikkeling zijn dertien architectenbureaus en drie landschapsarchitecten ingeschakeld. Het is een mix van sociale woningbouw (128 woningen), middeldure huur en koop. Het gaat voor zo’n 35

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM/Steenwell.

Robin de Ridder (l),
Sander van der Wolf (m),
Sylvester Snijder (r)

procent om woningen tot 50 vierkante meter, 35 procent is 50 tot 70 vierkante meter groot en de rest heeft meer dan 70 vierkante meter woonoppervlak. Dat loopt van bescheiden appartementen tot grote penthouses. De woningen variëren niet alleen in oppervlakte, maar ook in indeling en uiterlijk. De gebouwen waarover de woningen zijn verdeeld, hebben allemaal een eigen karakter. Ze zijn losstaand gebouwd, met eigen ontsluiting. En er zitten heel bijzondere bij, die je niet zo gauw ergens anders ziet. Er is bijvoorbeeld een gebouw bij dat je kunt binnenvaren!”

Al met al levert dat een afwisselend stadsbeeld op, beaamt Snijder: “De woningen hebben steeds andere hoogtes, vormen en materialen. De diversiteit van Amsterdam zie je in de wijk terug.” Iets wat volgens Snijder ook te merken zal zijn in de bevolkingssamenstelling. “De bewoners van Oostenburg komen deels van buiten de stad – zo ga ik er als Groninger zelf wonen – maar deels ook vanuit de naastgelegen Czaar Peterbuurt, omdat ze het een aantrekkelijke wijk vinden.”

Uitstekende mix

“De wijk biedt een uitgebalanceerde combinatie van functies,” constateert Robin de Ridder, die als projectontwikkelaar bij VORM optreedt als verkoopmanager. “Op het eiland zijn allerlei functies aanwezig, zoals winkels, horeca, huisartsen en een tandartsenpraktijk. En er komen culturele voorzieningen, zoals een museum. Er wordt dus niet alleen gewoond, maar ook gewerkt en gerecreëerd. Een mooie mix die in de behoeften van de bewoners voorziet.” Een ander punt dat de wijk zal kenmerken, is de aandacht voor circulariteit en groen. De Ridder: “We leggen de openbare ruimte aan samen met Stadgenoot. De semipublieke binnentuinen en het groen tussen de gebouwen zijn echt een thema van Oostenburg. In de bestrating worden onder meer gebakken klinkers gebruikt, wat mooi zal staan. De wijk wordt autoluw en bomen groeien in volle grond. Verder keert een deel van de armaturen van de oude hanglampen uit de hallen die op het eiland stonden terug. In het hotel zie je bijvoorbeeld allerlei hergebruikte onderdelen uit de Werkspoorhal.”

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM. Deze impressie toont een mogelijke invulling. Het definitieve ontwerp is nog in ontwikkeling.

Van der Wolf vult aan: “De daken worden ook deels groen en krijgen verschillende extra functies. Zo kun je erop spelen en komen er kassen op te staan om groenten te telen voor bewoners van het gebouw. Veel gebouwen zijn energieneutraal en voor ongeveer de helft is circulair beton gebruikt. Daardoor hebben we veel CO2-uitstoot bespaard.”

Sociaal hart

Oostenburg is meer dan een groot nieuwbouwproject; bij de ontwikkeling van de wijk is nadrukkelijk aandacht besteed aan de sociale aspecten. Dat ging verder dan mooi groen en goede voorzieningen, vinden Van der Wolf, De Ridder en Snijder. “Er waren veel mogelijkheden voor inspraak vanuit de omgeving,” vertelt Snijder. Van der Wolf: “De buurtgroep van de Oostelijke Eilanden hebben we erbij betrokken. Via het sociale buurtbedrijf Bob Helpt gaan werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt allerlei onderhoudswerk in de wijk verzorgen. En Stadgenoot zorgt er bijvoorbeeld voor dat de buurtcommissie een paar dagen per jaar tegen een lage vergoeding gebruik kan maken van de Werkspoorhal.”

De monumentale Werkspoorhal krijgt belangrijke functies in de wijk en vormt het hart van Oostenburg. Van der Wolf: “In de Werkspoorhal komen bedrijven en horeca, er is ruimte voor tentoonstellingen en een plek voor ontmoeting, voor het organiseren van bijeenkomsten.” Het behouden van het oude complex is één van de zaken die de nieuwe wijk met het verleden van het eiland verbindt. Ooit werden er grote zeeschepen voor de VOC gebouwd. Dat krijgt een echo in de namen van de gebouwen, die deels zijn vernoemd naar VOC-schepen zoals de Groningen (waar de Groninger Snijder gaat wonen) en de Amsterdam. “In een ander deel van Oostenburg, dat VORM zelfstandig ontwikkelt, zijn de gebouwen vernoemd naar de grachten, die in de Amsterdamse binnenstad liggen,” legt Van der Wolf uit. “Gebouw de Prins verwijst dus naar de

Prinsengracht, de Keizer naar de Keizersgracht, de Vijzel naar de Vijzelgracht enzovoort.” Die namen hebben ook nog een connectie met karakteristieke kwaliteiten van de gebouwen zelf. “De Hout is bijvoorbeeld grotendeels gemaakt van hout, de Vijzel is gebouwd met gevijzelde materialen, de Keizer heeft een daktuin als kroon.”

Een wijk waar de mensen blijven

Het was uiteindelijk niet moeilijk om bewoners voor de nieuwe wijk te vinden, vertelt de Ridder. “Maar het begon wel wat stroef. Het eiland was eerst nog een open vlakte, men kende het nog niet echt. ‘Wat moet je daar?’, vroegen mensen zich af. Maar inmiddels leeft het echt. Het laatste project was snel uitverkocht.” Dat verbaast Van der Wolf niet. “Mensen zagen al gauw de kwaliteit van het project. Die trekt de omgeving, zoals de voorheen achterblijvende Czaar Peterbuurt, mee omhoog. Het versterkt elkaar.” En ook bij de zakelijke kant van het project op het eiland speelt een sociaal element een grote rol, zegt hij. “Twee beleggers die veel woningen hebben gekocht, gaan het rendement van de huurwoningen besteden aan goede doelen en ontwikkelingssamenwerking. Ook daarin heeft Oostenburg een sociaal hart. En Stadgenoot investeert in sociale woningbouw in de stad met de aanzienlijke grondopbrengsten, met name vanuit VORM en SOO. Die verhalen zijn niet heel erg bekend.” Snijder: “Ik denk dat we straks kunnen terugzien op een wijk waar wij en onze kinderen trots op kunnen zijn. Geen doorloopwijk, maar een leefbare omgeving met ondernemerschap. Een wijk waar de mensen die er komen wonen en werken niet meer weggaan.”

Prikkels, privacy en sociaal contact in de Oosterlingen

Op de kop van het Oostenburgereiland, aan het toekomstige plein, komt een bijzondere familie: de Oosterlingen. Het gaat om een familie van gebouwen, bestaande uit zes verschillende panden en een toren, elk met een eigen identiteit en uiterlijk. Even voorstellen?

Impressie: Proloog

Impressie voor de nieuwe bebouwing aan het buurtplein

In de Oosterlingen komen ongeveer 140 appartementen, variërend van studio's, duplexwoningen, twee-, drie- en vierkamerappartementen en lofts. De begane grond staat in verbinding met het aangelegen plein. Hier komt een aaneenschakeling van ruimten waar buurtgenoten elkaar kunnen ontmoeten – bijvoorbeeld om te eten, voor muziek, co-working of andere, verschillende services.

Groen daklandschap

Voor de makers van de Oosterlingen is een van de grootste uitdagingen het creëren van een fijne leefomgeving. Eentje die past bij het industriële karakter van het eiland, de verscheidenheid aan inwoners en de vergroenende stad. Het

daklandschap speelt daarbij een bijzondere rol. Ieder pand heeft een dak met eigen begroeiing, voorzieningen voor stadsfauna en opvangcapaciteit voor regenwater. Dat maakt de Oosterlingen een leefomgeving voor mens én dier.

Omgevingspsycholoog

Tijdens de planvorming van de Oosterlingen heeft ontwikkelaar Being een omgevingspsycholoog ingeschakeld. Omgevingspsycholoog Joren van Dijk bestudeert het gedrag tussen mensen en hun omgeving. Zo deed hij dat ook op Oostenburg: "Door het industriële verleden heeft het eiland een stoer – bijna ruig – karakter. Het feit dat Oostenburg een eiland betreft, biedt bijzondere kwaliteiten. Het kan de ervaring van privacy en veiligheid verhogen."

Foto: Vincent Kuyvenhoven

De wijk in met omgevingspsycholoog Joren van Dijk.

Volgens Van Dijk kunnen gebouwen bijdragen aan een gezond leven. Dit kan door mensen een plek te geven waar ze kunnen herstellen van stress, de mogelijkheid krijgen om sociale contacten te vormen en te onderhouden en de directe leefomgeving te beïnvloeden. De Oosterlingen speelt daarop in door deze kennis toe te passen via drie thema's: prikkels, privacy en sociaal contact.

Prikkelzones

Omdat het gewenste prikkelniveau waar mensen goed bij functioneren verschilt per persoon, per tijdstip en situatie, wordt de Oosterlingen ontworpen vanuit verschillende zogenaamde 'prikkelzones'. Hierdoor kunnen mensen op elk moment zelf het gewenste prikkelniveau opzoeken.

“Wie zich terug kan trekken op een eigen plek, zal meer geneigd zijn deel te nemen aan het publieke leven,” aldus Van Dijk. Door te werken met een combinatie van publieke en private gebieden, ontstaan er zones met een verschillende mate van privacy. Voor onze psychische gezondheid is sociaal contact van groot belang. Buren, de meest nabije sociale contacten, spelen daarbij een grote rol. De Oosterlingen vergroot de kans op ontmoeting en contact door publieke verblijfsruimten te integreren, looproutes te kruisen en voorzieningen grotendeels op één niveau te plaatsen.

De Oosterlingen wordt ontwikkeld door Being, naar ontwerp van MVRDV.

Stork Werkspoor Diesel
aan de Wittenburgervaart, 1985.
Foto: Ino Roel (stadsarchief Amsterdam)

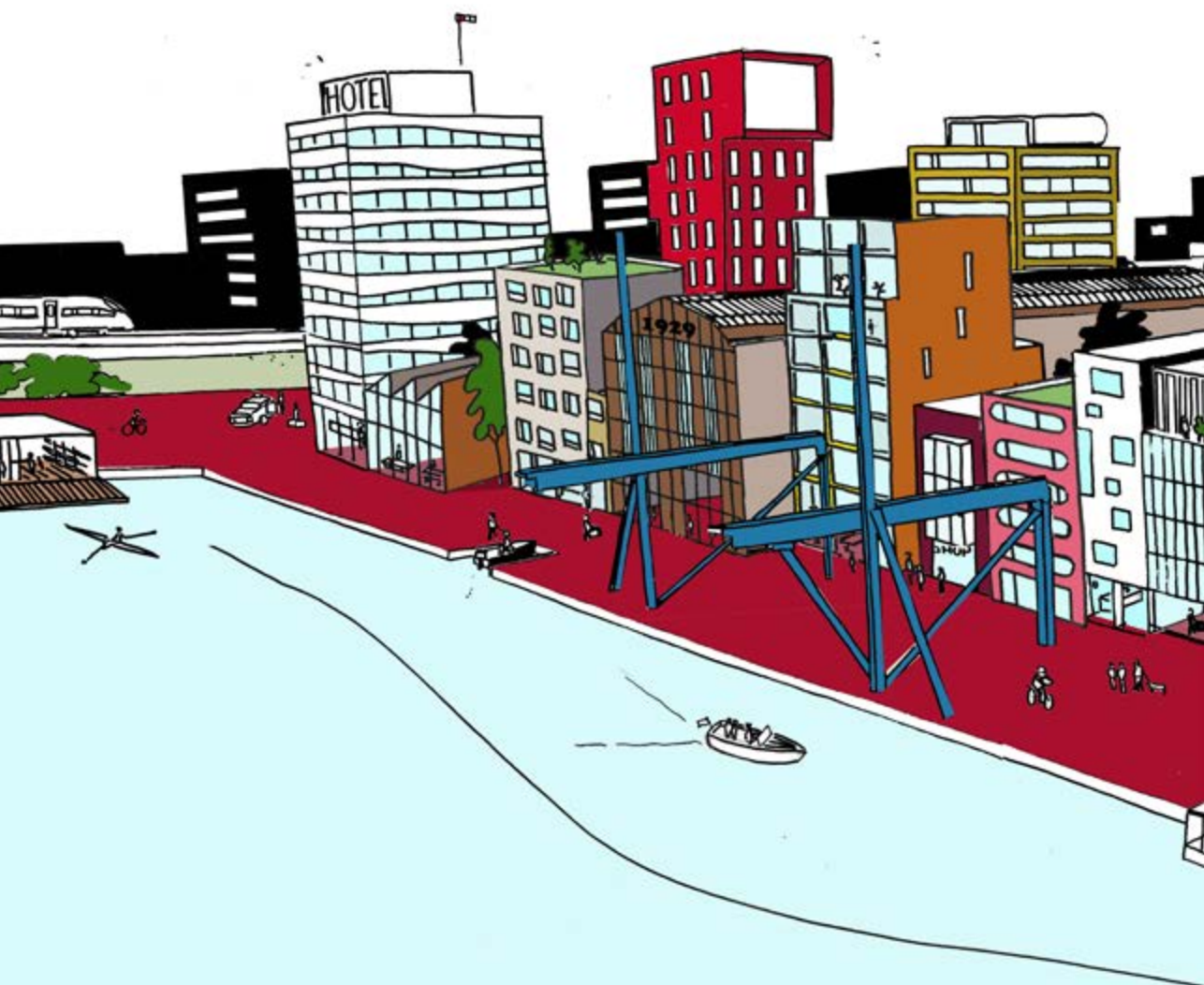
Het stadsstrand bij Roest in 2011 heeft Oostenburg
bij Amsterdammers op de kaart gezet.

Foto: Bernardina Borra

Van Scheepswerf naar Stadswerf

Waarom zijn de tuinen van de bewoners publiek toegankelijk en waarom is er op Oostenburg een parkeerhuis in plaats van straten vol auto's? De basis voor een nieuw stuk stad wordt gelegd door de stedenbouwkundige. Het ontwerpen van een buurt begint met nadenken over de betekenis van plek in de stad, de functies, de maat van straten en pleinen.

De tekening waarmee Urhahn | stedenbouw & strategie de wedstrijd van Stadgenoot won om Oostenburg te ontwikkelen tot een buurt in het centrum met een mix van wonen en werken.

Hoe het begon

Oostenburg-Noord werd in 2008 gekocht door woningcorporatie Stadgenoot. Tot die tijd was de gedachte dat Oostenburg een werkgebied zou blijven, zoals dat al sinds de VOC het geval was. Het kantoorverzamelgebouw INIT met de stadsdeelwerf centraal op het eiland, is in 2001 vanuit die gedachte gebouwd. Zonde om zo'n mooie plek in de binnenstad alleen aan werken te gunnen. Stadgenoot vatte het plan op om hier een gemengde buurt te ontwikkelen: half werken, half

wonen, met een mix aan huur- en koopwoningen, en ging op zoek naar een stedenbouwkundig bureau dat de gemeente kon overtuigen van deze functieverandering.

Ruimte voor het onverwachte

Het Amsterdamse Urhahn | stedenbouw & strategie won in 2011 de wedstrijd die Stadgenoot organiseerde. Urhahn had in 2010 het boek *De Spontane Stad* gemaakt met daarin een pleidooi voor een manier van stedenbouw waarin niet alles van tevoren in een blauwdruk wordt vastgelegd, maar die ruimte biedt voor inbreng van de toekomstige gebruikers. Dat sloot goed aan bij het gedachtegoed van Stadgenoot en bij het moment: de financiële crisis was in volle gang, veel bouwprojecten lagen stil, er was geen zicht op hoe snel investeerders de buurt konden ontwikkelen.

Pand voor pand

De basis voor het ontwerp was de gedachte om de buurt op te bouwen uit losse panden in plaats van bouwblokken: gebouwen naast elkaar, zodat de stad langzaam pand voor pand kan groeien met de vrijheid om pandsgewijs van functie te veranderen. De grachtengordel was daarbij de inspiratie: die gaat al honderden jaren mee omdat ieder pand onafhankelijk van de burens kan meebewegen met veranderende wensen van de tijd. Een pand is eerst een koetshuis, wordt daarna een kantoor, om vervolgens in appartementen te veranderen. Op Oostenburg kan zo'n pand zo klein als een herenhuis zijn, maar ook een toren van 50 meter hoog. De panden vormen een mooi contrast met de bestaande grote hallen op het eiland. Langs de Oostenburgermiddenstraat maken de lange gevels van de Van Gendthallen en het INIT de straat eentonig. Door hier panden tegenover te zetten, wordt het straatbeeld meer gevarieerd. Een derde argument voor de pandenstad is sociaal: ieder pand heeft zijn eigen entree, zodat je je burens kent. De grootste hoop van Tess Broekmans, directeur van Urhahn, is 'dat Oostenburg een eiland wordt waar we 'hoi' tegen elkaar zeggen'.

Dat een flexibel plan nodig was blijkt uit het vervolg. Wat in 2011 begon met de gedachte van een buurt die door vele particuliere initiatieven langzaam zou groeien, werd uiteindelijk door een paar grote ontwikkelende partijen gerealiseerd. De markt trok aan en Stadgenoot verkocht delen van het eiland, zodat er naast sociale huur ook dure huur en koop kon worden gebouwd. De door Urhahn opgestelde stedenbouwkundige kaders garandeerden dat er toch in panden werd gebouwd, ondanks de grotere maat van ontwikkelgebieden. Ook bleef er ruimte voor architecten om de gebouwen af te stemmen op de wensen van het moment.

Mensen maken de stad

Bureau Urhahn streeft in al haar plannen naar een stad met ruimte voor initiatieven en verschillende (of veranderende) wensen, waar dromen kunnen worden waargemaakt. Tijdens de planontwikkeling gingen de poorten van het eiland al open voor initiatieven. Mediamatic gaf ruimte om te schommelen in de Van Gendthallen en voor een tostfabriek met loeiende koe op de VOC-kade.

Tijdelijke initiatieven zoals de cannabisbeurs of het stadsstrand bij Roest hebben de plek op de kaart gezet bij Amsterdammers. In de Tostifabriek van Mediamatic groeiden kaas, ham en brood op de VOC-kade.

Foto: Erik Diekstra

In de hallen vonden vele evenementen plaats, van open ateliers tot cannabisbeurs. Roest zette met het stadsstrand onder de blauwe hijsbokken Oostenburg als bestemming op de kaart. Het eiland, dat tot in de jaren tachtig afgesloten was, werd door de Amsterdammer gevonden en omarmd.

Ondertussen speelde de omgeving een belangrijke rol bij het maken van de plannen. In werksessies in Pakhuis de Zwijger zijn ideeën bij omwonenden opgehaald. Het Eilandenoverleg richtte een werkgroep op die meedacht en de plannen beter maakte. De Werkspoorhal kreeg door de inzet van een buurtbewoner de status van monument. Woningcorporatie Stadgenoot heeft ruimte gegeven aan ouderenwoongroep Noorderzon en bouwt het LevenLiefHuis voor dementerende kunstenaars. Er zijn naast sociale huur ook woningen gerealiseerd voor een doelgroep die meer te besteden heeft, er zijn woningen speciaal voor jongeren en er is een pand met voorrangregeling voor leraren.

Buiten is het verlengde van binnen

Essentieel voor de samenhang op het eiland zijn de straten, pleinen en binnenhoven. Urhahn maakte niet alleen het stedenbouwkundig plan, maar ook het ontwerp voor de openbare ruimte. Door een openbaar parkeehuis bij de entree van het eiland te ontwerpen, is er minder ruimte nodig om te parkeren op straat of onder de woningen. Die keuze hangt samen met de pandenstad: waar in andere buurten de blokmaat vaak wordt bepaald door de ondergrondse garage, biedt een

De makers van het stedenbouwkundig ontwerp, Tess Broekmans en Maarten Lankester.

collectieve garage de vrijheid om kleinschaligere panden te ontwikkelen. De grote winst van het parkeehuis is dat het eiland autoluw is, waardoor de straat van de mensen is.

Het stoere werkverleden was de inspiratie voor de inrichting van kades en in de straten. De vloer is ontworpen als lappendeken van oud en nieuw materiaal, beplanting schiet omhoog tussen betonplaten. Maarten Lankester is vanuit Urhahn de ontwerper van de openbare ruimte. 'De werfvloer is er om te gebruiken, en zo mag het er ook uitzien'. Met de werfvloer op één hoogte zonder stoepranden, autovrije kades en autoluwe straten is de straat het verlengstuk van het interieur en lopen binnen en buiten in elkaar over. Dat past bij de geschiedenis van het eiland als werkplaats: grote schuifdeuren verbonden binnen en buiten, met de bokken werden machines van en naar de schepen gehesen.

De eerste maquette voor Oostenburg, met een hoofdrol voor de werfvloer. Door alle bestrating op één hoogte te maken, wordt buiten het verlengstuk van binnen. Je zet je zaagtafel op straat, je kind leert er fietsen.

De VOC-kade tegenover Wittenburg is ontworpen als stedelijke kade om te flaneren, met terrasjes en de blauwe bokken als cultuurhistorische smaakmaker. De Werkspoorhal is een overdekt plein waar allerlei activiteiten kunnen plaatsvinden. Aan de andere zijde van het eiland tegenover de Czaar Peterbuurt is de kade juist bebouwd, zoals dat in het verleden ook was. Kleine plekjes raken aan het water, meer voor bewoners dan bezoekers. Vanaf de hoek van het eiland kunnen voetgangers en fietsers straks over een nieuwe brug naar de Conradstraat. Als tegenhanger van de stoere kades en straten zijn de binnenhoven en daktuinen juist groen, plekken van rust voor de bewoners. Deze 'binnenwerven' zijn wel openbaar toegankelijk, zodat het groen voor alle buurtbewoners beleefbaar is. De smalle stegen leveren verrassende doorkijkjes naar het water of naar het groen.

Verrassende architectuur

De precieze verdeling van de panden en de bouwhoogtes zijn in het stedenbouwkundig plan niet vastgelegd. De maximale breedte van een pand is vastgelegd, dat er verschillende hoogtes en kapvormen moeten worden gebruikt, dat de hoven groot genoeg zijn. Met het beeldkwaliteitplan als leidraad, waarin de kernwaarden 'stoer, contrastrijk, levendig en eiland' zijn vertaald naar praktische regels, worden architecten gestimuleerd gebouwen te ontwerpen die passen binnen de regels en sfeer van Oostenburg, maar wel onderscheidend zijn. Dit heeft geleid tot een aantal innovaties in de gebouwtypen die kenmerkend zijn voor Oostenburg: een trappenhuis met open lucht, trappen aan de buitenkant van gebouwen, geen voordeur maar een hek waarachter de straatstenen doorlopen, een fietshuis waarbij je je fiets mee naar binnen neemt. Zo krijgt de identiteit van Oostenburg door vele partijen vorm. Maar het zijn vooral de bewoners en gebruikers, die van de voormalige scheepswerf een fijn nieuw stuk Amsterdam maken.

De architectuur van de gebouwen langs het spoor

Foto: Josje-Marie Vrolijk

1. INTEL HOTEL OOSTENBURG

Wat: 300 hotelkamers, restaurant, conference centre, spa.
Opdrachtgever: Intel Hotels
Architect: VURB Architects
Speciaal: de twee delen van het gebouw representeren wat er aan de binnenkant gebeurt: de toren voor de hotelkamers, het lage stalen gebouw ernaast voor restaurant, spa en conferentieruimtes.

2. SOCIAAL HUURGEBOUW

Wat: 97 sociale huurstudio's, en collectieve fietsenstalling met daarboven een wasruimte en een dakterras.
Opdrachtgever: Stadgenoot
Architect: Architectuur Maken
Speciaal: de galerijen zijn extra breed en je mag hier een tafel of bankje neerzetten. Zo wordt het een gezellige plek waar je je burens kent.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

3. VRIJE SECTOR HUURGEBOUW

Wat: 33 vrije sector huurwoningen
Opdrachtgever: Stadgenoot
Architect: Laura Alvarez
Speciaal: er zijn zes verschillende woningtypen, waarbij elk appartement iets bijzonders heeft: een Frans balkon, een loggia, een dubbele hoogte of een panorama van twaalf meter breed.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

4. MIDDENSEGMENT HUURGEBOUW 'RED RUBY'

Wat: 21 middensegment huurwoningen
Opdrachtgever: Stadgenoot
Architect: Bureau Fraai
Speciaal: de gevel met roodbruin metselwerk refereert aan de oude fabriekshallen op het eiland.

5. KANTOORGEBOUW 'THE MODULAR'

Wat: Kantoorgebouw voor 1 tot 4 bedrijven.
Opdrachtgever: Stadgenoot
Architect: Bureau Fraai
Speciaal: Met 1 geprefabriceerd betonelement is het hele gebouw bekleed.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

6. SOCIALE OUDEREN- EN JONGERENWONINGEN

Wat: 203 sociale huurwoningen, waarvan 173 studio's voor jongeren en 30 voor senioren. Verder een bedrijfsruimte en een corridor voor de veegwagens van de Stadsdeelwerf.
Opdrachtgever: Stadgenoot
Architect: NEXT Architects, HOH Architecten en Urban Echoes
Speciaal: de gemeenschappelijke buitenuimtes van de woontoren voor jongeren zijn dubbelhoog, waardoor bewoners uit verschillende woonlagen samengebracht worden en ontmoeting wordt gestimuleerd.

Impressie: NEXT architects

Foto: Josje-Marie Vrolijk

7. PARKEERHUIS

Wat: 700 parkeerplaatsen

Opdrachtgever: Ten Brinke Bouw

Architect: MIX Architectuur

Speciaal: het gebouw is een dynamische lantaarn door de koplampen die 's avonds oplichten door de smalle openingen in de gevel. Het ontwerp is ruw en stoer, maar het beton is verfijnd met afdrukken van rietmatten. De geperforeerde staalplaten boven de ingang tonen gravures van de VOC-tijd uit het Rijksmuseum. Met 719 zonnepanelen is het gebouw volledig energieneutraal.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

8. WERF 8

Wat: 38 middenhuur- en 26 koopwoningen in 4 panden.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Architect: Common Practice en MIX Architectuur, Studio AAAN

Speciaal: een zeer ondiep kavel, waar van de nood een deugd is gemaakt: een stadscanyon met stenen tuin, die overdag publiek toegankelijk is.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

9. STENEN LEZEN

Wat: kunstwerk in de 'canyon' van Werf 8.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Kunstenaar: Maarten Heijkamp

Speciaal: Maarten Heijkamp ontwikkelt een serie monumentale keramische reliëfs waarmee hij het grind dat de binnenruimte van de betonwand op kavel 8 vormt als collectie zichtbaar maakt. Maarten ziet de wand als geologische collectie: als antropoceen agglomeraat. Het diverse karakter van de individuele gesteentes wordt geportretteerd op rotsformaat en zichtbaar gemaakt op de wand. De keramische reliëfs worden vervaardigd met een camera obscura waarin de beeltenis van stenen op een wand van natte klei wordt geprojecteerd. Maartens 'fotografische hamer' beitelt dit schijnsel in de klei waardoor het vluchtige lichtbeeld wordt omgezet in een tactiel structuurbeeld.

Foto: Maarten Heijkamp

De architectuur van de gebouwen aan de VOC-kade bij Roest

Foto: Mioulet Fotografie

1. DE KEIZER

Wat: 44 energieneutrale koopwoningen
Opdrachtgever: VORM
Architect: Workshop architecten
Speciaal: op het dak is een ecologische daktuin aangelegd voor de bewoners. Het gebouw is gebouwd met circulair materiaal.

2. DE HOUT

Wat: 4 koopwoningen
Opdrachtgever: VORM
Architect: Workshop architecten
Speciaal: een eigentijds grachtenpand met beperkte ecologische footprint. Gebouwd met circulair beton.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

3. DE VIJZEL

Wat: 21 energieneutrale koopwoningen
Opdrachtgever: VORM
Architect: Architectenbureau OZ
Speciaal: geïnspireerd op de bakstenen en gietijzeren architectuur uit de 19e eeuwse industriële wijken, en gerecyclede, gevijzeld bakstenen toegepast. Gebouwd met circulair beton.

Foto: Mioulet Fotografie

4. DE WARMOES

Wat: 42 vrije sector huurwoningen, begane grond restaurant met terras.
Opdrachtgever: VORM
Architect: Workshop architecten
Speciaal: daktuin voor de bewoners in een kas. In deze kas kan door en voor bewoners eten gekweekt worden. Gebouwd met circulair beton.

5. DE MARK

Wat: 41 vrije sector huurwoningen en commerciële begane grond.
Opdrachtgever: VORM
Architect: Architectenbureau OZ
Speciaal: de cortenstalen gevel met uitgefreesde tandwielen verwijst naar het industriële verleden. Gebouwd met circulair beton. Rummieclub is gevestigd in de plint.

Foto: Mioulet Fotografie

6. DE BLOEM

Wat: 27 vrije sector huurwoningen met commerciële begane grond.
Opdrachtgever: VORM
Architect: Workshop architecten
Speciaal: een onderdoorgang en een centrale trap benadrukken de relatie van het gebouw met de semi-publieke binnentuin. Op de onderste drie verdiepingen komt waarschijnlijk een tandheelkundig instituut. Gebouwd met circulair beton.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

Foto: Mioulet Fotografie

7. KANTOORGEBOUW 'PAND ZEVEN'

Wat: kantoorgebouw (eigendom Nelemans Advocaten)

Opdrachtgever: VORM

Architect: Architectenbureau OZ

Speciaal: dit kleine pand benadrukt het 'pandenstad' gevoel van Oostenburg. Het is gekocht door een advocatenkantoor. Gebouwd met circulair beton.

8. DE ADMIRAAL

Wat: 24 koopappartementen op de bovenste vier woonlagen, 61 vrije sector huurappartementen op de onderste 10 verdiepingen en een commerciële begane grond en 1e verdieping.

Opdrachtgever: VORM

Architect: Architectenbureau OZ

Speciaal: gemaakt van kopergroen beton, voor een stoer karakter.

Onder de gebouwen 8-7-6 is een enorme fietsenkelder voor de bewoners gesitueerd. Gebouwd met circulair beton.

9. DE BINNENTUIN

Wat: een semi-publieke tuin in volle grond zodat bomen goed volwassen kunnen worden.

Opdrachtgever: VORM

Architect: FLUX landscape architects

Speciaal: gebroken stelconplaten laten ruimte voor spontane begroeiing en een wilde uitstraling, zoals je dat vaak in werkgebieden ziet.

De architectuur van de gebouwen rond de Werkspoorhal

1. DE LASSER EN DE DRAAIER

Wat: 99 vrije sector huurappartementen en commerciële begane grond.

Opdrachtgever: VORM

Architect: BETA architecten

Speciaal: een zeer hoog en een zeer laag gebouw naast de Werkspoorhal, met uitzicht op de blauwe bokken. Prefab constructie.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

2. DE SLIJPER EN DE GIETER

Wat: 43 vrije sector huurappartementen en commerciële begane grond.

Opdrachtgever: VORM

Architect: Space Encounters

Speciaal: het gebouw met de groene gevel lijkt door het strakke ritme op een klassiek grachtenpand. Het appartementengebouw met de witte tegels en blauwe balkons contrasteert door de horizontale belijning met de Werkspoorhal ernaast. Een smal en transparant trappenhuis is tussen deze twee gebouwen geplaatst.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

3. DE OOST

Wat: 56 vrije sector huurappartementen en commerciële begane grond.

Opdrachtgever: VORM

Architect: Architectenbureau OZ

Speciaal: duurzame, lichte gebouwen aan de VOC-kade.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

4. DE PRINS

Wat: 94 vrije sector huurappartementen en 31 koopwoningen in 14 verdiepingen, en commerciële begane grond.

Opdrachtgever: VORM

Architect: Workshop architecten

Speciaal: een massief en iconisch ontwerp op een prominente plek. Gemaakt in een industriële rode aardekleur beton. Een zeer mooi, groot, begroeid atrium in het hart van het gebouw.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

5. DE WERKSPORHAL

Wat: semi-openbare ruimte die geschikt is voor evenementen. Programma wordt nader bepaald.

Opdrachtgever renovatie: VORM

Architect: Workshop architecten en Architectenbureau OZ

Speciaal: de hal uit 1929 gaat het kloppend hart vormen van Oostenburg, er komt diverse horeca met een grote middenruimte die geschikt is voor evenementen in alle soorten en maten. Hier komen mensen bij elkaar. Het zal een ontmoetingsplek voor iedereen worden. Met enorme hangardeuren krijg je toegang vanaf zowel de VOC-kade als de Oostenburgermiddenstraat.

Deze impressie toont een mogelijke invulling. Het definitieve ontwerp is nog in ontwikkeling.
Impressie: Beeldenfabriek voor VORM

6. KUNSTWERK

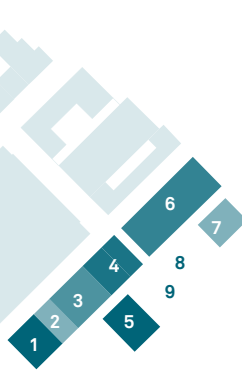
Wat: RAAAF gaat een kunstwerk ontwerpen aan de VOC-kade. Dat wordt in de komende periode verder uitgewerkt.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Kunstenaar: RAAAF

Speciaal: RAAAF is een kunstcollectief dat opereert op het grensvlak van beeldende kunst, architectuur en filosofie. Ronald en Erik Rietveld startten de multidisciplinaire studio in 2006 na het winnen van de Prix de Rome. RAAAF verwierf sindsdien grote bekendheid met locatie-specifieke kunstinstallaties die uitnodigen tot reflectie op de gebouwde omgeving en haar historische context.

De architectuur van de gebouwen rond het buurtplein

1. DE HOUTRAK

Wat: 32 koopwoningen

Opdrachtgever: VORM

Architect: Marcel Lok Architecten, Workshop Architecten en Flux Landscape Architecture

Speciaal: een alzijdig houten gebouw aan de kop van de Oostenburgervaart, met een mix aan woningtypen in verschillende afmetingen. Bouwtijd minder dan 1 jaar.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM (betreft schetsontwerp, het uiteindelijke ontwerp zal hiervan afwijken)

2. JENGA HOUSE

Wat: 14 koopappartementen en 2 werkruimtes op de begane grond.

Opdrachtgever: CPO East Side Collective

Architect: Arons & Gelauff

Speciaal: Jenga House is een Collectief Particulier Opdrachtgeverschapproject, waarbij toekomstige bewoners gezamenlijk opdrachtgever zijn. De woningen zijn gestapeld als blokken in het spel Jenga.

Impressie: Arons & Gelauff

3. KAVEL 11 CDE

Wat: het programma is nog in ontwikkeling.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Architect: nog niet bekend.

4. NOORDERZON & APPARTEMENTENGEBOUW

Wat: middensegment huurwoningen en levensloopbestendig aanpasbare woningen voor seniorenwoongroep Noorderzon in het sociale- en middenhuursegment. Bedrijfsruimtes op begane grond.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Architect: Rudy Uytenhaak + partners architecten

Speciaal: het koggebouw heeft met de shed-daken een bijzondere vorm. Het pand ernaast is voor Coöperatieve Vereniging Noorderzon, die bestaat uit 50-plussers die met hun projecten en activiteiten een inspiratie willen zijn voor de omgeving. In beide gebouwen is ruimte ontworpen voor sociale interactie.

Impressie: Rudy Uytenhaak + partners

5. LEVEN LIEF HUIS

Wat: appartementen voor kunstenaars met een intensieve zorgvraag.

Opdrachtgever: Stadgenoot / Zorggroep Amsterdam Oost

Architect: Architectuur Maken

Speciaal: het Leven Lief Huis geeft kunstenaars die 24-uurszorg nodig hebben een thuis, waarin kunst, cultuur en beschermd wonen samengaan.

Impressie: Architectuur Maken

6. DE OOSTERLINGEN

Wat: zes verschillende panden en een toren met elk een eigen identiteit en uiterlijk, voor 144 appartementen, variërend in grootte en type. De begane grond is voor programma waar ontmoeting centraal staat, zoals eten, muziek en co-working.

Opdrachtgever: Being

Architect: MVRDV

Speciaal: voor de ontwikkeling is een omgevingspsycholoog ingeschakeld. Door te werken met een combinatie van publieke en private gebieden, ontstaan er zones met een verschillende mate van privacy, waar mensen vrij zijn te kiezen voor contact of juist wat rust.

7. KAVEL 10

Wat: het programma is nog in ontwikkeling.

Opdrachtgever: Stadgenoot

Architect: nog niet bekend

8. BUURTPLEIN

Wat: buurtplein voor de wijk

Opdrachtgever: Stadgenoot

Speciaal: als slotstuk voor de wijk wordt er een buurtplein gerealiseerd. Deze plek wordt samen met bewoners, ondernemers en andere stakeholders vormgegeven door een participatie traject. Dit traject start eind 2022. Wilt u meedenken? Kijk dan op de website [Oostenburg.nl](https://www.oostenburg.nl)

9. GOLDEN HOUR

Wat: kunstwerk op het buurtplein.

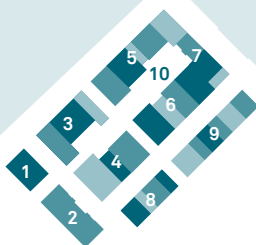
Opdrachtgever: Stadgenoot

Kunstenaar: Birthe Leemeijer

Speciaal: aan het einde van de dag, vlak voor het zonlicht het aardoppervlak verlaat, ontstaan intense kleuren in de lucht. In het samenspel van elementen verzachten vormen en schaduwen. Ze verdwijnen in een warme gloed. Het is een magisch moment dat overal in de wereld iedere dag kan worden beleefd – ook op Oostenburg. Kunstenaar Birthe Leemeijer wil op verschillende plekken in de wereld dit licht 'vangen' en naar lichtbronnen in Oostenburg te transporteren. Tegenwoordig brengen zij na zonsondergang een magisch uur naar het buurtplein. In het gezelschap van de lichtbronnen komen bomen op het plein, die – net als het licht – hun oorsprong vinden in andere delen van de wereld. Samen met nieuwe en bestaande bewoners zal onderzocht worden welke plaatsen in de wereld in aanmerking komen voor dit kunstwerk en waarom. Geschiedenis, heden en toekomst, persoonlijke en historische gegroeide relaties van Oostenburg worden onderzocht.

De architectuur van de gebouwen tegenover de Van Gendthallen

- Ronald Janssen
- Bastiaan Jongerius
- Paul de Ruiter

1. DE GRONINGEN

Wat: 8 koopappartementen, 10 vrije sector huurappartementen en horeca op begane grond.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Architect: Ronald Janssen

Speciaal: de zuidwestelijke entree van Oostenburg wordt gemarkeerd door een bijzonder pakhuis. De Groningen is vernoemd naar het schip dat in 1619 door de VOC op Oostenburg werd gebouwd.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM/Steenwell

2. DE AMSTERDAM

Wat: 32 koopwoningen

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Architect: Paul de Ruiter

Speciaal: enkele appartementen hebben een private inpandige bootsteiger.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM/Steenwell

3. DE ZWAAN

Wat: 54 vrije sector huurwoningen in 3 gebouwen.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: het gebouw met de gevel van roestend cortenstaal is een van de eyecatchers van Oostenburg.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

4. DE FLORA

Wat: 34 vrije sector en 29 middenhuur appartementen, 6 woonwerkwoningen en 2 vriendswoningen, in 3 gebouwen.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: spannend contrast tussen de stoere pakhuisstijl van het middelste pandje en het lichte, luchtige glas van de twee andere gebouwen.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM/Steenwell

5. DE FORTUIN EN DE PAUWEL

Wat: 61 vrije sectorwoningen, 1 middenhuur en 24 sociale huurappartementen in 3 panden, met ertussen 3 koopwoningen in een herenhuis.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: voorrangsregeling voor o.a. onderwijzers en zorgmedewerkers.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

6. DE PAREL

Wat: 5 vrije sector woonwerk-woningen, 3 middenhuur appartementen en 112 sociale huurwoningen, gemengd in 4 panden.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/ Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: gemeenschappelijk dakterras, en voorrang voor o.a. onderwijzers en zorgmedewerkers.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

7. DE FABRIEKSRAAD, BUYTENHUYS, MAGAZIJN VAN GENDT & PACKHUYS ISABEL

Wat: 15 vrije sectorwoningen, 8 bedrijfsruimtes, 3 winkels, en 1 horecaruimte in 4 panden.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/ Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: tegenover het INIT een mix van wonen en werken in 4 stoere gebouwen.

Impressie: Beeldenfabriek voor VORM/Steenwell

10. DE BINNENWERF

Wat: openbare binnentuin

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/Steenwell)

Landschapsarchitect: Dijk&co Landschapsarchitectuur i.s.m. Urhahn | stedenbouw & strategie

Speciaal: deze openbare binnentuin bovenop een parkeergarage is ontworpen als een groene jungle met verblijfsplekken.

8. DE SUSANNA

Wat: 57 koopappartementen in 4 panden

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/ Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: het witte pandje op de kop is een opvallende verschijning aan de Oostenburgervaart.

Foto: Josje-Marie Vrolijk

9. DE ORANJE

Wat: 59 vrije sector huurappartementen in een blok met zes verschillende gebouwen.

Opdrachtgever: Stadswerf Oostenburg Ontwikkeling (VORM/ Steenwell)

Architecten: Ronald Janssen, Bastiaan Jongerius en Paul de Ruiter

Speciaal: de gebouwen staan met de voeten in het water, zoals dat vroeger ook al was.

Foto: Mioulet Fotografie

Foto: Mioulet Fotografie

Een park aan het spoor

Lange tijd lag de Dijkgracht Oost er verlaten bij. Het was overwoekerd, afgesloten en er was maar zelden iemand te zien. Maar dat beeld verandert de komende jaren.

Zo komen er ligplaatsen voor veertig rondvaartboten en afmeervoorzieningen voor dertig dekschuiten. De dekschuiten zijn hard nodig voor de vernieuwing en verbetering van bruggen en kademuuren in de stad. Verder komt er een wandel- en fietsroute over de Dijkgracht. Het westelijk deel van de Dijkgracht was klaar, nu is het oostelijk deel aan de beurt. Het is een wens die al vijftien leeft, met name onder bewoners, want deze 'langzaamverkeersroute' zal Oostenburg en de Czaar Peterbuurt verbinden met de binnenstad en het Centraal Station. Volgens kenners wordt het een prettige route zonder auto's om je heen, 'gewoon heerlijk langs dat water'.

Dive under

Ondertussen werkt ProRail aan het 'Hoog Frequent Spoor'. Belangrijk onderdeel hiervan is minder sporen ter hoogte van de Dijkgracht. Er

komt een *fly over* of *dive under*, waarbij de ene trein als het ware onder de andere trein doorduikt. Daardoor kan ProRail vier, vijf treinsporen aan de Dijkgracht opheffen. Op de vrijgekomen ruimte komt dan Spoorpark Oostenburg, een soort terrassenpark dat in verschillende lagen omhooggaat. De gemeente wil graag dat het park openbaar toegankelijk wordt en is in gesprek met ProRail om te kijken onder welke condities en afspraken de gemeente dat park in bruikleen kan krijgen. Het gaat om een oppervlak tussen de vijftien en zeventienduizend vierkante meter, vergelijkbaar met het Wertheimpark. En het ligt natuurlijk schitterend: op de zuidelijke helling, dus altijd zon, met uitzicht op het water. Zodra de zuidelijke sporen zijn weggehaald, kan het talud worden afgegraven en het park worden ingericht. Die voorbereiding kan waarschijnlijk vanaf 2025 beginnen, tegelijk met de aanleg van het fiets- voetgangerspad.

Een spannende brug

In 2023 zal een nieuwe voetgangersbrug de Czaar Peterbuurt met Oostenburg verbinden. De brug over de Oostenburgervaart komt in het verlengde van de Cruquiusstraat te liggen. En: de metalen leuning met 360 balusters (brugspijlers) wordt deels geprint.

Cyrus Clark (hoofdontwerper openbare ruimte van gemeente Amsterdam) haalde zijn inspiratie voor deze brug vooral uit de rijke, industriële geschiedenis van Oostenburg, waar vroeger schepen en locomotieven werden gebouwd. “Daar wilden we iets mee doen”, licht hij toe. “Printen in 3D is een nieuwe stap in de evolutie van industrie. Zo kwamen we op de gedachte om die brug te laten printen, om laten zien wat mogelijk is.”

Nét even anders

“We willen een soort beweging maken in de brug. Aan elke kant komen straks 180 balusters. Elke baluster is nét even anders. De één heeft bijvoorbeeld een net iets grotere verdikking, of is net iets meer gedraaid. Direct naast elkaar merk je het verschil nauwelijks op, maar als ze over de hele lengte op een rij staan, zie je de vorm veranderen. Door het verschil in vorm, lichtinval en schaduwwerking krijg je in de lengte een soort

beweging, waardoor het spannend wordt. Om meer eenheid te krijgen in die 360 verschillende balusters, gebruiken we wel één kleur: het wordt een grijsgroene coating, subtiel zachtgrijs met een tikkeltje groen erin. Die heeft een beetje associatie met een industriële kleur.”

Zonnewende

De rest van de brug krijgt een simpele uitvoering. Het brugdek rust op twee zware, betonnen pijlers. Het middenstuk wordt uitneembaar. Vanuit de leuning schijnt 's avonds verlichting op de balusters. De brug wordt rolstoelvriendelijk: het houten brugdek krijgt een antislipvoorziening en er komt geen opstap. De brug krijgt een lichte helling om een bepaalde doorvaarhoogte te maken. Omdat het hier gaat om brugnummer 2106, is het voorstel de brug ‘Zonnewende’ te noemen – naar 21 juni, de langste dag van het jaar...

MANIFEST VOOR EEN SOCIAAL EN INCLUSIEF OOSTENBURG

Publieke en private organisaties maken zich samen hard voor een sociaal en inclusief Oostenburg. De volledige tekst van het manifest is te lezen op www.bobhelpt.nl

Meer dan alleen steen

Oostenburg moet een wijk worden die ruimte biedt aan ieders leefstijl en behoeften, en voor iedereen open en toegankelijk is. Met deze ambitieuze doelstelling ondertekenden twaalf organisaties op 9 mei 2022 een 'sociaal manifest' zodat deze wens ook werkelijkheid wordt.

Initiatiefnemers van het sociaal manifest zijn de gemeente Amsterdam, woningcorporatie Stadgenoot en Syntrus Achmea Real Estate & Finance, een grote verhuurder op Oostenburg. Stadgenoot zelf verhuurt er zo'n 500 woningen. Op Oostenburg komen in totaal 1.800 nieuwe woningen, waarvan 20 procent sociale huur en 6 procent middensegment. De rest is vrijesector huur en koop.

Het sociaal manifest bestaat uit de volgende vijf ambities.

Ambitie 1: Kansen om mee te doen

Oostenburg moet een bruisende wijk worden voor iedereen. Door de openbare ruimte en (deels) de gebouwen een culturele, sportieve en educatieve invulling te geven, krijgt talent een kans. Er komen laagdrempelige stage-, leer- en werkplekken op het gebied van beheer en onderhoud, zorg aan huis en andere dienstverlenende beroepen.

Ambitie 2: Kansen voor ondernemers

Op Oostenburg gaat de voorkeur uit naar ondernemers die ambacht hoog in het vaandel hebben staan, naar pop-ups en sociale ondernemers. Bij gelijke geschiktheid hebben dergelijke huurders voorrang. Ondernemers worden geholpen bij het oprichten van een ondernemersvereniging.

Ambitie 3: Contact hebben & houden

Beter een goede buur dan een verre vriend! Belangrijk is elkaar leren kennen en ontmoeten. Daarom wordt goed gekeken welke ruimte aan wie ter beschikking wordt gesteld, en onder welke voorwaarden.

Van links naar rechts: Jaap Wessels (VORM), Helma Bruls (Bouwinvest), Marius Ernsting (Stichting Bob Helpt & Stichting Over de Brug), Joram Buitenhuis (Intel Hotels), Karlijn de Kruif (Stadgenoot), Linda Roggeband (AHAM Vastgoed), Ilse Griek (Stadsdeel Centrum Gemeente Amsterdam), Onno Hoff (Syntrus Achmea Real Estate & Finance)

Ambitie 4: Een topconditie voor Oostenburg

Ondertekenaars helpen mee het gebied schoon, heel en veilig te houden, inclusief de gebouwen en de directe omgeving.

Ambitie 5: Slimme financiering

Waar mogelijk, worden financiële middelen gezamenlijk ingezet.

“Dit manifest is een uitgelezen kans om van Oostenburg ook echt ‘Ons Oostenburg’ te maken”, aldus ontwikkelingsmanager Karlijn de Kruif (Stadgenoot). “Daar kunnen bewoners straks van profiteren.” Stadsdeelbestuurder Ilse Griek ziet het manifest als ‘een fantastische start’ voor de nieuwe woonwijk. “Geweldig om het enthousiasme te zien bij de bewoners. Met dit manifest zorgen we er samen voor dat deze wijk voor iedereen een geweldige plek wordt om te wonen, te werken en leven.”

Tewaterlating van het mailschip Prins der Nederlanden, gebouwd op de werf van de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij (N.S.M.).

Foto: Stadsarchief Amsterdam

Colofon

Deze welkomstgids is een initiatief van Stichting Over de Brug en het Czaar Peter Kwartier.

Redactie: Lex Gründeman (Stichting Over de Brug), Lisa Schotman (Czaar Peter Kwartier), Paul Bontje (winkelstraatmanager Czaar Peter Kwartier), Arnold Korporaal en Josje-Marie Vrolijk (Urhahn | stedenbouw & strategie)

Eindredactie: Arnold Korporaal

Opmaak & beeldredactie: Josje-Marie Vrolijk (Urhahn | stedenbouw & strategie)

De foto's en impressies in dit document zijn met zorg gekozen. Voor zover mogelijk zijn de rechthebbenden benaderd. Wie meent recht te hebben op een afbeelding in deze uitgave die niet of onjuist is benoemd, kan contact opnemen met Stichting Over de Brug (via info@bobhelpt.me).

Drukwerk: Drukmotief, Apeldoorn
2e Druk: december 2022
Oplage: 1.000 exemplaren

Foto achterzijde:

Oostenburgermiddenstraat gezien naar de brug over de Oostenburgerdwarvaart, ca 1898-1910. Op de voorgrond staan de allereerste sociale huurwoningen in Nederland (die in 1917 weer zijn gesloopt). De Van Gendthallen werden net gebouwd, om een order van 40 locomotieven en 400 wagons te kunnen bouwen.

Foto: Maarten Benschop, Stadsarchief Amsterdam

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door:

Meer informatie over de ontwikkelingen op Oostenburg: oostenburg.nl

NAWOORD

Buurtbewoner Heleen Verschuren

Vooral doen!

Als je over de Eilanden loopt, ontdek je snel waar je leuke dingen, kleding of lekker, gezond eten kan kopen. Maak eens een praatje met de winkeliers van de Czaar Peterstraat; het zijn vaak gepassioneerde ondernemers met een verhaal bij wat ze zelf maken of verkopen. Maar wil je de buurt en je burens beter leren kennen, ga dan iets samen met ze doen. Bijvoorbeeld een wandeling door de buurt, waarvoor weer even wat buurtbewoners opgepoord moeten worden om hun historische kennis met jou te delen. Of ga samen naar een concert in de Oosterkerk, waar jonge talenten oude en soms zeer vernieuwende muziek spelen. En heb je groene vingers? Sluit je dan aan bij de groengroep van het Eilandenoverleg. Daar vind je de mensen die de buurt goed kennen en zich bezighouden met de plannen om die prettiger te maken. Ga naar De Witte Boei, het Huis van de Buurt, waar je informatie kan krijgen over sociale voorzieningen, of waarvoor je je als vrijwilliger kan inzetten. Wil je zingen, dansen, muziek maken, samen sporten of kan je goed koken? Vraag daar waar je je kan melden. In het gratis Buurtmagazine1018 staat een agenda vol culturele activiteiten en nuttige adressen. En lees de website Buurtorganisatie1018.nl om op de hoogte te zijn van je buurt. Zodra je iets gaat doen, kan je snel buurtgenoten ontmoeten en een plaatsje krijgen als medebewoner op de Eilanden. Eerste inburgering: je woont *in* het centrum, maar *op* Oostenburg, *op* de Eilanden. Veel plezier!

